

**ΜΕΛΕΤΗ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ**

του
Ηρακλή Κέλλη

Μεταπτυχιακή διατριβή που υποβάλλεται στο καθηγητικό σώμα για τη μερική
εκπλήρωση των υποχρεώσεων για την απόκτηση του μεταπτυχιακού τίτλου του
Διατμηματικού Μεταπτυχιακού Προγράμματος «Άσκηση και Ποιότητα Ζωής» των
Τμημάτων Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού του Δημοκρίτειου Παν/μίου
Θράκης και του Παν/μίου Θεσσαλίας

Κομοτηνή
2005

Εγκεκριμένο από το Καθηγητικό σώμα:

1^{ος} Επιβλέπων: Επίκουρος Καθηγητής Μάριος Γούδας

2^{ος} Επιβλέπων: Καθηγητής Ευθύμης Κιουμουρτζόγλου

3^{ος} Επιβλέπων: Λέκτορας Νικόλαος Διγγελίδης

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ & ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ «ΓΚΡΙΖΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ»

Αριθ. Εισ.: 4537/1
Ημερ. Εισ.: 12-08-2005
Δωρεά:
Ταξιδετικός Κωδικός: Δ
796 . 07
ΚΕΛ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

004000077777

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

ΗΡΑΚΛΗΣ ΚΕΛΛΗΣ: Μελέτη Βιωσιμότητας Προγράμματος Ολυμπιακής Παιδείας
(Υπό την επίβλεψη του Επίκουρου Καθηγητή κ. Μάριου Γούδα)

Σκοπός της παρούσας μελέτης ήταν η καταγραφή των ήδη πεπραγμένων στο πλαίσιο του Προγράμματος Ολυμπιακής Παιδείας και η διαμόρφωση προτάσεων για την πιθανή βιωσιμότητα του Προγράμματος. Η εργασία αυτή βασίστηκε στο Θεωρητικό Σχήμα του Stufflebeam, CIPP και υλοποιήθηκε με βάση την αξιολόγηση πλαισίου (context evaluation) ακολουθώντας τις φάσεις, τα στάδια και τις ενέργειες που προτείνονται από το συγκεκριμένο μοντέλο.

Τα αποτελέσματα της μελέτης πιστοποίησαν ότι το Πρόγραμμα της Ολυμπιακής Παιδείας με τον τρόπο που υλοποιείται, αποτελεί μια πολύ σοβαρή εκπαιδευτική «επένδυση» και είναι ίσως το πλέον καινοτόμο Πρόγραμμα του εκπαιδευτικού μας συστήματος και μια ουσιαστική διεθνής προσφορά της χώρας μας στο Ολυμπιακό κίνημα και στη διεθνή εκπαιδευτική κοινότητα. Η μόνιμη ένταξη του Προγράμματος στο εκπαιδευτικό σύστημα καλύπτει λόγους ιστορικούς, παιδαγωγικούς, κοινωνικούς, εργασιακούς και καινοτομίας και η συνέχιση του Προγράμματος Ολυμπιακής Παιδείας κρίνεται όχι μόνο απαραίτητη αλλά και εφικτή.

Με βάση την αξιολόγηση προτείνονται δύο τρόποι ένταξης του Προγράμματος: α) Ένταξη/ ενσωμάτωση της Ολυμπιακής Παιδείας στο γνωστικό αντικείμενο της Φυσικής Αγωγής στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση και παράλληλη αύξηση των ωρών διδασκαλίας της Φυσικής Αγωγής ή β) Ένταξη της Ολυμπιακής Παιδείας στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση στο ολόήμερο σχολείο.

Λέξεις κλειδιά: *Πρόγραμμα Ολυμπιακής Παιδείας, Αξιολόγηση πλαισίου, Ελληνικό σχολείο.*

ABSTRACT

IRAKLIS KELLIS: The Viability of the Olympic Education Program

(Under the supervision of Assistant Professor Marios Goudas)

The purpose of the present study was to register the proceedings of the Olympic Education Program and to formulate proposals for the viability of the Program.

This work was based on Stufflebeam's CIPP model and was implemented according to context evaluation following the phases, periods and actions suggested by the specific model.

The results certified that the Olympic Education Program is probably the most innovative Program of the Greek-Educational System and an international offer of our country to the Olympic movement and in the International Educational Community. The permanent accession of the Program in the educational system covers historical, pedagogical, social, labour, and innovational reasons and the continuation of the Olympic Education Program is judged not only necessary but also feasible.

According to the evaluation, two possible modes of integration of the Program are proposed: a) Integration / incorporation of Olympic Education in the subject of Physical Education in primary Education and parallel increase of Physical Education allocated hours or b) Integration of Olympic Education in primary Education in the extended hours school.

Key words: *Olympic Education Program, Context Evaluation, Greek school.*

Αφιερώνεται, ...

σε όσους/ες βοήθησαν
να γίνει το «ταξίδι» αυτό πραγματικότητα.

Τους ευχαριστώ και εύχομαι
να ευθυ-λογούν και να ευθυμούν πάντα.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελίδα
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	ii
ABSTRACT.....	iii
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.....	v
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	vii
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΤΜΗΣΕΩΝ	viii
ΚΕΦΑΛΑΙΟ I	
Εισαγωγή.....	9
Σκοπός Μελέτης.....	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ II	
Το Θεωρητικό Σχήμα του Stufflebeam (CIPP).....	14
Αξιολόγηση πλαισίου	21
Μεθοδολογία αξιολογήσεων CIPP	22
Μεθοδολογία	24
Σχεδιασμός μελέτης, Κριτήρια	25
ΚΕΦΑΛΑΙΟ III	
Εφαρμογή Προγράμματος Ολυμπιακής Παιδείας (1998-2005)	30
Σχολική χρονιά 1998-1999	30
Σχολική χρονιά 1999-2000	31
Σχολική χρονιά 2000-2001	31
Σχολική χρονιά 2001-2002	32
Σχολική χρονιά 2002-2003	33
Σχολική χρονιά 2003-2004	35
Σχολική χρονιά 2004-2005	36
Οικονομικά δεδομένα Προγράμματος Ολυμπιακής Παιδείας	37

Αποζημίωση Εκπαιδευτικών	37
Επιδοτούμενες Δράσεις	38
Εκπαιδευτικό Υλικό	41
Εκπαιδευτική Ιστοσελίδα, Youth 2004	42
Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών	43
Υποστηρικτικές Ενέργειες	46
 ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV	
Ολυμπιακή Παιδεία	50
Τρόπος ένταξης του Προγράμματος	52
Σχολικό αναλυτικό Πρόγραμμα Φυσικής Αγωγής	53
Προγράμματα δεξιοτήτων ζωής	55
Ολοήμερο σχολείο	57
Ευρωπαϊκά Προγράμματα Εκπαίδευσης μέσω του Αθλητισμού	60
 ΚΕΦΑΛΑΙΟ V	
Συνεντεύξεις	66
Ανάλυση Αρχείων	68
 ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI	
Παράγοντες διαμόρφωσης Προτάσεων	73
1 ^η πρόταση	75
2 ^η Πρόταση	79
 ΚΕΦΑΛΑΙΟ VII	
Συμπεράσματα	82
 ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	 84

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Σελίδα

Πίνακας 1: Βασικά στοιχεία του μοντέλου CIPP	17
Πίνακας 2: Συνοπτική παρουσίαση της Σχεδίασης μιας Αξιολόγησης στο CIPP	19
Πίνακας 3: Μέθοδοι ενδεχόμενης χρήσης σε Αξιολογήσεις CIPP	23
Πίνακας 4: Περιγραφικά και αριθμητικά στοιχεία Ο.Π., 2000-2004	36
Πίνακας 5: Αποζημίωση εκπαιδευτικών για τα σχολικά έτη 2000-2004	37
Πίνακας 6: Χαρακτηριστικά και κατανομή προτάσεων 2002-2003	39
Πίνακας 7: Χαρακτηριστικά εγκεκριμένων προτάσεων 2002-2003	39
Πίνακας 8: Κόστος έντυπου και οπτικοακουστικού εκπαιδευτικού και υποστηρικτικού υλικού (ελληνικού και ξενόγλωσσου)	42
Πίνακας 9: Κόστος Εκπαιδευτικού Site, <i>Youth 2004</i>	43
Πίνακας 10: Επιμορφωτικά σεμινάρια	44
Πίνακας 11: Ανάλυση δαπανών επιμόρφωσης	45
Πίνακας 12: Δαπάνη υποστηρικτικών ενεργειών Προγράμματος Ο.Π.	46
Πίνακας 13: Συγκεντρωτικός πίνακας βασικών και υποστηρικτικών ενεργειών και αντίστοιχων δαπανών (2000-2004)	47
Πίνακας 14: Ποσοστό δαπάνης ανά κατηγορία %, δαπάνη ανά εκπαιδευτικό και κόστος μάθησης ανά μαθητή	49
Πίνακας 15: Προγράμματα Ευρωπαϊκού έτους Εκπαίδευσης μέσω του αθλητισμού	62
Πίνακας 16: Σχολικές μονάδες & τμήματα πρωτοβάθμιας εκπ/σης 6-12 θέσεων, ώρες διδασκαλίας Φυσικής Αγωγής και Ο.Π. εβδομαδιαίως.	76

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΤΜΗΣΕΩΝ

Ο.Π.: Ολυμπιακή Παιδεία

Δ.Ο.Α.: Διεθνής Ολυμπιακή Ακαδημία

Υπ.Ε.Θ.Π.: Υπουργείο Εθνικής Παιδείας & Θρησκευμάτων

CIPP: Context = πλαίσιο, Input = δεδομένα, Process = διαδικασία, Product =
αποτέλεσμα

Π.Σ.Σ.Υ.: Πρόγραμμα Συντονισμού Σχολικής Υγείας

Ο.Ε.Ο.Α. ΑΘΗΝΑ 2004: Οργανωτική Επιτροπή Ολυμπιακών Αγώνων ΑΘΗΝΑ 2004

Β.Δ.: Βασικές Δαπάνες

Υ.Δ.: Υποστηρικτικές Δαπάνες

Σ.Ε.Π.Π.Ε.: Σχολεία Εφαρμογής Πειραματικών Προγραμμάτων Εκπαίδευσης

Κ.Π.Σ.: Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης

Ι.Ε.Κ.: Ινστιτούτο Επαγγελματικής Κατάρτισης

Θ.: Θεσμοθετημένη

Θ.Ε.Ε.: Θεσμοθετημένη εντός, εκτός

Μ.Ο.: Μέσος Όρος

ΜΕΛΕΤΗ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Δεν έχουν περάσει παρά λίγοι μήνες από τη διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων, που αποτέλεσαν και την αφορμή της ανάπτυξης και υλοποίησης του Προγράμματος Ολυμπιακής Παιδείας, στη χώρα μας και ο προβληματισμός για την αναγκαιότητα, χρησιμότητα, αξία και δυνατότητα της συνέχισης της Ολυμπιακής Παιδείας στο εκπαιδευτικό μας περιβάλλον εντείνεται. Ανεξάρτητα από την «παράταση» ισχύος του Προγράμματος για την τρέχουσα και την επόμενη σχολική χρονιά και τις δηλώσεις της πολιτικής ηγεσίας για τον ρόλο και την αξία του Προγράμματος (Αγγελιοφόρος, 11/04/2005, Απογευματινή της Κυριακής, 17/04/2005), ο προβληματισμός για την αναγκαιότητα συνέχισης του Προγράμματος Ολυμπιακής Παιδείας, τη μορφή της δομής του, τον τρόπο ένταξής του στο πρόγραμμα σπουδών, την εισαγωγή νέων θεματικών ενοτήτων και την οριστική θεσμοθέτησή του ως διαρκές εκπαιδευτικό πρόγραμμα και όχι ως πρόγραμμα με ανανεώσιμη ημερομηνία λήξεως, είναι αδιαμφισβήτητο, ότι «υποχρεώνει» όσους έχουν την ευθύνη για τη διαμόρφωση του προγράμματος σπουδών στο εκπαιδευτικό μας σύστημα, να οριστικοποιήσουν τις αποφάσεις τους.

Οι ραγδαίες εξελίξεις στο χώρο της επιστήμης και της τεχνολογίας και η διεθνοποίηση των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών σχέσεων ασκούν τεράστιες επιδράσεις στο χώρο της εκπαίδευσης. Στην πορεία προς την «κοινωνία της γνώσης» το σχολείο οφείλει να ανταποκριθεί στις σύγχρονες απαιτήσεις για ευελιξία, προσαρμοστικότητα και αλλαγή στον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας με την αλλαγή του περιεχομένου της σχολικής γνώσης, με την εφαρμογή καινοτόμων προγραμμάτων και πρακτικών και την αξιολόγηση του εκπαιδευτικού αποτελέσματος. Προς αυτή την κατεύθυνση απαιτείται διαρκής εκσυγχρονισμός της εκπαιδευτικής διαδικασίας μέσω της αναμόρφωσης του σχολικού χρόνου και της καλλιέργειας πρωτοβουλιακής, συνεργατικής και διαθεματικής προσέγγισης της μάθησης αλλά και ανάπτυξης της κριτικής σκέψης, της συλλογικής προσπάθειας και της βιωματικής δράσης του μαθητή. Στο πλαίσιο αυτό το περιεχόμενο των προγραμμάτων σπουδών εμπλουτίζεται με προγράμματα δραστηριοτήτων και καινοτόμων δράσεων με στόχο το σχολείο να γίνει χώρος χαράς και ζωής και όχι μόνο διδασκαλίας και παθητικής αποδοχής αποσπασματικών γνώσεων, να γίνει ευχάριστο και ενδιαφέρον, αναπτύσσοντας ένα κατάλληλο σχολικό παιδαγωγικό περιβάλλον που θα συμβαδίζει με το αντίστοιχο ισχυρό εξωσχολικό περιβάλλον (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2004). Σύμφωνα με αυτή την οπτική και, με αφορμή την τέλεση των Ολυμπιακών Αγώνων στη χώρα μας,

σχεδιάστηκε, οργανώθηκε, εντάχθηκε και εξελίχθηκε στο σχολικό περιβάλλον το Πρόγραμμα Ολυμπιακής Παιδείας.

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες, έχουν τη δύναμη να εμφυσήσουν στους νέους τις αρχές της αποδοχής του διαφορετικού, της αναγνώρισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της αλληλεγγύης, της φιλίας, της συνεργασίας, της εθελοντικής προσφοράς και μέσα από αυτά να συνδράμουν στην εκπαιδευτική διαδικασία. Η έννοια της Ολυμπιακής Παιδείας (ΟΠ) είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη φιλοσοφία του σύγχρονου Ολυμπισμού και αποτελεί πρωτεύον στοιχείο του Ολυμπιακού Κινήματος. Η δεύτερη θεμελιώδης αρχή του Ολυμπιακού Καταστατικού Χάρτη αναφέρει: «Ο Ολυμπισμός, ως φιλοσοφία ζωής, συνδυάζει και προάγει αρμονικά τις αρετές του σώματος και της ψυχής. Συνδυάζει τον αθλητισμό με τον πολιτισμό και την παιδεία και προσπαθεί να δημιουργήσει ένα τρόπο ζωής βασισμένο στην χαρά της προσπάθειας, στην εκπαιδευτική αξία του καλού παραδείγματος και στο σεβασμό για τις οικουμενικές θεμελιώδεις ηθικές αρχές» (όπως αναφέρεται από Νάσκου-Περράκη, & Παναγιωτόπουλος, 1993).

Ανατρέχοντας το παρελθόν, στην εξέλιξη του Ολυμπιακού Κινήματος, βλέπουμε ότι για πολλά χρόνια η μελέτη του Ολυμπισμού παρέμεινε εγκλωβισμένη – περιορισμένη στο θεωρητικό επίπεδο φιλοσοφικών και ιστορικών κυρίως προσεγγίσεων και προβληματισμών. Μόλις το 1961 ιδρύθηκε, αρμόδιος οργανισμός για τα εκπαιδευτικά θέματα, η Διεθνής Ολυμπιακή Ακαδημία (Δ.Ο.Α.), (Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή, 1991). Μια σειρά ατυχών περιστατικών, αντιαθλητικών συμπεριφορών στους αθλητικούς χώρους, φαινομένων βίας και, η εκδήλωση τρομοκρατικών πράξεων στη διάρκεια των Ολυμπιακών Αγώνων σε συνδυασμό με ένα σημαντικό αριθμό ερευνών για τη βία και το «ευ αγωνίζεσθαι» κινητοποίησαν το παγκόσμιο Αθλητικό και Ολυμπιακό Κίνημα και είχαν ως απόρροια τη δημιουργία ιδρυμάτων και επιτροπών για τη μελέτη και εισαγωγή προγραμμάτων Αθλητικής Παιδείας στα σχολεία.

Σε εθνικό επίπεδο, στα τέλη της δεκαετίας του '80 ιδρύονται οι πρώτοι φορείς που ασχολούνται με το σχεδιασμό και την ανάπτυξη Προγραμμάτων Αθλητικής Παιδείας. Μόλις όμως το 1997 πραγματοποιήθηκε το 1^ο Παγκόσμιο Συνέδριο Αθλητικής Παιδείας με θέμα την αναγκαιότητα εισαγωγής της Αθλητικής Παιδείας στην εκπαίδευση (Γκιόσος, 2000) και τη σχολική χρονιά 1998-1999 εφαρμόστηκε πιλοτικά το πρώτο Πρόγραμμα Ολυμπιακής Παιδείας σε 30 σχολεία της επικράτειας. Στη συνέχεια είχαμε τη διεύρυνση της πιλοτικής εφαρμογής του Προγράμματος

Ολυμπιακής Παιδείας σε 400 σχολεία, ενώ τις επόμενες τέσσερις σχολικές χρονιές, η εξάπλωση του Προγράμματος ήταν ραγδαία. Η συνεργασία της Οργανωτικής Επιτροπής Ολυμπιακών Αγώνων ΑΘΗΝΑ 2004 με το Υπουργείο Παιδείας οδήγησε στην εξάπλωση του Προγράμματος στο σύνολο σχεδόν των δημοσίων και ιδιωτικών σχολείων της χώρας. Παράλληλα σε παγκόσμιο και ευρωπαϊκό επίπεδο εξαιρετική παρουσία στα θέματα Ολυμπιακής Παιδείας έχουν ο Καναδάς, οι Η.Π.Α., η Αυστραλία και η Ρωσία (Μάστορα, 2000) ενώ ανάλογες πρωτοβουλίες και προγράμματα έχουν αναπτυχθεί σε Γερμανία, Μεγάλη Βρετανία, Σλοβακία, Τσεχία, Αυστρία, Σλοβενία κ. ά. (Υπ.Ε.Π.Θ., 2002).

Η αρχική έκδοση του Ολυμπιακού Χάρτη, που γράφτηκε από τον Pierre de Coubertin και τη Διεθνή Ολυμπιακή Επιτροπή το 1896, απαρίθμησε τέσσερις γενικούς στόχους για το Ολυμπιακό Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα:

1. Να προωθήσει την ανάπτυξη εκείνων των φυσικών και ηθικών ιδιοτήτων που είναι η βάση του αθλητισμού.
2. Να εκπαιδεύσει τους νέους μέσω του αθλητισμού σε ένα πνεύμα αλληλοκατανόησης και φιλίας και με αυτόν τον τρόπο να βοηθήσει να χτίσουν έναν καλύτερο και ειρηνικότερο κόσμο.
3. Να διαδώσει τις ολυμπιακές αρχές σε όλο τον κόσμο και, με αυτόν τον τρόπο να δημιουργήσει ένα κλίμα διεθνούς καλής θέλησης και
4. Να συγκεντρώσει τους αθλητές του κόσμου στο αθλητικό γεγονός των Ολυμπιακών Αγώνων, κάθε τέσσερα χρόνια (Binder, 2001).

Σύμφωνα με τους Κιουμουρτζόγλου, Θεοδωράκη, Αυγερινό, Κέλλη, Παπαχαρίση, & Χασάνδρα, (2001), ως Ολυμπιακή Παιδεία νοείται η μορφωτική διαδικασία που αποσκοπεί στην αγωγή των νέων σύμφωνα με τις Ολυμπιακές αξίες, λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία του σύγχρονου πολιτισμού. Επιδίωξη του Προγράμματος Ολυμπιακής Παιδείας είναι η ανάπτυξη της κατάλληλης πολιτικής στο σχολικό περιβάλλον, ώστε οι μαθητές:

- να μνηθούν μέσα από την πράξη στην ιστορία και τις αξίες της Ολυμπιακής παράδοσης
- να κατανοήσουν θέματα που σχετίζονται με την ηθική στον αθλητισμό
- να αποκτήσουν εμπειρίες από μη διαδομένα Ολυμπιακά αθλήματα

- να αναπτύξουν τεχνικές και δεξιότητες που σχετίζονται με τον έλεγχο της συμπεριφοράς στα σπορ και στην καθημερινή ζωή
- να κατανοήσουν τη σπουδαιότητα του εθελοντισμού για την επιτυχία των Ολυμπιακών και Παραολυμπιακών Αγώνων
- να διαμορφώσουν θετική στάση απέναντι στον αθλητισμό και τον Ολυμπισμό μέσα από καινοτόμες δράσεις που προωθούν τη συμμετοχή, την πρωτοβουλία και τη δημιουργικότητα
- να αποκτήσουν εμπειρίες και γνώσεις σχετικά με τις ευεργετικές επιδράσεις της άσκησης στην υγεία.

Οι προαναφερθείσες γενικές προσπάθειες δεν είναι αποσπασματικές αλλά εντάσσονται όλες σε μια ενιαία κατά το δυνατόν ολιστική προσέγγιση εκσυγχρονισμού του εκπαιδευτικού συστήματος της υποχρεωτικής εκπαίδευσης και βρίσκονται σε αρμονία με τους στόχους του Συμβουλίου Υπουργών Παιδείας της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας των συστημάτων εκπαίδευσης. Η εφαρμογή του Προγράμματος σε εθνική κλίμακα αποτελεί καινοτομία τόσο για την ελληνική όσο και για τη διεθνή πραγματικότητα. Το Πρόγραμμα υπόκειται σε συστηματική επιστημονική παρακολούθηση και διαρκή αξιολόγηση για να διαπιστωθεί η αξία του συνολικά και για να καταγραφούν πρωτοβουλίες και ιδέες που αναπτύσσονται κατά την διάρκεια της εφαρμογής του. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του σχολικού έτους 2002-2003 πρέπει να τονιστεί ότι πλέον το πρόγραμμα της Ολυμπιακής Παιδείας έχει γίνει αποδεκτό από σημαντικό τμήμα της εκπαιδευτικής κοινότητας σαν ένα πρόγραμμα καινοτόμο που έχει πολλά να προσφέρει στην εκπαίδευση. Πιστεύεται ότι η Ολυμπιακή Παιδεία θα μπορέσει να καθιερωθεί στη συνείδηση της εκπαιδευτικής κοινότητας (εκπαιδευτικοί, μαθητές, γονείς, τοπική κοινωνία) ως αναγκαίο στοιχείο της σύγχρονης εκπαίδευσης, που έχει πολλά να προσφέρει ακόμα και μετά το 2004 (Θεοδωράκης, Γραμματικόπουλος & Γούδας, 2003).

Η καθολική αποδοχή από όλους τους εμπλεκόμενους και η τεράστια διάθεση για ενεργό συμμετοχή από μέρους των, κάτι που ισχύει τόσο εντός Ελλάδος όσο και πέρα από τα ελληνικά σύνορα, σε συνδυασμό με την ανακήρυξη του έτους 2004 ως έτους εκπαίδευσης μέσω του αθλητισμού, είχε ως αποτέλεσμα την παράλληλη υλοποίηση του πιλοτικού προγράμματος «Αθλητισμός, Σχολείο και Ολυμπιακά Ιδεώδη» στην Ευρώπη (Γαλλία, Ιταλία, Ολλανδία) και στη συνέχεια τη διεξαγωγή του Ευρωπαϊκού Συμποσίου Ολυμπιακής Παιδείας, με τη συμμετοχή αντιπροσώπων

από τα Υπουργεία Παιδείας όλων των χωρών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και την υπογραφή της Διακήρυξης των Αθηνών (Οργανωτική Επιτροπή Ολυμπιακών Αγώνων ΑΘΗΝΑ 2004, 2003). Σύμφωνα με τον Γεωργιάδη, (2002), επίσημο αξιολογητή των Ευρωπαϊκού πιλοτικού προγράμματος σε Γαλλία, Ιταλία και Ολλανδία, «...το πρόγραμμα ανοίγει τα όρια της εκπαίδευσης μέσα στο ίδιο το σχολείο, προτρέπει σε συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών, ανοίγει νέους εκπαιδευτικούς ορίζοντες στο σχολείο, προωθεί την ενεργό συμμετοχή των μαθητών, ενισχύει τη συνεργασία μεταξύ διδασκόντων μαθητών και γονέων, ...», ενώ όπως αναφέρει ο Παπαϊωάννου, (2003), το Πρόγραμμα είναι από τη φύση του ευέλικτο και μπορεί να αποτελέσει ζωτικό κομμάτι του εκπαιδευτικού συστήματος. Η τοπική αυτοδιοίκηση, η εκπαιδευτική κοινότητα, ο αθλητικός κόσμος και ιδιαίτερα ο κλάδος των καθηγητών Φυσικής Αγωγής αγκάλιασαν και ενισχύουν κάθε ριζοσπαστική και δημιουργική προσπάθεια στο χώρο του αθλητισμού και της Φυσικής Αγωγής. Το Πρόγραμμα Ολυμπιακής Παιδείας δείχνει το δρόμο για μελλοντικές καινοτόμες ιδέες στα εκπαιδευτικά μας δρώμενα.

Σκοπός της μελέτης

Σκοπός της παρούσας μελέτης ήταν, αφενός η καταγραφή των ήδη πεπραγμένων στα πλαίσια του Προγράμματος Ολυμπιακής Παιδείας, αφετέρου η διαμόρφωση προτάσεων για την πιθανή βιωσιμότητα του Προγράμματος.

Κεφάλαιο II

Το κεφάλαιο αυτό αναφέρεται στο φιλοσοφικό πλαίσιο των Θεωρητικών Σχημάτων Αποφάσεων Διοίκησης, παρουσιάζει το θεωρητικό σχήμα του Stufflebeam (CIPP) που χρησιμοποιήθηκε στη μελέτη και αναλύει την αξιολόγηση πλαισίου που μεθοδολογικά επελέγη. Περιλαμβάνει επίσης τον αναλυτικό σχεδιασμό της παρούσας έρευνας, τις ενέργειες που έγιναν και τα κριτήρια που θεσπίστηκαν.

Σύμφωνα με τον Δημητρόπουλο (2002), αντιπροσωπευτικότερα αλλά και περισσότερο αποδεκτά Σχήματα Αποφάσεων Διοίκησης είναι το σχήμα του Stufflebeam, το σχήμα του Alkin και το σχήμα του Patton οι οποίοι πιστεύουν ότι η αξιολόγηση στην ουσία της, είναι το μέσον στα χέρια της διοίκησης, προκειμένου αυτή, να διευκολύνεται στη λήψη σωστών αποφάσεων και την πραγματοποίηση σωστών επιλογών. Είναι ουσιαστικά το βασικότερο μέσο, για να εξασφαλίσουν, όσοι έχουν την ευθύνη της χάραξης εκπαιδευτικής πολιτικής σε ευρύτερο ή στενότερο πλαίσιο, αξιόπιστα δεδομένα και αξιόπιστες αντίστοιχα πληροφορίες. Η αξιολόγηση είναι μια σκόπιμη ενέργεια με προδιαγεγραμμένους προσανατολισμούς και προδιαγεγραμμένη τη χρήση των δεδομένων που θα συγκεντρωθούν. Τα θεωρητικά Σχήματα Αποφάσεων Διοίκησης στη δομή τους αλλά και στην αφετηρία τους αντλούν τόσο από τη θεωρία της εκπαίδευσης όσο και από τη θεωρία διοίκησης γενικά και λήψης αποφάσεων ειδικότερα, με στόχο την παροχή αξιόπιστων πληροφοριών προς την διοίκηση ή ακόμα και τον ίδιο τον εκπαιδευτικό ώστε κατά περίπτωση να τους παρέχονται τα απαιτούμενα δεδομένα, οι σωστές πληροφορίες, τα πιθανά εναλλακτικά σενάρια και να περιορίζεται η λήψη λανθασμένων επιλογών.

Το Θεωρητικό Σχήμα του Stufflebeam (CIPP)

Ένας από τους βασικότερους και πλέον αποδεκτούς θεωρητικούς της αξιολόγησης σε παγκόσμιο επίπεδο είναι ο D. Stufflebeam ο οποίος ανέπτυξε ένα θεωρητικό σχήμα-μοντέλο με προσανατολισμό την παροχή βοήθειας στη λήψη αποφάσεων για τη βελτίωση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Το μοντέλο CIPP (Context = πλαίσιο, υπάρχουσα κατάσταση, Input = δεδομένα, Process = διαδικασία, Product = αποτέλεσμα) μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να διεξαχθούν θεματικές και περιλήψεις αξιολόγησης προγραμμάτων, προσωπικού, προϊόντων, θεσμών και συστημάτων. Είναι σχεδιασμένο για χρήση σε εσωτερικές αξιολογήσεις που διεξάγονται από αξιολογητές οργανισμών, αυτό- αξιολογήσεις που διεξάγονται από

ομάδες αξιολογητών ή από ατομικούς παροχείς υπηρεσιών και εργολαβικές ή εντολοδόχες εξωτερικές αξιολογήσεις. Παρέχεται σε βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες έρευνες – τόσο μικρές όσο και μεγάλες και καλύπτει διάφορους τομείς και χώρους υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης, της οικιακής και κοινοτικής ανάπτυξης, της ασφάλειας στην μετακίνηση και των επιθεωρητικών συστημάτων στρατιωτικού προσωπικού (Stufflebeam, 2002, 2003).

Στο CIPP προτείνονται τέσσερις τύποι εκπαιδευτικών αποφάσεων: α) αποφάσεις σχεδίασης, β) δομής, γ) εφαρμογής, δ) ανάδρασης. Στόχος αυτών των αποφάσεων είναι αντίστοιχα, ο καθορισμός σκοπού, ο προγραμματισμός των διαδικασιών, η εφαρμογή, παρακολούθηση και βελτίωση των διαδικασιών και η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων. Για κάθε έναν από τους παραπάνω τέσσερις τύπους εκπαιδευτικών αποφάσεων ο Stufflebeam και οι συνεργάτες του (1971), προτείνουν και από ένα τύπο αξιολόγησης: α) αξιολόγηση πλαισίου, β) αξιολόγηση δεδομένων, γ) αξιολόγηση διαδικασίας, δ) αξιολόγηση αποτελέσματος, με κοινή διαδικασία αξιολόγησης και για τους τέσσερις τύπους ως εξής: 1) εστίαση της αξιολόγησης, 2) συλλογή πληροφοριών, 3) οργάνωση πληροφοριών, 4) ανάλυση πληροφοριών, 5) παρουσίαση πληροφοριών.

Η αξιολόγηση πλαισίου χρησιμοποιείται συνήθως στο σχεδιασμό ενός εκπαιδευτικού προγράμματος, αποσκοπεί κυρίως στην εκτίμηση του περιβάλλοντος που θα οργανωθεί το πρόγραμμα, τον καθορισμό των συνθηκών που επικρατούν σε αυτό και των προϋποθέσεων και παραγόντων που επηρεάζουν τη λειτουργία του. Οι ανάγκες εκτίμησης της αξιολόγησης πλαισίου, οι τοποθετήσεις των προβλημάτων και οι ευκαιρίες για να βοηθηθούν αυτοί που λαμβάνουν τις αποφάσεις προσδιορίζουν στόχους και προτεραιότητες και βοηθούν την ευρύτερη ομάδα χρηστών να κρίνει τους στόχους, τις προτεραιότητες και τις εκβάσεις.

Η αξιολόγηση δεδομένων αφορά κυρίως την ανεύρεση και επιλογή εναλλακτικών λύσεων για την εφαρμογή κάποιου εκπαιδευτικού προγράμματος και συνήθως περιλαμβάνει δύο τουλάχιστον πιθανές εναλλακτικές προτάσεις για συζήτηση. Προσδιορίζει σχέδια δράσης, σχέδια προσωπικού και προϋπολογισμούς στο αν είναι επιτεύξιμοι και με ενδεχόμενη αποτελεσματικότητα κόστους στην επίτευξη συγκεκριμένων αναγκών και στόχων. Αυτοί που λαμβάνουν τις αποφάσεις χρησιμοποιούν αξιολογήσεις δεδομένων, επιλέγοντας ανάμεσα σε ανταγωνιστικά σχέδια, γράφοντας προτάσεις αποταμίευσης, προσδιορίζοντας πηγές, ορίζοντας

προσωπικό, προγραμματίζοντας τη δουλειά και βοηθώντας τους άλλους να κρίνουν / αξιολογήσουν το πρόγραμμα προϋπολογισμού μιας προσπάθειας.

Με την αξιολόγηση διαδικασίας ελέγχεται κυρίως η ορθότητα της εφαρμογής ενός προγράμματος, συστήματος ή ακόμα και μαθήματος σύμφωνα με τον προγραμματισμό εφαρμογής του ενώ η αξιολόγηση αποτελέσματος γίνεται μετά την ολοκλήρωση ενός προγράμματος και αποσκοπεί στη συλλογή πληροφοριών σχετικά με την υλοποίηση των σκοπών που είχαν τεθεί κατά τον αρχικό προγραμματισμό και τη μελέτη των παραμέτρων που επηρέασαν την εφαρμογή του (Stufflebeam, 2003).

Στη θεματική περίπτωση – όπου η αξιολόγηση βοηθάει στο να καθοδηγηθεί μια προσπάθεια – οι αξιολογήσεις πλαισίου, δεδομένων, διαδικασίας και προϊόντος ρωτούν αντίστοιχα: Τι χρειάζεται να γίνει; Πώς πρέπει να γίνει; Πετυχαίνει; Ολοκληρώνοντας την αθροιστική αναφορά του, ο αξιολογητής παρουσιάζει τις πληροφορίες πλαισίου, δεδομένων, διαδικασίας και αποτελέσματος για να απευθύνει τις παρακάτω ανασκοπικές ερωτήσεις: Καλύφθηκαν σημαντικές ανάγκες; Συνοδευόταν η προσπάθεια από ένα υπερασπιστικό σχέδιο και προϋπολογισμό; Πραγματοποιήθηκε ο σχεδιασμός με ακριβή τρόπο; Τροποποιήθηκε όταν και όπως χρειαζόταν; Πέτυχε η προσπάθεια;

Το μοντέλο CIPP τονίζει ότι ο πιο σημαντικός σκοπός της αξιολόγησης δεν είναι να αποδείξει αλλά να βελτιώσει (Stufflebeam et al 1971). Η αξιολόγηση είναι πρωτίστως μια λειτουργική δραστηριότητα με μακροπρόθεσμο προσανατολισμό να βοηθάει και να υποκινεί τις προσπάθειες για την ενδυνάμωση και την βελτίωση προγραμμάτων και υπηρεσιών. Η πρόθεση του μοντέλου είναι να παράσχει στους χρήστες αξιολόγησης, έγκαιρα, έγκυρες πληροφορίες για τον εντοπισμό μιας κατάλληλης περιοχής για ανάπτυξη, σχηματισμό λογικών στόχων, προγραμμάτων δραστηριότητας και προϋπολογισμών, για να διεκπεραιώνει επιτυχώς τα προγράμματα εργασίας και περιοδικά να αποφασίζει αν πρέπει και αν ναι, πως θα επαναλαμβάνει ή θα εξαπλώνει μια προσπάθεια. Ο Πίνακας 1 συνοψίζει τα βασικά στοιχεία του μοντέλου CIPP και απεικονίζει την κεντρική σημασία προσδιορισμένων αξιών που πρέπει να εντοπιστούν και να χρησιμοποιηθούν για να θεμελιωθεί μια αξιολόγηση.

Πίνακας 1. Βασικά στοιχεία του μοντέλου CIPP

ΡΟΛΟΙ	Πλαίσιο	Δεδομένα	Διαδικασία	Αποτέλεσμα
Θεματική (διαμορφωτική) αξιολόγηση Προσδοκώμενη εφαρμογή των πληροφοριών CIPP για να βοηθήσουν στη λήψη αποφάσεων και στην ποιοτική ασφάλεια	Καθοδήγηση για τον εντοπισμό αναγκών παρεμβάσεων και την επιλογή και ταξινόμηση στόχων (βασισμένο στην εκτίμηση αναγκών, προβλημάτων, εισοδημάτων, ευκαιριών)	Καθοδήγηση για την επιλογή ενός προγράμματος ή μιας άλλης στρατηγικής (βασισμένης στην εκτίμηση εναλλακτικών στρατηγικών και στα σχέδια διανομής πηγών)	Καθοδήγηση για την εφαρμογή του σχεδίου εργασίας (βασισμένο στο χειρισμό και την κρίση δραστηριοτήτων και περιοδικής αξιολογητικής ενημέρωσης	Καθοδήγηση για τη συνέχεια, μετατροπή, υιοθέτηση ή τερματισμό μιας προσπάθειας (βασισμένο στην εκτίμηση εκβάσεων και παρενεργειών)
Αθροιστική (συνοπτική) Αξιολόγηση Ανασκοπική χρήση των πληροφοριών CIPP για να συνοψιστεί η αξία, χρησιμότητα και σημασία του έργου (σχεδίου)	Σύγκριση στόχων και προτεραιοτήτων σε εκτιμώμενες ανάγκες, προβλήματα εκτιμήσεις και ευκαιρίες	Σύγκριση των στρατηγικών σχεδιασμού και προϋπολογισμού του προγράμματος με εκείνα σημαντικών ανταγωνιστών και με στοχευμένες ανάγκες των εισοδηματιών	Λεπτομερής περιγραφή της πραγματικής διαδικασίας και καταγραφής εξόδων. Σύγκριση των σχεδιασμένων και των πραγματικών διαδικασιών και εξόδων	Σύγκριση των εκβάσεων και παρενεργειών σε στοχευμένες ανάγκες και σε αποτελέσματα ανταγωνιστικών προγραμμάτων. Ερμηνεία των αποτελεσμάτων πλαισίου, δεδομένων και διαδικασιών

Stufflebeam D.L. (2003). *The CIPP Model for Evaluation: An update, a review of the model's development, a checklist to guide implementation.*

Ουσιαστικά, οι αξιολογητές πρέπει να λάβουν υπόψη ένα συνδυασμό κοινωνικών και θεσμικών προγραμμάτων και επαγγελματικών / τεχνικών αξιών όταν εκτιμούν προγράμματα ή άλλες οντότητες / ολότητες. Οι αξίες προσφέρουν τα θεμέλια για να παραχθούν και να ισχύουν συγκεκριμένα αξιολογητικά κριτήρια. Τα κριτήρια που ορίζονται σε προγράμματα για μαθητές μπορεί να περιλαμβάνουν δείκτες διανοητικής, ψυχολογικής, αισθητικής, κοινωνικής, σωματικής, ηθικής, και επαγγελματικής εξέλιξης. Τα επιλεγμένα κριτήρια, σε συνδυασμό με τις ερωτήσεις των εμπλεκομένων, εξυπηρετούν στο να ξεκαθαριστούν οι ανάγκες πληροφόρησης μιας αξιολόγησης (Stufflebeam, 2003).

Σύμφωνα λοιπόν με το μοντέλο CIPP, η αξιολόγηση είναι μια συστηματική έρευνα για την αξία ενός προγράμματος. Το CIPP χαρακτηρίζει την αξιολόγηση λειτουργικά ως μια διαδικασία καταγραφής, απόκτησης, αναφοράς και εφαρμογής περιγραφικής και κριτικής πληροφορίας σχετικά με την αξία, χρηστότητα και σημασία, ώστε να καθοδηγήσει τη λήψη αποφάσεων, να υποστηρίξει την ευθύνη, να διανείμει αποτελεσματικές ασκήσεις και να αυξήσει την κατανόηση ως προς τα εμπλεκόμενα φαινόμενα. Το μοντέλο θεωρεί την αξιολόγηση ως ένα απαραίτητο συνακόλουθο βελτίωσης και ευθύνης μέσα σε ένα πλαίσιο κατάλληλων αξιών και έρευνα για ξεκάθαρες και μη διφορούμενες απαντήσεις. Θεωρεί την αξιολόγηση απαραίτητη για την πρόοδο και ευημερία της κοινωνίας. Ισχυρίζεται ότι οι κοινωνικές ομάδες δεν μπορούν να κάνουν τα προγράμματα τους, τις υπηρεσίες και τα προϊόντα τους καλύτερα εκτός και αν μάθουν σε ποια σημεία είναι αδύναμες και σε ποια δυνατές.

Σχεδιάζοντας μια αξιολόγηση CIPP, τα τέσσερα είδη αξιολόγησης που προτείνονται από το μοντέλο, εφαρμόζονται μέσα από μια διαδικασία, βάσει των παρακάτω τριών φάσεων: α) σχεδίαση της αξιολόγησης, β) υλοποίηση της αξιολόγησης και γ) αξιοποίηση αποτελεσμάτων της αξιολόγησης. Στον πίνακα 2 παρουσιάζεται συνοπτικά η σχεδίαση μιας αξιολόγησης CIPP, οι φάσεις, τα στάδια και οι επιμέρους απαιτούμενες ενέργειες (Δημητρόπουλος, 2002).

Πίνακας 2. Συνοπτική παρουσίαση της Σχεδίασης μιας Αξιολόγησης στο CIPP.

Φάσεις	Στάδια	Ενέργειες
Α. Ευθυγράμμιση Αξιολόγησης	1. Εστίαση Αξιολόγησης	α) Εντοπισμός του είδους της απόφασης που θα ληφθεί β) Ανάλυση-Περιγραφή διαστάσεων της απόφασης γ) Ανάπτυξη κριτηρίων δ) Αποσαφήνιση πολιτικής του αξιολογητή
Β. Σχεδιασμός Αναζήτησης και Απόκτησης Πληροφοριών	2. Συλλογή Πληροφοριών	α) Προσδιορισμός πηγών των πληροφοριών β) Προσδιορισμός μεθοδολογίας συγκέντρωσης πληροφοριών γ) Προσδιορισμός δειγμάτων που θα αξιοποιηθούν δ) Προσδιορισμός συνθηκών συλλογής
	3. Οργάνωση Πληροφοριών	α) Προσδιορισμός μορφής επεξεργασίας των πληροφοριών β) Σχεδίαση των μέσων και διαδικασιών ανάλυσης
	4. Ανάλυση Πληροφοριών	α) Επιλογή διαδικασιών επεξεργασίας –ανάλυσης β) Πραγματοποίηση ανάλυσης
Γ. Σχεδιασμός Εφαρμογής- Αξιοποίησης της Αξιολόγησης	5. Παροχή Πληροφοριών	α) Προσδιορισμός αποδεκτών των αποτελεσμάτων β) Προσδιορισμός τρόπου και χρόνου παρουσίασης των αποτελεσμάτων
	6. Οργάνωση Πρακτικών Όψεων Αξιολόγησης	α) Συνόψιση σχεδίασης- Αξιολόγησής της β) Εξασφάλιση μέσων, προσωπικού γ) Σχεδίαση περιοδικών διορθώσεων δ) Σχεδίαση τρόπων εξασφάλισης πόρων κλπ.

Δημητρόπουλος, Ε., (2002). *Εκπαιδευτική Αξιολόγηση. Η Αξιολόγηση της Εκπαίδευσης και του Εκπαιδευτικού έργου*. Αθήνα: Γρηγόρη.

Οι αξιολογήσεις CIPP βασίζονται σε δεδομένα που πληρούν τις προϋποθέσεις χρηστότητας (εξυπηρετώντας τις ανάγκες πληροφόρησης μελλοντικών χρηστών), καταλληλότητας (να παραμένουν οι λειτουργίες αξιολόγησης ρεαλιστικές, συνετές, λιτές), ευπρέπειας (να διεξάγονται νομικά και ηθικά με στόχο την ευημερία των συμμετεχόντων και όσων επηρεάζονται από τα αποτελέσματα) και ακρίβειας (να

φανερώνονται και να μεταβιβάζονται υγιείς πληροφορίες σχετικά με τα χαρακτηριστικά που προσδιορίζουν την αξία, ευπρέπεια, εφικτότητα και χρηστότητα του αξιολογούμενου έργου) (Shadish, Newman, Scheirer, & Wye, 1995).

Το μοντέλο CIPP απαιτεί χρήση μίας ευρείας τάξης ποιοτικών και ποσοτικών μεθόδων και διαδικασιών για να εκτιμήσει και να ερμηνεύσει την πληροφορία. Συνεπώς, ο αξιολογητής πρέπει να είναι επινοητικός στη συλλογή εκτενούς πληροφορήσης με τη δημιουργία των «χειροποίητων» εργαλείων που απαιτούνται, την εξόρυξη και χρήση υφιστάμενων και σχετικών πληροφοριών, την προσφώνηση κάθε ερώτησης αξιολόγησης εγκαίρως, τη χρήση πολλαπλών διαδικασιών, το τσεκάρισμα ποιοτικών και ποσοτικών ευρημάτων, την υποβολή της αξιολόγησης προς εξέταση από ομάδες συμμετεχόντων και ανεξάρτητες ομάδες (Joint Committee for Educational Evaluation, 1994, 2003).

Τα σχήματα Αποφάσεων Διοίκησης είχαν μεγάλη χρήση στην πρακτική εφαρμογής της θεωρητικής κίνησης που αναφέρεται με τον τίτλο υπευθυνότητα – απολογισμικότητα (accountability), βάσει της οποίας υποστηρίζεται η θέση ότι και στην εκπαίδευση, όπως και σε κάθε είδους δραστηριότητα, πρέπει να αποδεικνύεται η σκοπιμότητα, η χρησιμότητα, η επιτυχία, η διατήρηση κάποιου προγράμματος ή συστήματος και να αιτιολογούνται οι αποφάσεις χορηγήσεων – χρηματοδοτήσεων. Σημειωτέον ότι σήμερα η διαδικασία χρηματοδότησης εκπαιδευτικών και άλλων προγραμμάτων μέσω των κοινοτικών προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε αυτή τη φιλοσοφία βασίζεται και αυτή την πρακτική αξιοποιεί (Δημητρόπουλος, 2002).

Μια ερώτηση που γίνεται συχνά σχετικά με το μοντέλο CIPP, είναι αν πρέπει πάντα κάποιος να διεξάγει όλα τα είδη αξιολόγησης, π.χ. πλαισίου, δεδομένων, διαδικασίας και προϊόντος. Η απάντηση είναι όχι. Το να αποφασίσει κάποιος ποια μέρη του μοντέλου θα υιοθετήσει είναι ένα ιδιαίτερα σημαντικό θέμα στον προγραμματισμό αξιολόγησης. Παρόλα αυτά, σε οποιαδήποτε απόφαση σχετικά με το ποια είδη αξιολόγησης θα εφαρμοστούν, ο αξιολογητής χρειάζεται να εντοπίσει και να προσαγορεύσει τους σκοπούς του πελάτη για την αξιολόγηση (Stufflebeam, 2003).

Σε μια αξιολόγηση, οι Ναυτικές Δυνάμεις των Ηνωμένων Πολιτειών ζήτησαν μόνο αξιολόγηση δεδομένων γιατί οι Δυνάμεις είχαν ήδη κάνει τις εκτιμήσεις τους

και αποφάσισαν να αντικαταστήσουν το υπάρχον σύστημα για την αξιολόγηση αξιωματικών και στρατολογημένου προσωπικού. Σε αυτή την περίπτωση δεν χρειάστηκε να συγκεντρώσουν πολλές πληροφορίες αξιολόγησης πλαισίου – σχετικές με τις ανάγκες και τα προβλήματα του υπάρχοντος συστήματος αναθεώρησης προσωπικού – αφού αυτές ήδη υπήρχαν. Οι αξιολογητές δούλεψαν από τις πληροφορίες πλαισίου αξιολόγησης και προσθέσανε αυτές που έκριναν ότι έλειπαν. Όπως φάνηκε με την περίπτωση των Ναυτικών Δυνάμεων, ένας τρίτος παράγοντας που έπρεπε να ληφθεί υπόψη κατά τη διαδικασία απόφασης για το είδος αξιολόγησης που θα διεξαγόταν, ήταν, πόσες από τις απαραίτητες πληροφορίες που χρειάζονται για την αξιολόγηση πλαισίου, δεδομένων, διαδικασίας και προϊόντος ήταν διαθέσιμες ή δυνητικά διαθέσιμες από άλλες αξιολογήσεις προγραμμάτων. Στην περίπτωση που κάποια άλλη πηγή διαθέτει αρκετές και αποδεκτές πληροφορίες, τότε δεν πρέπει να συλλέγονται εκπτωτικά νέες πληροφορίες αλλά να αξιοποιούνται οι ήδη υπάρχουσες. Τέτοιες πληροφορίες μπορεί να εμφανιστούν σε διάφορες μορφές, όπως π.χ. προγενέστερες αναφορές αξιολόγησης, τομείς εκτίμησης αναγκών σε προτάσεις χρηματοδότησης, διδακτορικές διατριβές, αναφορές ευθυνών σε χορηγούς, οικονομικά εφημερίδων κτλ. Όπως δηλαδή τονίστηκε παραπάνω, οι αξιολογήσεις CIPP θα πρέπει να είναι συμπληρωματικές και όχι να αντικαθιστούν άλλες υποστηρικτικές αξιολογήσεις ενός προγράμματος ή μιας οντότητας.

Αξιολόγηση πλαισίου

Ο Stufflebeam (1971) θεωρεί ότι η ραχοκοκαλιά για οποιοδήποτε σύστημα ανανέωσης πρέπει να είναι ένα κατανοητό πρόγραμμα αξιολόγησης πλαισίου. Προσδιορίζει το πλαίσιο αξιολόγησης ως την παροχή των σημαντικότερων πληροφοριών που σκιαγραφούν το περιβάλλον ενδιαφέροντος, περιγράφουν επιθυμητές και υπαρκτές συνθήκες αναφερόμενες στο περιβάλλον, εντοπίζει ανάγκες που δεν είχαν ποτέ προκύψει και αναξιοποίητες ευκαιρίες και κάνει διάγνωση των προβλημάτων που εμποδίζουν ανάγκες να προκύπτουν και ευκαιρίες να αξιοποιούνται / χρησιμοποιούνται.

Η αξιολόγηση πλαισίου χρησιμοποιείται συνήθως στο σχεδιασμό ενός εκπαιδευτικού προγράμματος, αποσκοπεί κυρίως στην εκτίμηση του περιβάλλοντος που θα οργανωθεί το πρόγραμμα, τον καθορισμό των συνθηκών που επικρατούν σε αυτό και των προϋποθέσεων και παραγόντων που επηρεάζουν τη λειτουργία του.

Εκτιμά ανάγκες, εισοδήματα και προβλήματα μέσα σε ένα προσδιορισμένο

περιβάλλον. Η αξιολόγηση πλαισίου θέτει κριτήρια για την εκτίμηση της επιτυχίας των προσπαθειών βελτίωσης. Τα συγκεκριμένα κριτήρια αποτελούν τις εκτιμώμενες ανάγκες πληροφόρησης των πελατών. Μόνο μέσω αυτής της πληροφόρησης οι οργανισμοί μπορούν να σχηματίσουν σαφή γνώμη για προγράμματα και υπηρεσίες.

Σε μια παρόμοια αξιολόγηση πλαισίου (Weiler, Pigg, & McDermott, 2003), το Εκπαιδευτικό Παράρτημα της Φλόριντα, σχεδίασε ένα τριετές Πρόγραμμα Συντονισμού σχολικής Υγείας (ΠΣΣΥ) σε πιλοτικά σχολεία της Φλόριντα ώστε να παροτρύνει καινοτομικές προσεγγίσεις που θα προωθούν τα Προγράμματα Συντονισμού σχολικής Υγείας. Σκοπός του Προγράμματος ήταν να βελτιώσει στο μέγιστο την μαθητική υγεία και την ακαδημαϊκή επίδοση, προτρέποντάς σε δημιουργικές και καινοτομικές προσεγγίσεις. Στο Πρόγραμμα συμμετείχαν 8 σχολεία και υποστηρίχθηκε από μια σειρά ενεργειών που περιελάμβαναν α) χρηματοδότηση 15.000 δολαρίων για το κάθε σχολείο, β) τρία χρόνια τεχνικής υποστήριξης εντός και εκτός σχολικού περιβάλλοντος, γ) ένα γραφείο πληροφοριών του προγράμματος, δ) αποστολές υλικών πληροφόρησης, εκτίμησης αναγκών και αξιολόγησης και ε) τριήμερο – τετραήμερο θερινό σεμινάριο. Τα στοιχεία συγκεντρώθηκαν χρησιμοποιώντας α) ένα εγχειρίδιο αξιολόγησης αναγκών «Πόσο υγιές είναι το σχολείο σου;», β) ένα φάκελο σχολικής υγείας που συντάχθηκε από την κάθε σχολική ομάδα, γ) ένα πιλοτικό εγχειρίδιο αξιολόγησης των μελών του σχολικού προγράμματος, δ) ομαδικές συνεντεύξεις, κατά τη διάρκεια και κατά τη λήξη του προγράμματος, και ε) ενδεικτικά στοιχεία επίδοσης που συλλέχθηκαν από τα πιλοτικά σχολεία και τα σχολεία ελέγχου. Οι αξιολογητές δημιούργησαν ένα πρωτόκολλο πλαισίου αξιολόγησης, που εφαρμόστηκε ανεξάρτητα στο κάθε πιλοτικό σχολείο. Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης – μελέτης επιβεβαίωσαν πως ένα Πρόγραμμα Συντονισμού Σχολικής Υγείας μπορεί να καθιερωθεί και να διατηρηθεί. Η δύναμη και υποστήριξη του προγράμματος εξαρτάται από μακροχρόνιες οικονομικές πηγές, από ένα εξειδικευμένο προσωπικό και από διοικητική υποστήριξη.

Μεθοδολογία αξιολογήσεων CIPP

Μεγάλη είναι η ποικιλία μεθόδων που χρησιμοποιούνται σε αξιολογήσεις πλαισίου, δεδομένων, διαδικασίας και αποτελέσματος και μερικές από αυτές παρουσιάζονται στον Πίνακα 3.

Πίνακας 3. Μέθοδοι ενδεχόμενης χρήσης σε Αξιολογήσεις CIPP

ΜΕΘΟΔΟΙ	Πλαίσιο	Εισαγωγή	Διαδικασία	Αποτέλεσμα
Επισκόπηση (παρατήρηση)	♦		♦	♦
(Φυλολογική) ανασκόπηση	♦	♦		
Εξέταση Εγγράφου	♦	♦	♦	♦
Επισκέψεις σε άλλα προγράμματα		♦		♦
Εκτίμηση ανταγωνιστικών δράσεων)		♦		
Στοιχεία (Βάση δεδομένων)		♦	♦	♦
Παρατηρητής On – site (τοποθεσίας)			♦	♦
Μελέτες υποθέσεων			♦	♦
Συγκριτικές / Πειραματικές Μελέτες Σχεδίου		♦		
Συνεντεύξεις Εμπλεκομένων	♦		♦	♦
Ομάδες Εστίασης	♦	♦	♦	♦
Ακροάσεις	♦	♦		
Ανάλυση κόστους		♦	♦	
Ανάλυση Δευτερευόντων Στοιχείων	♦			
Αξιολόγηση Ελεύθερων Στόχων			♦	♦
Φωτογραφικά Αρχεία	♦		♦	♦
Αναφορές Θεμάτων / Συναντήσεις Ενημέρωσης	♦	♦	♦	♦
Σύνθεση / Τελική Αναφορά	♦	♦	♦	♦

Joint Committee for Educational Evaluation, 1994.

Ο αξιολογητής θα πρέπει να έχει γνώση του σχετικού αντικειμενικού θέματος, γνώσεις σχεδιασμού, διαπραγμάτευσης και συμφωνίας, αρχηγίας ομάδων, οργάνωσης και διοίκησης ομαδικών προσπαθειών, χρήσης τεχνολογίας, συνεντεύξεων, ελέγχου ποσοτικών και ποιοτικών αναλύσεων, αναλύσεων κόστους, αξιοποίησης όλων των σχετικών πληροφοριών από προγενέστερες σχετικές αξιολογήσεις, αποτελεσματική γραφή και αποτελεσματική προφορική επικοινωνία ώστε να χρησιμοποιήσει αυτές τις

μεθόδους με τον αποτελεσματικότερο τρόπο αλλά και να χρησιμοποιήσει και άλλες που θα κρίνει απαραίτητες για την αποτελεσματικότητα και εγκυρότητα της αξιολόγησης. Οι χρήστες με βάση τον κατάλογο ελέγχου, μπορούν να χρησιμοποιήσουν τα μέρη που ταιριάζουν στις ανάγκες συγκεκριμένων αξιολογήσεων και να αναπτύξουν τις μεθόδους που απαιτούνται (Joint Committee for Educational Evaluation, 1994).

Μεθοδολογία

Σύμφωνα με τον κατάλογο ελέγχου (Stufflebeam, 2000) που έχει σχεδιαστεί για να βοηθάει τους αξιολογητές και τους πελάτες τους να σχεδιάσουν, να διεξάγουν και να εκτιμήσουν αξιολογήσεις βασισμένες στις απαιτήσεις του μοντέλου CIPP και της αξιολόγησης πλαισίου, οργανώθηκαν και αναπτύχθηκαν οι παρακάτω ενέργειες:

1. Συλλογή και εκτίμηση – καταγραφή πληροφοριών ειδικά για τις ανάγκες και εκτιμήσεις των μελλοντικών χρηστών. Οι πληροφορίες αυτές αφορούσαν το πλαίσιο εφαρμογής του Προγράμματος, το ανθρώπινο δυναμικό που συμμετείχε, τις επιμορφωτικές διαδικασίες, το εκπαιδευτικό υλικό και άλλες υποστηρικτικές ενέργειες που αναπτύχθηκαν την τετραετία 2000-2004.
2. Συνεντεύξεις με τους ηγέτες του προγράμματος (Διευθυντές Σπουδών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, Προϊστάμενο Γραφείου Ολυμπιακής Παιδείας, Σύμβουλο Φυσικής Αγωγής Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, Διευθυντή Φυσικής Αγωγής) για ανασκόπηση και συζήτηση σχετικά με τις απόψεις τους για τις ανάγκες των χρηστών και εντοπισμό οποιουδήποτε προβλήματος (πολιτικού ή άλλου) που το πρόγραμμα θα πρέπει να λύσει.
3. Συνεντεύξεις με άλλους εμπλεκόμενους (Σχολικούς Συμβούλους, Νομαρχιακούς Υπεύθυνους, Εκπαιδευτικούς Ολυμπιακής Παιδείας) για να αποκτηθεί περισσότερη γνώση σχετικά με τις ανάγκες και εκτιμήσεις μελλοντικών χρηστών και ενδεχόμενων προβλημάτων για το πρόγραμμα.
4. Αποτίμηση στόχων του Προγράμματος ενόψει των εκτιμώμενων αναγκών των χρηστών και άλλων δυνητικά χρήσιμων εκτιμήσεων.

5. Καταγραφή στοιχείων στο περιβάλλον του προγράμματος, περιλαμβάνοντας σχετικά προγράμματα, τομείς πηγών, χώρους αναγκών και προβλημάτων και πολιτικές δυναμικές.
6. Σύνταξη αναφοράς πλαισίου αξιολόγησης που παρέχει ενημέρωση πάνω στις ανάγκες του προγράμματος, εκτιμήσεις και προβλήματα, μαζί με κατάθεση προτάσεων για το Πρόγραμμα.
7. Ανάλυση αρχείων (αξιολογήσεις Προγράμματος) και ανάλυση κόστους των βασικών και υποστηρικτικών ενεργειών του Προγράμματος. Τα στοιχεία αυτά αν και χρησιμοποιούνται στις αξιολογήσεις δεδομένων, θεωρήθηκαν απαραίτητα για τη διαμόρφωση πλήρους άποψης για το Πρόγραμμα.

Σχεδιασμός μελέτης, Κριτήρια

Κατά τον σχεδιασμό της παρούσας μελέτης ακολουθήθηκαν οι φάσεις, τα στάδια και οι επιμέρους απαιτούμενες ενέργειες, όπως αυτές προτείνονται στο μοντέλο CIPP (Δημητρόπουλος, 2002). Τα κριτήρια τα οποία θεωρήθηκαν σημαντικά για τη μελέτη ήταν: α) ο τρόπος, το μοντέλο εφαρμογής του Προγράμματος, β) τα λειτουργικά έξοδα του Προγράμματος, γ) η πολιτική και ακαδημαϊκή βούληση και δ) οι σύγχρονες εκπαιδευτικές τάσεις. Για κάθε ένα από τα αναφερόμενα κριτήρια αναπτύχθηκαν συγκεκριμένοι δείκτες όπως αναφέρονται στη συνέχεια.

Αναλυτικότερα:

Α΄ φάση: Ευθυγράμμιση (πλαίσιο) μελέτης

Στάδιο 1^ο: Εστίαση της μελέτης

Ενέργεια: Ανάπτυξη κριτηρίων και δεικτών μελέτης

Κριτήριο Α: Τρόπος, μοντέλο εφαρμογής Προγράμματος

Δείκτες:

1. εφαρμογή, καινοτομίες του Προγράμματος
2. έντυπο, οπτικοακουστικό, ηλεκτρονικό εκπαιδευτικό υλικό
3. επιπλέον υποστηρικτικές ενέργειες για το Πρόγραμμα

Κριτήριο Β: Λειτουργικά έξοδα

Δείκτες:

1. κόστος μισθοδοσίας ανθρώπινου δυναμικού
2. κόστος εκπαιδευτικών δράσεων (επιμορφωτικά σεμινάρια, ενημερωτικές ημερίδες)
3. κόστος επιδοτούμενων δράσεων (δραστηριότητες σχολικών μονάδων, οργάνωση εκδηλώσεων παρουσίασης δράσεων σε επίπεδο περιφέρειας)
4. κόστος έκδοσης έντυπου εκπαιδευτικού υλικού (ή προσαρμογή του ήδη υπάρχοντος)
5. κόστος δημιουργίας ενισχυτικού οπτικοακουστικού υλικού
6. κόστος ιστοσελίδων Ολυμπιακής Παιδείας
7. κόστος άλλου απαραίτητου εξοπλισμού και λοιπών απρόβλεπτων λειτουργικών εξόδων

Κριτήριο Γ: Πολιτική και ακαδημαϊκή - εκπαιδευτική βούληση

Δείκτες:

1. άποψη /θέση υπευθύνων και πολιτικών (που λαμβάνουν ή επηρεάζουν τη λήψη αποφάσεων)
2. άποψη /θέση ευρύτερης εκπαιδευτικής κοινότητας
3. συμπεράσματα εκθέσεων αξιολόγησης του Προγράμματος

Κριτήριο Δ: Σύγχρονες εκπαιδευτικές τάσεις και απόψεις

Δείκτες:

1. στοιχεία για τη δομή και τους στόχους ανάλογων εκπαιδευτικών προγραμμάτων του εξωτερικού
2. κοινά στοιχεία με το υπάρχον εκπαιδευτικό πλαίσιο (σκοποί, στόχοι, εφαρμογή καινοτομιών, ωρολόγιο πρόγραμμα).

Β' φάση: Σχεδιασμός αναζήτησης και απόκτησης πληροφοριών

Στάδιο 1^ο: Συλλογή πληροφοριών

Ενέργεια: Προσδιορισμός των πηγών των πληροφοριών

1. Όσον αφορά το πρώτο και δεύτερο κριτήριο (Εφαρμογή - Λειτουργικά έξοδα) τα στοιχεία αντλήθηκαν από τις αρμόδιες υπηρεσίες του

Υπουργείου Παιδείας, το γραφείο Ολυμπιακής Παιδείας, τις Διευθύνσεις Εκπαίδευσης και τη συλλογή οικονομοτεχνικών πληροφοριών από τεχνικά δελτία καινοτόμων προγραμμάτων. Επίσης πληροφορίες σχετικά με το κόστος του εκπαιδευτικού υλικού (έντυπου και οπτικοακουστικού), την εκπαιδευτική ιστοσελίδα του Προγράμματος και τις επιπλέον υποστηρικτικές ενέργειες, αναζητήθηκαν από τη Διεύθυνση Εκπαίδευσης και Κατάρτισης και τις Οικονομικές Υπηρεσίες της Οργανωτικής Επιτροπής Ολυμπιακών Αγώνων ΑΘΗΝΑ 2004.

2. Για την κάλυψη του τρίτου κριτηρίου (Πολιτική και ακαδημαϊκή - εκπαιδευτική βούληση) εκτός από την συλλογή των πιο πρόσφατων δηλώσεων και θέσεων των μεγάλων πολιτικών κομμάτων, έγινε προσπάθεια εξασφάλισης των απόψεων των αρμοδίων του Υπουργείου Παιδείας (Προϊσταμένης Γραφείου Ολυμπιακής Παιδείας), των Διευθυντών Σπουδών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, του Διευθυντή Φυσικής Αγωγής, Σχολικών Συμβούλων, Εκπαιδευτικών και Νομαρχιακών Υπευθύνων που συμμετέχουν στο Πρόγραμμα. Τέλος ζητήθηκε η άποψη του Συμβούλου Φυσικής Αγωγής του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου και μελετήθηκαν τα συμπεράσματα των εκθέσεων αξιολόγησης του Προγράμματος και οι θέσεις – προτάσεις των Προέδρων των Πανεπιστημιακών Τμημάτων Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού της χώρας.

3. Από την ελληνική και διεθνή βιβλιογραφία, τα αναλυτικά προγράμματα σπουδών, την ανασκόπηση σχετικών άρθρων και την απολογιστική έκθεση του Ευρωπαϊκού Έτους Εκπαίδευσης μέσω του Αθλητισμού, συλλέχθηκαν τα στοιχεία που αφορούν το τέταρτο κριτήριο (Σύγχρονες εκπαιδευτικές τάσεις και απόψεις).

Στάδιο 2^ο: Οργάνωση και επεξεργασία πληροφοριών

Ενέργεια: Προσδιορισμός της μορφής επεξεργασίας των πληροφοριών

1. Για όλες τις πληροφορίες που συλλέχθηκαν έγινε ανάλυση-καταγραφή των στοιχείων που περιέχουν και συνεκτιμήθηκαν όλα τα δεδομένα, λαμβάνοντας υπόψη την αλληλεπίδραση των παραγόντων που διαμορφώνουν το εκπαιδευτικό έργο στο σχολείο με βάση το υπάρχον

πλαίσιο λειτουργίας του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος. Οι πληροφορίες οικονομοτεχνικού περιεχομένου συνετέλεσαν σε μια πρώτη εκτίμηση για την οικονομική βιωσιμότητα του Προγράμματος και την δυνατότητα ένταξής του στα πλαίσια του ολοήμερου σχολείου.

Γ' φάση: Σχεδιασμός της εφαρμογής παρουσίασης της μελέτης

Στάδιο 1^ο: Παροχή πληροφοριών

Ενέργεια: Προσδιορισμός των αποδεκτών της μελέτης

1. Η προτεινόμενη μελέτη απετέλεσε αφενός μια προσπάθεια καταγραφής των ήδη πεπραγμένων στα πλαίσια του Προγράμματος Ολυμπιακής Παιδείας και της διερεύνησης των απόψεων εκείνων που διαμορφώνουν και αποφασίζουν για την εκπαιδευτική πολιτική και την εισαγωγή καινοτόμων εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων στο ελληνικό σχολείο και αφετέρου επιχειρήθηκε η κατά το δυνατόν πληρέστερη παρουσίαση των στοιχείων που συνθέτουν τους λόγους και τον τρόπο με τον οποίο επιχειρηματολογείται η αναγκαιότητα συνέχισης του Προγράμματος Ολυμπιακής Παιδείας. Με την ολοκλήρωσή της θα τεθεί στη διάθεση όλων των εμπλεκομένων στη διοίκηση, λειτουργία και αξιολόγηση του Προγράμματος καθώς και παντός άλλου ενδιαφερόμενου στα πλαίσια της συζήτησης για το μέλλον του.

Κεφάλαιο III

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται αναλυτικά τα πεπραγμένα του Προγράμματος Ολυμπιακής Παιδείας από το πρώτο έτος της πιλοτικής εφαρμογής μέχρι το τρέχον σχολικό έτος. Η καταγραφή των πεπραγμένων περιλαμβάνει τόσο τις βασικές ενέργειες (πρόσληψη καθηγητών, ετήσια χρονική διάρκεια υλοποίησης Προγράμματος, επιμόρφωση, εκπαιδευτικό υλικό, χρηματοδοτούμενες δράσεις), όσο και την πληρέστερη κατά το δυνατόν παρουσίαση των υποστηρικτικών δράσεων και πρωτοβουλιών (υποστηρικτικές εκδόσεις, εκδηλώσεις ευαισθητοποίησης, οδοιπορικό παρουσίασης προγράμματος στην ομογένεια κ.ά.) που ανεπτύχθησαν εκ μέρους του Υπ.Ε.Π.Θ. και της Ο.Ε.Ο.Α. ΑΘΗΝΑ 2004 σε συνεργασία με φορείς και οργανισμούς που ενεπλάκησαν στο Πρόγραμμα. Παράλληλα με την περιγραφική παρουσίαση των διαφόρων ενεργειών και πρωτοβουλιών επιχειρείται και η οικονομική αποτίμησή τους με στόχο τη μετατροπή των πληροφοριών σε μετρήσιμα δεδομένα.

Η συλλογή των οικονομικών δεδομένων του Προγράμματος που έγινε με βάση τα στοιχεία του Υπ.Ε.Π.Θ. και της Ο.Ε.Ο.Α. ΑΘΗΝΑ 2004 παρουσίασε σημαντικές δυσκολίες στην (ακριβή) πραγματική αποτίμηση του κόστους κάθε ενέργειας αναλυτικά, εξαιτίας του διαφορετικού τρόπου καταγραφής των πληροφοριών αυτών από τις αρμόδιες οικονομικές υπηρεσίες των υπευθύνων οργανισμών. Την συλλογή των οικονομικών στοιχείων, ακολούθησε ο διαχωρισμός των δαπανών σε δύο διαφορετικές κατηγορίες, α: Βασικές Δαπάνες (ΒΔ) = οι δαπάνες που αφορούν το σύνολο των συμμετεχόντων, β: Υποστηρικτικές Δαπάνες (ΥΔ) = οι δαπάνες που αφορούν, κατά περίπτωση, μέρος των συμμετεχόντων) και την ανάλογη καταχώρησή τους ώστε να εξασφαλιστεί ομοιογένεια κατά την εκτίμηση του κόστους των δεικτών της παρούσας εργασίας.

Παρατηρήθηκε επίσης ανομοιογένεια στα χαρακτηριστικά εκείνα που αφορούσαν τον τρόπο εφαρμογής του Προγράμματος. Τα δύο πρώτα χρόνια (1998-1999, 1999-2000) το Πρόγραμμα εφαρμόστηκε πιλοτικά και παρεμβατικά αντίστοιχα και με σαφώς περιορισμένο αριθμό εκπαιδευτικών και σχολείων, ενώ η θεσμοθετημένη λειτουργία του ξεκίνησε τη σχολική χρονιά 2000-2001 και ισχύει μέχρι σήμερα. Έτσι παρόλο που στη συνέχεια παρουσιάζονται τα περιγραφικά στοιχεία κάθε σχολικής χρονιάς αναλυτικά, αποφασίστηκε από τους συγκριτικούς πίνακες με τα οικονομικά δεδομένα, να εξαιρούνται τα δεδομένα των δύο πρώτων χρόνων εφαρμογής καθώς επίσης και τα δεδομένα της τρέχουσας σχολικής χρονιάς η

οποία βρίσκεται σε εξέλιξη. Η παραπάνω ενέργεια κρίθηκε απαραίτητη για την εξασφάλιση όσο το δυνατόν μεγαλύτερης ομοιογένειας και αξιοπιστίας μεταξύ των δεδομένων που συνελέγησαν και των συγκριτικών δεικτών που σχηματίστηκαν.

Εφαρμογή Προγράμματος Ολυμπιακής Παιδείας (1998-2005)

Σχολική χρονιά 1998-1999

Όπως αναφέρεται στην Έκθεση Τελικής Αξιολόγησης του Πειραματικού Προγράμματος «Εισαγωγή της Ολυμπιακής και Αθλητικής Παιδείας στα σχολεία» (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 1999), το Πρόγραμμα εφαρμόστηκε πιλοτικά το σχολικό έτος 1998-1999 με την ευκαιρία της διοργάνωσης και του οράματος επαναπροσδιορισμού του βαθύτερου νοήματος των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004. Το Πρόγραμμα εκπονήθηκε στα πλαίσια του Έργου Σ.Ε.Π.Π.Ε. (Σχολεία Εφαρμογής Πειραματικών Προγραμμάτων Εκπαίδευσης) με οικονομικό διαχειριστή το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Φορέα παρακολούθησης το Υπ.Ε.Π.Θ. / Διεύθυνση Κ.Π.Σ. Παιδαγωγικού Ινστιτούτου και Φορέα Εκτέλεσης το Ίδρυμα Ολυμπιακής και Αθλητικής Παιδείας. Εφαρμόστηκε πειραματικά σε 30 δημοτικά σχολεία της χώρας, τα οποία επιλέχθηκαν τυχαία ύστερα από εκδήλωση ενδιαφέροντος και η διάρκεια των εργασιών του ήταν 12 μήνες. Στο Πρόγραμμα συμμετείχαν 30 συνολικά εκπαιδευτικοί της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης εκ των οποίων οι 25 ήταν καθηγητές Φυσικής Αγωγής και οι 5 δάσκαλοι, οι οποίοι και έλαβαν εφάπαξ αμοιβή τόσο για τους ίδιους όσο και για τα λειτουργικά έξοδα του Προγράμματος. Το Πρόγραμμα εφαρμόστηκε στους μαθητές/τριες της ΣΤ΄ τάξης Δημοτικού, ξεκίνησε τον Ιανουάριο του 1999 με την συμμετοχή των εκπαιδευτικών σε επιμορφωτικό σεμινάριο και ολοκληρώθηκε με ημερίδα διάδοσης των αποτελεσμάτων τον Ιούνιο του 1999. Το εκπαιδευτικό υλικό που διανεμήθη περιελάμβανε: α) τον Οδηγό Ολυμπιακής και Αθλητικής Παιδείας (για εκπαιδευτικούς), β) τις εισηγήσεις των ομιλητών της ημερίδας, γ) φύλλα εργασίας, δ) φύλλα καταγραφής και αξιολόγησης, ε) γενικές οδηγίες. Η αξιολόγηση του βαθμού επίτευξης του σκοπού και των στόχων του εγχειριδίου και έμμεσα η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του εφαρμοζόμενου πιλοτικού προγράμματος έγινε με τη μέθοδο της αρχικής και τελικής μέτρησης από το Πανεπιστήμιο Θράκης. Στο Πρόγραμμα συμμετείχαν 736 μαθητές/τριες (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 1999).

Σχολική χρονιά 1999-2000

Τη σχολική χρονιά 1999-2000 το Πρόγραμμα εφαρμόστηκε παρεμβατικά στις τρεις τελευταίες τάξεις 400 σχολείων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης σε όλη την Ελλάδα. Επιστημονικός Φορέας του Προγράμματος ήταν το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο και Φορέας Εκτέλεσης η Διεύθυνση Φυσικής Αγωγής του Υπ.Ε.Π.Θ. Για την υλοποίηση του Προγράμματος προσελήφθησαν ως αναπληρωτές 134 καθηγητές Φυσικής Αγωγής οι οποίοι συμμετείχαν σε επιμορφωτικό σεμινάριο. Το εκπαιδευτικό υλικό που διανεμήθη, ήταν ίδιο με αυτό του πιλοτικού προγράμματος. Στο Πρόγραμμα συμμετείχαν 40.000 μαθητές/τριες. Η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του εφαρμοζόμενου παρεμβατικού προγράμματος έγινε με τη μέθοδο της αρχικής και τελικής μέτρησης (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2000).

Σχολική χρονιά 2000-2001

Με την υπογραφή του Μνημονίου Συνεργασίας μεταξύ Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και της Οργανωτικής Επιτροπής Ολυμπιακών Αγώνων ΑΘΗΝΑ 2004, το Πρόγραμμα από τη χρονιά αυτή, πραγματικά γιγαντώθηκε. Για την εφαρμογή του Προγράμματος, το Υπ.Ε.Π.Θ. προσέλαβε ως αναπληρωτές, 968 καθηγητές Φυσικής Αγωγής και 22 εκπαιδευτικούς Ειδικής Αγωγής. Επιστημονικός Φορέας του Προγράμματος ανέλαβε η Διεύθυνση Φυσικής Αγωγής του Υπ.Ε.Π.Θ. η οποία συνεργάστηκε με τη Διεύθυνση Εκπαίδευσης και Κατάρτισης της Οργανωτικής Επιτροπής Ολυμπιακών Αγώνων ΑΘΗΝΑ 2004 ενώ την ευθύνη παρακολούθησης του Προγράμματος είχε το νεοσύστατο Γραφείο Ολυμπιακής Παιδείας του Υπ.Ε.Π.Θ. Πραγματοποιήθηκαν 3 επιμορφωτικά σεμινάρια (2 στην Αθήνα, 1 στην Θεσσαλονίκη) για το σύνολο των προσληφθέντων εκπαιδευτικών. Το Πρόγραμμα εξακτινώθηκε σε 3000 σχολεία της χώρας με τη συμμετοχή 450.000 μαθητών/τριών (Υπ.Ε.Π.Θ., 2003). Εκπονήθηκε εκπαιδευτικό και οπτικοακουστικό υλικό το οποίο και διανεμήθηκε στους καθηγητές που υλοποίησαν το Πρόγραμμα (Κέλλης, Βερναδάκης & Κιουμουρτζόγλου, 2002). Το εκπαιδευτικό υλικό (έντυπο) αποτελούσαν οι παρακάτω τίτλοι: 1. Ολυμπιακό 2004άδιο (6 – 9 ετών), 2. Ολυμπιακό 2004άδιο (10 – 12 ετών), 3. Ολυμπιακές ματιές (13 – 16 ετών), 4. Τα Ολυμπιακά Αθλήματα, 5. Ολυμπιακοί Αγώνες, Αναφορές – Προσεγγίσεις, 6. Προτάσεις – Προοπτικές (για το δημοτικό), 7. Προτάσεις – Προοπτικές (για Γυμνάσιο – Λύκειο), 8. Η Δέσποινα και το Περιστέρι και οπτικοακουστικό υλικό: 1. Τα Ολυμπιακά αθλήματα. Η αξιολόγηση του

Προγράμματος Ολυμπιακής Παιδείας για το σχολικό έτος 2000-2001 έγινε από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

Σχολική χρονιά 2001-2002

Αυτή τη σχολική χρονιά το Υπ.Ε.Π.Θ. αποφάσισε να επεκτείνει ακόμα περισσότερο το Πρόγραμμα. Έτσι με την επαναπρόσληψη των 1000 αναπληρωτών καθηγητών Φυσικής Αγωγής (καθηγητές Ολυμπιακής Παιδείας όπως ονομάζονται), και την πρόσληψη άλλων 1000 περίπου καθηγητών καλύφθηκαν οι ανάγκες υλοποίησης του Προγράμματος σε 7400 σχολεία Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της χώρας. Ορίστηκε επίσης ένας εκπαιδευτικός ως Συντονιστής Ολυμπιακής Παιδείας σε κάθε νομαρχία της χώρας. Επιστημονικός Φορέας του Προγράμματος ήταν η Διεύθυνση Φυσικής Αγωγής του Υπ.Ε.Π.Θ. που συνεργάστηκε με τη Διεύθυνση Εκπαίδευσης και Κατάρτισης της Οργανωτικής Επιτροπής Ολυμπιακών Αγώνων ΑΘΗΝΑ 2004 ενώ η παρακολούθηση και ο συντονισμός του Προγράμματος ανετέθη στο Γραφείο Ολυμπιακής Παιδείας του Υπ.Ε.Π.Θ. σε συνεργασία με τους συντονιστές νομαρχιακούς υπεύθυνους. Οργανώθηκαν στην Αθήνα δύο επιμορφωτικά σεμινάρια για τους νεοπροσληφθέντες καθηγητές. Το Πρόγραμμα παρακολούθησαν 950.000 μαθητές/τριες, εντός και εκτός σχολικού ωραρίου και στο τέλος της χρονιάς έγινε αξιολόγηση από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας (Θεοδωράκης, Γούδας, & Γραμματικόπουλος, 2002).

Το εκπαιδευτικό υλικό εμπλουτίστηκε με την έκδοση του βιβλίου «Ολυμπιακή Παιδεία, Από τη Θεωρία στην Πράξη» στο οποίο παρουσιάζεται το θεωρητικό πλαίσιο του Προγράμματος Ολυμπιακής Παιδείας και οι θεματικές του ενότητες που καλύπτονται με 120 πλήρως ανεπτυγμένες ωριαίες δράσεις με έμφαση στην εικαστική και κινητική δραστηριότητα (Κέλλης, 2002). Το σύνολο του έντυπου και οπτικοακουστικού υλικού διατέθηκε στους νεοπροσληφθέντες εκπαιδευτικούς ενώ στους υπόλοιπους 1000 απεστάλη η έκδοση «Ολυμπιακή παιδεία, Από τη Θεωρία στην πράξη». Το Πρόγραμμα υποστηρίχθηκε επίσης από την εκπαιδευτική ιστοσελίδα «Youth 2004» της ΑΘΗΝΑ 2004 (Βερναδάκης, Τσίτσκαρη, Κέλλης, Τζέτζης, & Κιουμουρτζόγλου, 2003; Vernadakis, Tsitskari, Tzetzis, Giannousi, & Kioumourtzoglou, 2004). Ο εκπαιδευτικός κόμβος ενσωματώθηκε στην εκπαιδευτική διαδικασία του Προγράμματος και μέσω αυτού υλοποιήθηκε, τόσο την προηγούμενη όσο και αυτή τη χρονιά η αξιολόγησή του με τη συνεργασία της επιστημονικής ομάδας του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας.

Τη σχολική χρονιά 2002-2003 το Πρόγραμμα υλοποιήθηκε με Επιστημονικό Φορέα τη Διεύθυνση Φυσικής Αγωγής του Υπ.Ε.Π.Θ. και τη συνεργασία της Διεύθυνσης Εκπαίδευσης και Κατάρτισης της Οργανωτικής Επιτροπής Ολυμπιακών Αγώνων ΑΘΗΝΑ 2004 ενώ η παρακολούθηση και ο συντονισμός του Προγράμματος έγινε από το Γραφείο Ολυμπιακής Παιδείας του Υπ.Ε.Π.Θ. και τους νομαρχιακούς υπεύθυνους. Επαναπροσλήφθηκαν 1673 καθηγητές Φυσικής Αγωγής (Ολυμπιακής Παιδείας) και ο αριθμός των 1997 απαιτούμενων καθηγητών για την υλοποίηση του Προγράμματος συμπληρώθηκε με την πρόσληψη 324 νέων καθηγητών. Το Πρόγραμμα εφαρμόστηκε εντός και εκτός σχολικού ωραρίου σε 7400 σχολεία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης με την συμμετοχή 950.000 μαθητών. Για τους νεοπροσληφθέντες καθηγητές και τους συντονιστές Ολυμπιακής Παιδείας διοργανώθηκε επιμορφωτικό σεμινάριο και τους διενεμήθη το ήδη υπάρχον εκπαιδευτικό υλικό (9 βιβλία, 1 βιντεοκασέτα), εμπλουτισμένο με το νεοκδοθέν έντυπο και οπτικοακουστικό υλικό της ΑΘΗΝΑ 2004 σχετικά με τους Παραολυμπιακούς Αγώνες (1 ντοσιέ, 1 βιντεοκασέτα). Το υλικό αυτό, με τίτλο «Παραολυμπιακοί Αγώνες, από το 1960 στο 2004», απεστάλη και στους υπόλοιπους καθηγητές του Προγράμματος.

Την ίδια χρονιά το Πρόγραμμα επεκτάθηκε στα σχολεία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Ιδιωτικής Εκπαίδευσης της χώρας για τους καθηγητές Φυσικής Αγωγής των οποίων διοργανώθηκαν δύο σεμινάρια (1 στην Αθήνα, 1 στην Θεσσαλονίκη) και τους διανεμήθηκε το εκπαιδευτικό υλικό ΑΘΗΝΑ 2004. Με απόφαση του Υπ.Ε.Π.Θ. το Πρόγραμμα, από τον Φεβρουάριο του 2003, εντάχθηκε σε όλες τις ειδικότητες των Δημοσίων Ι.Ε.Κ. (Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης) καθώς και στις οργανωμένες σχολικές δυνάμεις του Απόδημου Ελληνισμού και στις σχολικές μονάδες της Κύπρου (Υπ.Ε.Π.Θ., 2003). Για το σκοπό αυτό η Διεύθυνση Εκπαίδευσης και Κατάρτισης της ΑΘΗΝΑ 2004 σε συνεργασία με το Γραφείο Ολυμπιακής Παιδείας του Υπ.Ε.Π.Θ. οργάνωσαν ένα οδοιπορικό ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης τόσο της εκπαιδευτικής κοινότητας, όσο και του ευρύτερου απόδημου ελληνισμού με διαλέξεις και σεμινάρια στην Αυστραλία (Σίδνεϊ, Μελβούρνη), Βόρεια και Νότια Αφρική (Αλεξάνδρεια, Γιοχάνεσμπουργκ, Κέηπ Τάουν, Ντέρμπαν), Βόρεια Αμερική (Νέα Υόρκη, Λος Άντζελες, Σαν Χοσέ, Βοστώνη, Τορόντο, Βανκούβερ), Ευρώπη (Μ. Βρετανία-Λονδίνο, Γερμανία-Μόναχο,

Ντίσελντορφ, Βέλγιο-Βρυξέλες κ.ά.), Τουρκία (Κωνσταντινούπολη), Κύπρος (Λευκωσία) κ.ά. Το εκπαιδευτικό υλικό μεταφράστηκε στα αγγλικά, γαλλικά, γερμανικά, πορτογαλικά και ισπανικά και διανεμήθηκε ανάλογα με τη χώρα μαζί με την ελληνική έκδοση στις οργανωμένες σχολικές μονάδες του απόδημου ελληνισμού και της Κύπρου (Υπ.Ε.Π.Θ., 2003, Ο.Ε.Ο.Α. ΑΘΗΝΑ 2004, 2002).

Σε συνεργασία με την ΑΘΗΝΑ 2004 σχεδιάστηκε και εφαρμόστηκε πιλοτικά το Πρόγραμμα «Υιοθετήστε ένα άθλημα» σε μαθητές/τριες Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης όλης της χώρας, ώστε να γνωρίσουν οι μαθητές/τριες τα ιδανικά και τις αξίες του Παραολυμπιακού Κινήματος καθώς και τους έλληνες αθλητές με αναπηρία, με απώτερο στόχο τη δημιουργία προτύπων και την αποδοχή των ατόμων με αναπηρία ως ισότιμων μελών της κοινωνίας (Υπ.Ε.Π.Θ., 2003). Για την ενίσχυση του παραπάνω προγράμματος εκδόθηκε το έντυπο «Μαθαίνω, Ευαισθητοποιούμαι, Συμμετέχω», σε γραφή Braille με στόχο την ισότιμη ενημέρωση των ατόμων με προβλήματα όρασης. Συνοδεύεται από ένα ηχητικό CD για όσους δεν γνωρίζουν ανάγνωση της γλώσσας Braille αλλά και τους αναλφάβητους γενικότερα και προσαρμόστηκε το οπτικοακουστικό υλικό α) Τα Ολυμπιακά αθλήματα, β) Παραολυμπιακοί Αγώνες (στη νοηματική), σε συνεργασία με την Ομοσπονδία Κωφών Ελλάδας.

Τη χρονιά αυτή εκτός των παραπάνω, έγινε αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού κόμβου Youth 2004, από μαθητές της ομογένειας (Αυστραλία) και εκδόθηκε το βιβλίο «Η Γη, ο Άνθρωπος και οι Προκλήσεις για ένα αειφορικό μέλλον, Το περιβάλλον είμαστε Εμείς» σε συνεργασία με το Ίδρυμα Γουλανδρή. Επίσης στην κεντρική ιστοσελίδα του Υπ.Ε.Π.Θ. αναπτύχθηκε διαδικτυακός τόπος για την Ολυμπιακή Παιδεία. Με πρωτοβουλία της Οργανωτικής Επιτροπής Ο.Ε.Ο.Α. ΑΘΗΝΑ 2004 και απόφαση του Υπ.Ε.Π.Θ. το σύνολο του εκπαιδευτικού υλικού, εκτός από τους καθηγητές του Προγράμματος, διανέμεται σε κάθε σχολική μονάδα Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της Ελλάδας.

Επιπλέον το Υπ.Ε.Π.Θ. χρηματοδότησε 938 σχολεία για την υλοποίηση πρωτοβουλιών δράσεων σχετικών με τους άξονες (Μέτρα) του Προγράμματος, α) πολιτισμός, β) αθλητισμός, γ) εκεχειρία, δ) πολυπολιτισμικότητα και οργάνωσε την παρουσίαση των καλύτερων εξ αυτών στην Αθήνα στο Πάρκο Ολυμπιακής Παιδείας, από 11-16 Μαΐου 2003. Τέλος το Υπ.Ε.Π.Θ. θέλοντας τη ενεργό συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών και του σχολείου σε προγράμματα που προωθούν τη μάθηση

μέσα από υπηρεσίες που συνδέονται με τον εθελοντισμό και την κοινωνική υπηρεσία, εξέδωσε υποστηρικτικό υλικό σε συνεργασία με κοινωφελείς Οργανισμούς και μη κερδοσκοπικές Οργανώσεις το οποίο και διανεμήθη σε 10.052 σχολικές μονάδες Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στην Ελλάδα, στις οργανωμένες σχολικές μονάδες Απόδημου Ελληνισμού και στις σχολικές μονάδες της Κύπρου (Υπ.Ε.Π.Θ., 2003). Το υποστηρικτικό υλικό είναι το παρακάτω:

1. *Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του ανθρώπου* (συνεργασία με το Συμβούλιο της Ευρώπης και τους Ανοιχτούς Ορίζοντες).
2. *Ο Μικρός Εθελοντής* (συνεργασία με το Σώμα Ελλήνων Οδηγών).
3. *Πολίτες της Ευρώπης – Πολίτες του Κόσμου* (συνεργασία με την Action Aid).
4. Έκδοση και αποστολή υποστηρικτικού υλικού με θέμα την Ολυμπιακή Εκεχειρία σε συνεργασία με το Διεθνές Κέντρο Ολυμπιακής Εκεχειρίας.
5. Έκδοση υποστηρικτικού υλικού, βασισμένο στο φωτογραφικό λεύκωμα του Άλμπερτ Μάγιερ σε συνεργασία με το τμήμα εκπαιδευτικών προγραμμάτων του Μουσείου Μπενάκη.
6. Οπτικοακουστικό υλικό για την ιστορία των Ολυμπιακών Αγώνων σε συνεργασία με το Υπουργείο Πολιτισμού και το Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού.

Σχολική χρονιά 2003-2004

Τη σχολική χρονιά 2003-2004 το Πρόγραμμα Ολυμπιακής Παιδείας υλοποιήθηκε όπως ακριβώς και την προηγούμενη σχολική χρονιά. Για την συμπλήρωση του αριθμού των απαιτούμενων για το Πρόγραμμα εκπαιδευτικών, προσελήφθησαν 120 καθηγητές Φυσικής Αγωγής οι οποίοι παρακολούθησαν 3ήμερο επιμορφωτικό σεμινάριο στην Πάτρα και έλαβαν άπαντες το σύνολο του εκπαιδευτικού υλικού. Από το Υπουργείο Παιδείας χρηματοδοτήθηκαν 513 προτάσεις σχολικών δράσεων με συμμετοχή 968 σχολικών μονάδων. Με απόφαση του Υπ.Ε.Π.Θ. δεν διενεργήθηκε αξιολόγηση του Προγράμματος για τη σχολική χρονιά 2003-2004. Κάποιοι από τους λόγους που οδήγησαν σε αυτή την απόφαση ήταν οι ακόλουθοι: α) ο φόρτος εργασίας του Υπουργείου λόγω βουλευτικών εκλογών, β) ο φόρτος εργασίας του Γραφείου Ολυμπιακής Παιδείας λόγω του συντονισμού δράσεων του προγράμματος «Υιοθετήστε ένα άθλημα», γ) το γεγονός

ότι το 2004 ως χρονιά διοργάνωσης των Ολυμπιακών Αγώνων αύξησε τις απαιτήσεις για σχετικές εκδηλώσεις στις σχολικές μονάδες, όπως επίσης και ο περιορισμένος χρόνος των εκπαιδευτικών Ολυμπιακής Παιδείας η μεγάλη πλειοψηφία των οποίων συμμετείχε στο Πρόγραμμα Εθελοντισμού των Ολυμπιακών Αγώνων.

Το μεγάλο ενδιαφέρον της εκπαιδευτικής κοινότητας οδήγησε στην έκδοση και διανομή στις βιβλιοθήκες των νηπιαγωγείων της χώρας του παραμυθιού «Όλα τα παιδιά στη Γη, μαζί στην Ολυμπιακή γιορτή» και του βιβλίου «Ολυμπιακοί Αγώνες ΑΘΗΝΑ 2004, Δραστηριότητες για την προσχολική ηλικία» (Υπ.Ε.Π.Θ., Ο.Ε.Ο.Α. ΑΘΗΝΑ 2004, 2002). Τέλος διεξήχθη το Ευρωπαϊκό Συμπόσιο Ολυμπιακής Παιδείας (SYMBOL) με τη συμμετοχή αντιπροσώπων από τα Υπουργεία Παιδείας όλων των χωρών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και την υπογραφή της Διακήρυξης των Αθηνών (Ο.Ε.Ο.Α. ΑΘΗΝΑ 2004, 2003).

Σχολική χρονιά 2004-2005

Για την πρώτη μεταολυμπιακή χρονιά εφαρμογής του Προγράμματος επαναπροσλαμβάνονται 1765 καθηγητές για την κάλυψη των λειτουργικών αναγκών. Σαν πρώτο βήμα επαναπροσδιορισμού του Προγράμματος παράλληλα με την υπάρχουσα θεματολογία το Υπ.Ε.Π.Θ. σχεδιάζει την ένταξη θεμάτων που αφορούν Κοινωνικά Δικαιώματα, Ανθρώπινα Δικαιώματα και Δικαιώματα του παιδιού, θέματα Ισότητας των δύο Φύλων, Ξενοφοβίας και Ρατσισμού.

Στον Πίνακα 4 παρουσιάζονται περιγραφικά και αριθμητικά τα στοιχεία του Προγράμματος Ολυμπιακής Παιδείας για τα σχολικά έτη 2000-2004.

Πίνακας 4. Περιγραφικά και αριθμητικά στοιχεία Ο.Π., 2000-2004.

Σχολική χρονιά	Εφαρμογή	Σχολεία	Καθηγητές	Μαθητές	Μήνες εργασίας	Ώρες εργασ. μηνιαίως	Ώρες εργασ. ετησίως
00-01	Θ	3.000	990	450.000	7	79.200	554.400
01-02	ΘΕΕ	7.400	2.131	950.000	7	170.480	1.193.360
02-03	ΘΕΕ	7.400	1.974	950.000	8	157.920	1.259.360
03-04	ΘΕΕ	7.400	1.997	950.000	9	159.760	1.437.840

Θ = θεσμοθετημένη, ΘΕΕ = θεσμοθετημένη εντός, εκτός.

Προέλευση στοιχείων: Υπουργικές Αποφάσεις πρόσληψης και επαναπρόσληψης αναπληρωτών εκπαιδευτικών Προγράμματος Ολυμπιακής Παιδείας (Υ.Α./2942 ΦΕΚ 202/12-09-1001, Υ.Α

73560/Δ2/2001, Υ.Α74865/Δ2/08-11-2001, Υ.Α 75695/Δ2/22-11-2001, Υ.Α73559/Δ2/19-10-2001, Υ.Α 1054/Δ2/08-01-2002, Υ.Α. 95769/Δ2/17-09-2002, Υ.Α. 95770/Δ2/17-09-2002, Υ.Α. 103328/Δ2/03-10-2002, Υ.Α. 96088/Δ2/09-09-2003, Υ.Α. 115418/Δ2/20-10-2003).

Οικονομικά δεδομένα Προγράμματος Ολυμπιακής Παιδείας

Αποζημίωση εκπαιδευτικών

Για τον υπολογισμό της δαπάνης αποζημίωσης των εκπαιδευτικών, ως μηνιαίως μισθός ορίστηκε το ποσό των 1.650 € μικτά. Ο ορισμός αυτός θεωρήθηκε απαραίτητος αφού είναι αδύνατον να υπάρξει (υπολογιστεί) η ακριβής εικόνα της ετήσιας δαπάνης λόγω των ιδιαιτεροτήτων του μισθολογίου των αναπληρωτών (κλιμάκια, επιδόματα, τέκνα, ημερομηνία πρόσληψης /απόλυσης κ.ά). Για τους ίδιους λόγους ορίστηκε για κάθε εκπαιδευτικό ως ετήσιο ποσό πρόσθετων αμοιβών (δώρο Χριστουγέννων, Πάσχα, επίδομα αδείας, αποζημίωση απόλυσης) ποσό ίσο με τις απολαβές δύο μηνών για κάθε έτος (2Χ1650 €). Στον παρακάτω πίνακα (5), με βάση το ορισθέν ως μηνιαία αποζημίωση ποσό, αναφέρεται το κατά προσέγγιση ποσό της δαπάνης αποζημίωσης των εκπαιδευτικών που συμμετείχαν στο Πρόγραμμα, α) μηνιαίως, β) κατά έτος εφαρμογής και γ) συνολικά για τα σχολικά έτη 2000-2004 σύμφωνα με τους μήνες εφαρμογής του Προγράμματος για κάθε έτος.

Πίνακας 5. Αποζημίωση εκπαιδευτικών για τα σχολικά έτη 2000-2004.

Σχολική χρονιά	Συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί Χ μηνιαία αποζημίωση	Δαπάνη αποζημίωσης εκπαιδευτικών μηνιαίως	Μήνες εργασίας εκπαιδευτικών ανά σχολική χρονιά	Δαπάνη αποζημίωσης ετησίως (χ μήνες + 2 μήνες πρόσθετων απολαβών)
2000-2001	990 Χ 1.650 €	1.633.500 €	7 μήνες εργασίας +2 πρόσθετων απολαβών	11.434.500 € 3.267.000 €
2001-2002	2.131 Χ 1.650 €	3.516.150 €	7 μήνες εργασίας +2 πρόσθετων απολαβών	24.613.050 € 7.032.300 €
2002-2003	1.974 Χ 1.650 €	3.257.100 €	8 μήνες εργασίας +2 πρόσθετων	26.056.800 €

			απολαβών	6.514.200 €
2003-2004	1.997 X 1.650 €	3.295.050 €	9 μήνες εργασίας +2 πρόσθετων απολαβών	29.655.450 € 6.590.100 €
Σύνολο 2000-2004			Μήνες εργασίας Πρό/τες απο/λαβές Γενικό σύνολο	91.759.800 € 23.403.600 € 115.163.400 €

Προέλευση στοιχείων: 1) Αποζημίωση εκπαιδευτικών: Μηνιαία κατάσταση αποδοχών εκπαιδευτικού Ο.Π., 2) Μήνες εργασίας: Ο υπολογισμός των μηνών υλοποίησης του Προγράμματος για κάθε έτος εφαρμογής του έγινε με βάση την ημερομηνία (μήνας) πρόσληψης των εκπαιδευτικών και την ημερομηνία λήξης του σχολικού έτους (Ιούνιος)

Επιδοτούμενες Δράσεις

Η ενίσχυση πρωτοβουλιών σχολικών μονάδων για υλοποίηση δράσεων που συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων του Προγράμματος ίσχυσε για τις σχολικές χρονιές 2002-2003 και 2003-2004 και είχε ως επιπλέον στόχους, α) την κινητοποίηση και τη συμμετοχή της εκπαιδευτικής κοινότητας, β) την επιλογή των καλύτερων προτάσεων (υψηλή ποιότητα), γ) τη διαφάνεια στην κατανομή των πόρων και δ) την εξοικείωση της εκπαιδευτικής κοινότητας στον προγραμματισμό, την υλοποίηση, τη συνεργασία (ενδοσχολικά αλλά και εξωσχολικά, μέσω των συμπράξεων των σχολικών μονάδων) και τη διαχείριση δράσεων (Υπ.Ε.Π.Θ., 2003).

Οι προκηρύξεις για τη *σχολική χρονιά 2002-2003* δημοσιεύτηκαν στις 15.10.2002 και έδιναν την ευκαιρία στις ενδιαφερόμενες σχολικές μονάδες, μεμονωμένα ή σε σύμπραξη με άλλα σχολεία να υποβάλουν προτάσεις υλοποίησης δράσεων που εντάσσονται στα πλαίσια του Προγράμματος (Υπ.Ε.Π.Θ., 2003). Συνολικά υποβλήθηκαν 1.381 προτάσεις οι οποίες αφορούσαν 3.258 σχολικές μονάδες από όλες τις βαθμίδες Δημόσιας και Ιδιωτικής Εκπαίδευσης της χώρας, αριθμός που αντιστοιχεί περίπου στο 40% των σχολικών μονάδων της χώρας. Στον παρακάτω πίνακα (6) παρουσιάζονται τα περιγραφικά και αριθμητικά στοιχεία των προτάσεων που κατατέθηκαν καθώς και η κατανομή τους ανά βαθμίδα Δημόσιας και Ιδιωτικής Εκπαίδευσης.

Πίνακας 6. Χαρακτηριστικά και κατανομή υποβληθέντων προτάσεων 2002-2003.

Άξονας (Μέτρο)	Αριθμός προτάσεων	Σχολικές μονάδες	Α΄βάθμια	Β΄βάθμια	Δημόσια Εκπ/ση	Ιδιωτική Εκπ/ση
Πολιτισμός	529	1.112	225	304	503	23
Αθλητισμός	530	1.270	252	278	514	16
Εκχειρία	149	406	79	70	134	15
Πολυπο- λιτισμικότητα	173	470	64	109	156	17
Σύνολο	1.381	3.258	620	761	1.311	70

Προέλευση στοιχείων: 1) ΥΠΕΠΘ, Αθήνα, Ιανουάριος 2003, Ενίσχυση πρωτοβουλιών σχολικών μονάδων στο πλαίσιο του Προγράμματος «Ολυμπιακή Παιδεία», Υ.Α. 67152/ΚΔ/28-06-2002, 2) Πρακτικά επιτροπής αξιολόγησης καταβληθέντων προτάσεων, Γραφείο Ολυμπιακής Παιδείας, Υπ.Ε.Π.Θ.

Οι προτάσεις των σχολικών μονάδων αξιολογήθηκαν ανά άξονα (μέτρο) από κοινή επιτροπή του Υπ.Ε.Π.Θ. και της Ο.Ε.Ο.Α. ΑΘΗΝΑ 2004. Συνολικά εγκρίθηκαν 274 προτάσεις που αφορούσαν 938 σχολικές μονάδες και το συνολικό ύψος της επιχορήγησης ανήλθε στο ποσό των 4.795.828 €. Στον παρακάτω πίνακα (7) αναφέρονται οι εγκεκριμένες προτάσεις και, το σύνολο των επιχορηγήσεων ανά μέτρο.

Πίνακας 7. Χαρακτηριστικά εγκεκριμένων προτάσεων 2002-2003

Άξονας (Μέτρο)	Αριθμός προτάσεων	Σχολικές μονάδες	Α΄βάθμια	Β΄βάθμια	Δημόσια	Ιδιωτική	Εγκεκριμένη χρηματοδότηση
Πολιτισμός	53	186	24	29	45	8	1.141.429 €
Αθλητισμός	90	366	28	62	86	4	1.481.738 €
Εκχειρία	39	138	22	17	37	2	693.980 €
Πολυ/σμικότητα	92	248	36	56	85	7	1.478.681 €
Σύνολο	274	938	110	164	253	21	4.795.828 €

Προέλευση στοιχείων: 1) Υπ.Ε.Π.Θ., Αθήνα, Ιανουάριος 2003, Ενίσχυση πρωτοβουλιών σχολικών μονάδων στο πλαίσιο του Προγράμματος «Ολυμπιακή Παιδεία», Υ.Α. 67152/ΚΔ/28-06-2002, 2) Πρακτικά επιτροπής αξιολόγησης προτάσεων, Γραφείο Ολυμπιακής Παιδείας, Υπ.Ε.Π.Θ.

Το υλικό τεκμηρίωσης και δρώμενα από πολιτιστικές, αθλητικές και καλλιτεχνικές εκδηλώσεις που υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο των επιδοτούμενων δράσεων, παρουσιάστηκαν στο Πάρκο Ολυμπιακής Παιδείας, το Μάιο 2003, στο Πεδίο του Άρεως όπου φιλοξενήθηκαν αντιπροσωπευτικές ομάδες σχολικών ομάδων που ανέπτυξαν επιχορηγούμενες δράσεις, επισκέπτες μαθητές και εκπαιδευτικοί των σχολικών μονάδων της Αττικής, οι συμμετέχοντες στους αθλητικούς αγώνες μαθητές, πλήθος επισκεπτών και οι νικητές των πανελλήνιων μουσικών αγώνων. Ο αριθμός των φιλοξενούμενων μαθητών και συνοδών που προέκυψαν από τα αποτελέσματα κάθε κατηγορίας των Πανελληνίων μουσικών αγώνων ανήλθε σε: α) Μουσικά σύνολα (390 μαθητές, 30 συνοδοί), β) Σύνολα χορού (160 μαθητές, 20 συνοδοί), γ) Θεατρικές ομάδες (55 μαθητές, 10 συνοδοί). Επίσης φιλοξενήθηκαν τα περίπτερα των Φορέων του Προγράμματος, πραγματοποιήθηκε η ημερίδα Γενικών Διευθυντών Εκπαίδευσης των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την τελευταία ημέρα διεξήχθη συναυλία με γνωστούς Έλληνες καλλιτέχνες και είσοδο ελεύθερη για το κοινό. Υπολογίζεται ότι οι επισκέπτες (μαθητές, κοινό) που επισκέφθηκαν το Πάρκο Ολυμπιακής Παιδείας ξεπέρασαν τις 250.000. Ο συνολικός προϋπολογισμός της διοργάνωσης του Πάρκου Ολυμπιακής Παιδείας όπως αναφέρεται από το ΥΠΕΠΘ ήταν **2.934.703 €**. (Προέλευση στοιχείων: Υπ.Ε.Π.Θ., Αθήνα, Ιανουάριος 2003, Πάρκο Ολυμπιακής Παιδείας, Υ.Α. 67152/ΚΔ/28-06-2002 Μέτρο Ε2).

Για τη *σχολική χρονιά 2003-2004*, ο αριθμός των αντίστοιχων εγκεκριμένων προτάσεων για την υλοποίηση δράσεων στα πλαίσια του Προγράμματος παρόλο που ήταν σχεδόν διπλάσιος εν τούτοις αφορούσε τον ίδιο σχεδόν αριθμό σχολικών μονάδων με την προηγούμενη χρονιά. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι στις υποβληθείσες προς έγκριση προτάσεις ο αριθμός των συμπράξεων μεταξύ σχολικών μονάδων ήταν σαφώς μικρότερος από την προηγούμενη χρονιά. Πιθανόν η καθυστέρηση στη δημοσίευση των σχετικών προκηρύξεων να αποτέλεσε ανασταλτικό παράγοντα στη διάθεση συνεργασίας μεταξύ των ενδιαφερομένων αφού θα έπρεπε να σχεδιάσουν εκ νέου τις σχολικές εκδηλώσεις που είχαν ήδη προγραμματίσει. Ο συνολικός αριθμός των εγκεκριμένων προτάσεων για τη σχολική χρονιά 2003-2004 ανήλθε στις 513 εγκρίσεις που αφορούσαν 968 σχολικές μονάδες και το ύψος της εγκεκριμένης χρηματοδότησης ήταν **3.438.260 €**. (Προέλευση στοιχείων: Υπ.Ε.Π.Θ., Αθήνα, Ιανουάριος 2003, Ενίσχυση πρωτοβουλιών σχολικών μονάδων στο πλαίσιο του Προγράμματος «Ολυμπιακή Παιδεία», Υ.Α. 67152/ΚΔ/28-06-2002).

Εκπαιδευτικό υλικό

Για την υλοποίησή του εκπαιδευτικού υλικού «ΑΘΗΝΑ 2004», που απετέλεσε την ουσιαστική και επιστημονική υποστήριξη του Προγράμματος, συνεργάστηκαν περισσότεροι από 90 Έλληνες και ξένοι επιστήμονες οι οποίοι προέρχονταν από διαφορετικά επιστημονικά πεδία και οι οποίοι σε απόλυτη σχεδόν πλειοψηφία, προσέφεραν τις γνώσεις τους και την εμπειρία τους εθελοντικά (Κιουμουρτζόγλου κ.α., 2001). Όπως είναι φυσικό, η εθελοντική αυτή προσφορά από την πλειοψηφία των επιστημόνων, μείωσε σε σημαντικό βαθμό το κόστος δημιουργίας του εκπαιδευτικού υλικού περιορίζοντας τα έξοδά του μόνο σε κόστος έκδοσης και επανεκδόσεων. Η αρχική έκδοση και η εκάστοτε μεταγενέστερη επανέκδοση του εκπαιδευτικού υλικού δινόταν στον εκδοτικό οίκο (ανάδοχο) με την καλύτερη οικονομική προσφορά. Το έντυπο εκπαιδευτικό υλικό αποτελείται συνολικά από 10 βιβλία εκ των οποίων τα 4 μεταφράστηκαν στα αγγλικά, γαλλικά, γερμανικά, ισπανικά και πορτογαλικά .

Το οπτικοακουστικό υλικό αποτελείτο από 2 βιντεοκασέτες: 1. Τα Ολυμπιακά αθλήματα, 2. Παραολυμπιακοί Αγώνες. Επίσης τις ίδιες βιντεοκασέτες προσαρμοσμένες στη νοηματική και το έντυπο υλικό για τους Παραολυμπιακούς Αγώνες σε CD. Επιπλέον αυτών από μέρους του Υπ.Ε.Π.Θ. και σε συνεργασία με διάφορους οργανισμούς εκπονήθηκε έντυπο (5 τίτλοι) και οπτικοακουστικό (σετ 4 βιντεοκασέτες) υποστηρικτικό υλικό το οποίο και διανεμήθη στις σχολικές μονάδες της επικράτειας.

Στον παρακάτω Πίνακα (8) παρουσιάζεται το κόστος παραγωγής του έντυπου και οπτικοακουστικού Εκπαιδευτικού και Υποστηρικτικού υλικού του Προγράμματος το οποίο με βάση τα οικονομικά στοιχεία που συγκεντρώθηκαν ανέρχεται στο ποσό των 830.000 € περίπου για τα σχολικά έτη 2000-2004.

Πίνακας 8. Κόστος έντυπου και οπτικοακουστικού εκπαιδευτικού και υποστηρικτικού υλικού (ελληνικού και ξενόγλωσσου).

Πρόγραμμα Ολυμπιακής Παιδείας	Αριθμός τίτλων	Αριθμός αντιτύπων	Κόστος ανά έτος
Εκπαιδευτικό Υλικό (έντυπο και οπτικοακουστικό στα ελληνικά)	10 έντυπα, 2 βιντ/τες αθλήματα, 1 επιτραπέζιο παιχνίδι, 2 βιντ/τες νοηματική, CD Παρ/μπιακό	300.000 (περίπου 25.000 έντυπα ανά τίτλο, 25.000 βιντ/τες αθλημάτων, 2000 βιντ/τες νοηματική, 15.000 CD)	2000-01: 190.791 € 2001-02: 189.047 € 2002-03: 115.120 € 2003-04: 23.000 €
Υποστηρικτικό υλικό (έντυπο, οπτικοακουστικό)	5 έντυπα, σετ 4 βιντ/τες	55.000 (11.000 ανά τίτλο + 11.000 σετ βιντ/τες)	2002-03: 266.000 €
Εκπαιδευτικό ξενόγλωσσο υλικό	4 έντυπα, 1 επιτραπέζιο παιχνίδι	40.000 (περίπου 10.000 κάθε τίτλος)	2002-03: 45.000 €
Σύνολο			827.958 € *

Προέλευση στοιχείων: 1) Οικονομικές Υπηρεσίες Ο.Ε.Ο.Α. ΑΘΗΝΑ 2004, 2) Γραφείο Ολυμπιακής παιδείας, Υπ.Ε.Π.Θ., Υπουργική απόφαση Υ.Α. 67152/ΚΔ/28-06-2002 Μέτρο Ε2. * Στα αναφερόμενα ποσά δεν συμπεριλαμβάνεται ΦΠΑ.

Εκπαιδευτική ιστοσελίδα, Youth 2004

Σύμφωνα με τον Βερναδάκη κ.α. (2003) και Vernadaki et al, (2004), συντάκτη της μελέτης για το εκπαιδευτικό Site, Youth 2004, το Site παρουσιάζει τους Ολυμπιακούς Αγώνες από το παρελθόν μέχρι σήμερα, με εκπαιδευτικό προσανατολισμό και υποστηρίζει τρεις κύριες κατηγορίες επισκεπτών: α) τα παιδιά ηλικίας από 8-12 ετών, β) τους έφηβους 12-17 ετών και γ) τους εκπαιδευτικούς οι οποίοι διδάσκουν τις παραπάνω ηλικίες. Για τη δημιουργία του Εκπαιδευτικού Site συνεργάστηκαν η Ομάδα Υλοποίησης Έργου (έμμισθο εξειδικευμένο προσωπικό της

Ο.Ε.Ο.Α. ΑΘΗΝΑ 2004) και η Συντακτική Ομάδα Έργου (έμμισθο εξειδικευμένο προσωπικό της Ο.Ε.Ο.Α. ΑΘΗΝΑ 2004, στην πλειοψηφία τους εκπαιδευτικοί) γεγονός που μείωσε το συνολικό κόστος του Έργου (95.000 € περίπου), το οποίο μετά από διεξαγωγή έρευνας αγοράς, ανατέθηκε σε εξωτερικό συνεργάτη. Στον πίνακα 9 που ακολουθεί αναφέρονται το κόστος του Έργου και των επεκτάσεων που ακολούθησαν μέχρι την τελική ολοκλήρωσή του.

Πίνακας 9. Κόστος Εκπαιδευτικού Site, Youth 2004

Εκπαιδευτικού Site, Youth 2004	
Δραστηριότητα	Δαπάνη (δραχμές)
Προδιαγραφές	5.550.000
Υλοποίηση	6.950.000
Ολοκλήρωση	1.160.000
Λογοτύπηση, ονοματοθέτηση	1.500.000
Ηλεκτρονικά πανοράματα	2.000.000
Animation	5.500.000
Περίοδος δοκιμών	4.500.000
Μελέτη αποτίμησης και επέκτασης	1.980.000
Συντήρηση λειτουργιών, Υπηρεσιών	3.000.000
Σύνολο (δραχμές)	32.140.000
Σύνολο (Euro)	94.321,35 € *

Προέλευση στοιχείων: Οικονομικές Υπηρεσίες Ο.Ε.Ο.Α. ΑΘΗΝΑ 2004. * Στα αναφερόμενα ποσά δεν συμπεριλαμβάνεται ΦΠΑ.

Επιπλέον η δαπάνη για τον διαδικτυακό κόμβο Ολυμπιακής Παιδείας που ανεπτύχθη εκ μέρους του Υπ.Ε.Π.Θ., ανήλθε στα **45.000 €**.

Επιμόρφωση εκπαιδευτικών

Για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών που εργάστηκαν στο πρόγραμμα οργανώθηκαν επιμορφωτικά σεμινάρια από το πρώτο έτος εφαρμογής. Στον παρακάτω Πίνακα (10), περιγράφονται τα σεμινάρια της τετραετίας 2000-2004. Στο οργανωτικό

μέρος των σεμιναρίων υπήρχαν σημαντικές αποκλίσεις στη δαπάνη διεξαγωγής ανά έτος, λόγω του διαφορετικού αριθμού των εκάστοτε συμμετεχόντων εκπαιδευτικών, των διαφορετικών μετακινήσεων και χώρων διαμονής και διεξαγωγής των σεμιναρίων. Στα καταχωρηθέντα στοιχεία του αρμόδιου Γραφείου Ολυμπιακής Παιδείας, οι δαπάνες αυτές αναφέρονται συνολικά ως έξοδα για το κάθε σεμινάριο (προϋπολογισμός) χωρίς να αναλύονται με ακρίβεια ανά κατηγορία κόστους (δαπάνη μεταφοράς εκπαιδευτικών, δαπάνη διαμονής, διατροφής, αναλώσιμα υλικά σεμιναρίου, αποζημίωση εισηγητών, εξοπλισμός) αλλά κατά προσέγγιση. Διαφορά επίσης μεταξύ των επιμορφωτικών σεμιναρίων υπήρχε και στη διάρκειά τους και κατά συνέπεια στις ώρες επιμόρφωσης. Ανεξάρτητα όμως από τις διαφορές αυτές η θεματολογία της εκάστοτε επιμόρφωσης ήταν κοινή για όλη την αναφερόμενη τετραετία και η μείωση των ωρών επιμόρφωσης για τα σχολικά έτη 2002-03 και 2003-04 όπως αυτή φαίνεται στον παρακάτω πίνακα οφείλεται στην οργανωτική ευελιξία και περιεκτικότητα των σεμιναρίων και όχι στην ελαχιστοποίηση των θεμάτων και των παρουσιάσεων. Με βάση τα συλλεχθέντα οικονομικά δεδομένα για τα επιμορφωτικά σεμινάρια που διεξήχθησαν την τετραετία 2000-2004, το ύψος της σχετικής δαπάνης ανέρχεται στο ποσό του 1.191.700 €. Το ανωτέρω ποσό δαπανήθηκε για την επιμόρφωση 2.671 εκπαιδευτικών (συμπεριλαμβάνονται και σχολικοί σύμβουλοι). Συνολικά η διάρκεια των επιμορφωτικών σεμιναρίων ανέρχεται στις 83 περίπου ώρες εκπαίδευσης, δηλαδή 20,75 ώρες ανά εκπαιδευτικό.

Πίνακας 10. Επιμορφωτικά σεμινάρια

Σχολική χρονιά	Αριθμός σεμιναρίων	Συμμετέχοντες Καθηγητές	Ώρες Επιμόρφωσης	Προϋπολογισμός σεμιναρίων
2000-01	3	1.000	24 ώρες	498.000 €
2001-02	2	1.101	30 ώρες	396.000 €
2002-03	1	385	18 ώρες	177.700 €
2003-04	1	185	11 ώρες	120.000 €
Σύνολο	7	2.671	83	1.191.700 €
Μ.Ο			20,75 ώρες ανά εκπαιδ/τικό	446 € ανά εκπαιδευτικό

Προέλευση στοιχείων: Υπουργικές Αποφάσεις διοργάνωσης σεμιναρίων για την υλοποίηση του Προγράμματος Ολυμπιακής Παιδείας (Υ.Α. 1325/Γ4/05-12-2001, Υ.Α. 48317/Γ4/13-05-2002, Υ.Α. 112510/ΚΔ/24-10-2002, Υ.Α. 117747/ΚΔ/23-10-2003).

Στον επόμενο Πίνακα (11) φαίνεται αναλυτικά η κατανομή των δαπανών ανά κατηγορία για κάθε ένα από τα σεμινάρια ξεχωριστά, η συνολική δαπάνη ανά κατηγορία και η μέση δαπάνη ανά εκπαιδευτικό. Η ανάλυση της δαπάνης κάθε κατηγορίας αφορά τιμές κατά προσέγγιση αφού ο προϋπολογισμός γινόταν κατά εκτίμηση σε μέγιστες τιμές ανά κατηγορία και συμμετέχοντα. Οι κατηγορίες που περιλαμβάνονται στην οικονομική ανάλυση της δαπάνης των σεμιναρίων είναι: 1. **Μεταφορά** (επιμορφούμενοι καθηγητές, σχολικοί σύμβουλοι, εισηγητές, ανθρώπινο δυναμικό γραμματειακής υποστήριξης), 2. **Διαμονή** (περιλαμβάνει όλους τους ανωτέρω), 3. **Διατροφή** (περιλαμβάνει όλους τους ανωτέρω), 4. **Αποζημίωση** (περιλαμβάνει τις αμοιβές των εισηγητών και εκπαιδευτών καθώς επίσης και τα παραχθέντα ανά σεμινάριο χρηστικά υλικά όπως φακέλους, τσάντα Ολυμπιακής Παιδείας, Πρόγραμμα σεμιναρίου, βεβαίωση συμμετοχής), 5. **Εξοπλισμός** (περιλαμβάνει τον αναγκαίο εξοπλισμό όπως ηλεκτρονικούς υπολογιστές, ηχητική εγκατάσταση, τηλεοράσεις, γραφεία, διαφανοσκόπια, φωτοτυπικά μηχανήματα κ.ά). Όπως φαίνεται στον πίνακα, το 50% και πλέον του προϋπολογισμού της συνολικής δαπάνης για τα σεμινάρια απορρόφησαν οι κατηγορίες της μεταφοράς και της διαμονής με 366.500 € και 398.200 € αντίστοιχα ενώ σημαντικό είναι και το ποσό που δαπανήθηκε για τη διατροφή και ανέρχεται στις 230.000 €. Η μέση δαπάνη ανά συμμετέχοντα ανέρχεται στο ποσό των 445 €.

Πίνακας 11. Ανάλυση δαπανών επιμόρφωσης

Ανάλυση δαπανών επιμό/σης	2000-01 (1000 εκπ/κοί)	2001-02 (1101 εκπ/κοί)	2002-03 (385 εκπ/κοί)	2003-04 (185 εκπ/οί)	Συνολική Δαπάνη ανά κατηγορία	Μέση Δαπάνη ανά εκπαιδ/κό
Μεταφορά	140.000 €	132.500 €	56.000 €	38.000 €	366.500 €	137 €
Διαμονή	170.000 €	132.500 €	53.700 €	42.000 €	398.200 €	149 €
Διατροφή	100.000 €	73.000 €	35.000 €	22.000 €	230.000 €	86 €
Αποζ/ωση	53.000 €	29.000 €	18.000 €	8.000 €	108.000 €	40 €
Εξοπ/σμός	35.000 €	29.000 €	15.000 €	10.000 €	89.000 €	33 €
Σύνολο	498.000 €	396.000 €	177.700 €	120.000 €	1.191.700 €	445 €

Προέλευση στοιχείων: Υπ.Ε.Π.Θ., Γραφείο Ολυμπιακής Παιδείας

Υποστηρικτικές Ενέργειες

Παράλληλα με τις παραπάνω αναφερθείσες βασικές ενέργειες που διεξήχθησαν στη Δημόσια Εκπαίδευση με αποδέκτες το σύνολο των συμμετεχόντων σχολείων , εκπαιδευτικών και μαθητών, ανεπτύχθησαν και διάφορες υποστηρικτικές δράσεις που αφορούσαν την εφαρμογή του Προγράμματος από τις σχολικές μονάδες της Ιδιωτικής Εκπαίδευσης, τις οργανωμένες σχολικές μονάδες του Απόδημου Ελληνισμού και συνεργασίες με Οργανισμούς που υποστήριζαν το Πρόγραμμα (Μουσείο ΓΑΙΑ Γουλανδρή, Φάρος Τυφλών Ελλάδας κ.ά.). Οι υποστηρικτικές αυτές ενέργειες έγιναν στα πλαίσια του μνημονίου συνεργασίας μεταξύ του Υπ.Ε.Π.Θ. και της Ο.Ε.Ο.Α. ΑΘΗΝΑ 2004 και των ανεξάρτητων πρωτοβουλιών και δράσεων που μπορούσαν αμφότεροι να αναλάβουν. Το ύψος της δαπάνης αυτών των ενεργειών όπως φαίνεται στον Πίνακα 12 που ακολουθεί αγγίζει το 1.000.000 €.

Πίνακας 12. Δαπάνη υποστηρικτικών ενεργειών Προγράμματος Ο.Π.

Περιγραφή	Ενέργεια	Δαπάνη
1. Έκδοση υποστηρικτικού υλικού για παιδιά προσχολικής ηλικίας)	Ο.Ε.Ο.Α. ΑΘΗΝΑ 2004	14.850 €
2. Έκδοση έντυπου υλικού με το Ίδρυμα Γουλανδρή (ΓΑΙΑ)	Ο.Ε.Ο.Α. ΑΘΗΝΑ 2004	37.700 €
3. Έντυπο υλικό σε γραφή Braille + CD (Φάρος Τυφλών)	Ο.Ε.Ο.Α. ΑΘΗΝΑ 2004	18.930 €
4. Ευρωπαϊκό Συνέδριο Ο.Π. «SYMBOLL»	Ο.Ε.Ο.Α. ΑΘΗΝΑ 2004 Υπ.Ε.Π.Θ.	200.000 €
5. Εκτύπωση & αποστολή αφισών	Ο.Ε.Ο.Α. ΑΘΗΝΑ 2004	75.000 €
6. Οδοιπορικό σε Απόδημο Ελληνισμό	Ο.Ε.Ο.Α. ΑΘΗΝΑ 2004 Υπ.Ε.Π.Θ.	123.000 €
7. Σεμινάρια Ιδιωτικής Εκπ/σης & Συν/στών Εξωτερικού, ημερίδες	Υπ.Ε.Π.Θ.	245.000 €
8. Εκδηλώσεις Ευαισθητοποίησης	Υπ.Ε.Π.Θ. Ο.Ε.Ο.Α. ΑΘΗΝΑ 2004	89.000 €
9. Λοιπά έξοδα (Διαγωνισμός ζωγραφικής, ξενόγλωσσο υλικό)	Υπ.Ε.Π.Θ. Ο.Ε.Ο.Α. ΑΘΗΝΑ 2004	131.400 €
Σύνολο		934.880 € *

Προέλευση στοιχείων: 1) Γραφείο Ολυμπιακής Παιδείας, Υπουργική απόφαση Υ.Α. 67152/ΚΔ/28-06-2002 Μέτρο Ε2, 2) Οικονομικές Υπηρεσίες Ο.Ε.Ο.Α. ΑΘΗΝΑ 2004. * Στα αναφερόμενα ποσά δεν συμπεριλαμβάνεται ΦΠΑ.

Το σύνολο των ενεργειών που εκπονήθηκαν στα πλαίσια του Προγράμματος Ο.Π. και των αντίστοιχων δαπανών, περιέχονται στον Πίνακα (13).

Πίνακας 13. Συγκεντρωτικός πίνακας βασικών και υποστηρικτικών ενεργειών και αντίστοιχων δαπανών (2000-2004).

Σχολική χρονιά	Βασικές Ενέργειες	Δαπάνη	Υποστηρικτικές ενέργειες	Δαπάνη
2000-01	1. Επιμ/ρφωτικά σεμινάρια (3), 2. Εκπαιδευτικό υλικό (8 βιβλία, 1 ιντ/κασέτα), 3. Έκθεση αξιολόγησης 4. Αποζημίωση Εκπ/κών	498.000 € 190.791 € 11.434.500 € + 3.267.000 €	1. Μνημόνιο συν/σίας ΥΠΕΠΘ-ΑΘΗΝΑ 2004, 2. Γραφείο Ολυμπιακής Παιδείας, 3. Εκδήλωση διάδοσης Ο.Π. σε Καλαμαριά	15.000 €
2001-02	1. Επιμορφωτικά σεμινάρια (2), 2. Εκπαιδευτικό υλικό (9 βιβλία , 1 βιντ/κασέτα), 3. Εκπαιδευτικό Site, "Youth 2004, 4. Έκθεση αξιολόγησης 5. Αποζημίωση Εκπ/κών	396.000 € 189.047 € 94.321 € 24.613.050 € +7.032.300 €	1. Συντονιστές ανά Νομαρχιακό διαμέρισμα, 2. Θεσμοθετημένη λειτουργία ΟΠ και εκτός ωρών σχ. προγράμματος, 3. Οδοιπορικό σε Απόδημο Ελληνισμό 4. Εκδηλώσεις Ο.Π. σε Ηράκλειο, Πάτρα, Βόλο, Σύρο, Νίκαια κ.ά. 5. Εκτύπωση & αποστολή ενημ. υλικού	65.000 € 40.000 € 26.000 €
2002-03	1. Επιμορφωτικά σεμινάρια (2), 2. Εκπαιδευτικό υλικό (10 βιβλία , 2 βιντ/τες), 3. Χρηματοδοτούμενες δράσεις, 4. Πάρκο Ολυμπιακής Παιδείας, 5. Πρόγραμμα «Υιοθετήστε ένα άθλημα», 6. Διαδικτυακός κόμβος Ο.Π. του ΥΠΕΠΘ. 7. 1. Υποστηρικτικό	177.700 € 115.120 € 4.795.828 € 2.934.703 € 50.300 € 45.000 €	1. Επέκταση σε Ιδιωτικά σχολεία (2 σεμινάρια), Ι.Ε.Κ. και Απόδημο Ελληνισμό (1 σεμ/άριο), 2. Ημερίδες Κοινωνικού Εθελοντισμού, 3. Διαγωνισμός ζωγραφικής 4. Οδοιπορικό σε Απόδημο 5. Εκδηλώσεις σε Αλεξανδρούπολη, Κομοτηνή, Θεσσαλονίκη 6. Εκτύπωση &	60.000 € 90.000 € 45.000 € 86.400 € 58.000 € 34.000 €

	υλικό (5 έντυπα + σετ βιντεο/σέτες), 8. Αποστολή Εκπαιδευτικού υλικού σε 10.500 σχολεία, 9. Έκθεση αξιολόγησης, 10. Αποζημίωση Εκπ/κών	266.000 € 65.000 € 26.056.800 € + 6.514.200 €	αποστολή ενημερωτικού υλικού 7. Ημερίδα για τα ανθρώπινα δικαιώματα 8. Ξενόγλωσσο εκπαιδευτικό υλικό 9. Έκδοση Braille	32.000 € 50.000 € 45.000 € 18.930 €
2003-04	1. Επιμορφωτικό σεμινάριο (1), 2. Εκπαιδευτικό υλικό (10 βιβλία , 2 βιντ/τες), 3. Χρηματοδοτούμενες δράσεις, 4. Πρόγραμμα «Υιοθετήστε ένα άθλημα» 5. Αποζημίωση Εκπ/κών	120.000 € 3.438.260 € 23.000 € 29.655.450 € + 6.590.100 €	1. Υποστηρικτικό υλικό (προσχολικής), 2. Εκτύπωση & αποστολή ενημερωτικού υλικού 3. Υποστηρικτικό υλικό (Μουσείου Γουλανδρή, ΓΑΙΑ) 4. Ευρωπαϊκό Συνέδριο Ο. Π. «SYMBOLL»	14.850 € 17.000 € 37.700 € 200.000 €
Σχολική χρονιά 2000-04	Δαπάνη Βασικών Ενεργειών		Δαπάνη Υποστηρικτικών ενεργειών	
	128.562.470 €		934.880 €	

Στον Πίνακα 14, φαίνεται ότι από το σύνολο της δαπάνης για την εφαρμογή και υποστήριξη του Προγράμματος Ο.Π. για την τετραετία 2000-2004, η οποία κυμάνθηκε στο ποσό των 130.000.000 € περίπου, η αποζημίωση των εκπαιδευτικών απορρόφησε το 89% της δαπάνης, η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών το 1%, το εκπαιδευτικό υλικό το 0,3%, οι επιχορηγούμενες δράσεις το 6%, οι λοιπές βασικές δαπάνες το 3% και οι υποστηρικτικές δαπάνες το 0,7%. Ο μέσος όρος της δαπάνης συνολικά ανά εκπαιδευτικό ανέρχεται σε 18.260 € ενώ για τη σχολική χρονιά 2000-01 που οι συμμετέχοντες μαθητές ήταν περίπου 450.000, το ετήσιο κόστος μάθησης ήταν περίπου 34 € ανά μαθητή. Στο ίδιο ύψος κυμάνθηκε το κόστος μάθησης ανά μαθητή για τη σχολική χρονιά 2001-02 παρόλο τον διπλασιασμό των συμμετεχόντων μαθητών (950.000), ενώ αύξηση του ετήσιου κόστους μάθησης στα 44 € και 42 € αντίστοιχα είχαμε για τις δύο επόμενες σχολικές χρονιές 2002-03 και 2003-04. Συνολικά στο Πρόγραμμα Ολυμπιακής Παιδείας για την τετραετία 2000-04 συμμετείχαν 3.300.000 μαθητές και ο ετήσιος μέσος όρος κόστους μάθησης ανά μαθητή ανήλθε στα 38,5 €.

Πίνακας 14. Ποσοστό δαπάνης ανά κατηγορία %, δαπάνη ανά εκπαιδευτικό και κόστος μάθησης ανά μαθητή.

	2000-01	2001-02	2002-03	2003-04	Σύνολο 2000-2004
Αποζημίωση εκπ/κών (ποσοστό 89%)	14.701.500 €	31.645.350 €	32.571.000 €	36.245.550 €	115.163.400 €
Επιμόρφωση εκπ/κών (ποσοστό 1%)	498.000 €	396.000 €	177.700 €	120.000 €	1.191.700 €
Εκπαιδευτικό υλικό (ποσοστό ,3%)	190.791 €	189.047 €	115.120 €	23.000 €	517.958 €
Επιχ/ηγούμενες δράσεις (ποσοστό 6%)			4.795.828 €	3.438.260 €	8.234.088 €
Λοιπές Βασικές Δαπάνες (ποσοστό 3%)		94.321 €	3.361.003 €		3.455.324 €
Υποστηρικτικές Δαπάνες (ποσοστό 0,7%)	15.000 €	131.000 €	519.330 €	269.550 €	934.880 €
Σύνολο (100%)	15.405.291 €	32.455.718 €	41.539.981 €	40.096.360 €	129.497.350 €
Συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί	990	2131	1974	1997	7092 ανθρωποέτη την τετραετία
Δαπάνη ανά εκπαιδευτικό	15.561 €	15.230 €	21.044 €	20.078 €	
Συμμετέχοντες μαθητές	450.000	950.000	950.000	950.000	3.300.000 ανθρωποέτη μάθησης την τετραετία
Κόστος μάθησης ανά μαθητή	34 € περίπου	34 € περίπου	44 € περίπου	42 € περίπου	38,5 € περίπου

Κεφάλαιο IV

Στο κεφάλαιο αυτό, παρουσιάζεται το θεωρητικό πλαίσιο του Προγράμματος Ολυμπιακής Παιδείας και της σχολικής Φυσικής Αγωγής του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος, η δομή λειτουργίας και η φιλοσοφία του ολοήμερου σχολείου, στοιχεία από επίκαιρες διεθνείς τάσεις στην Εκπαίδευση και μια σύντομη παρουσίαση ανάλογων εκπαιδευτικών προγραμμάτων του εξωτερικού σε μια προσπάθεια ανεύρεσης του «πεδίου» στο οποίο μπορεί (προτείνεται) να κινηθεί το Πρόγραμμα Ολυμπιακής Παιδείας μετά το πέρας των Ολυμπιακών Αγώνων.

Ολυμπιακή Παιδεία

Η Ολυμπιακή Παιδεία είναι ένα πρόγραμμα σύνθετο ως προς τα θέματα που πραγματεύεται και τις προσεγγίσεις που προτείνει για την επίτευξη των στόχων της, για την πραγμάτωση των οποίων απαιτείται η ενεργός συμμετοχή του μαθητή στη διαδικασία απόκτησης της γνώσης, η αυτενέργεια και η ομαδική εργασία. Ως Ολυμπιακή Παιδεία νοείται η μορφωτική διαδικασία που αποσκοπεί στην αγωγή των νέων σύμφωνα με τις Ολυμπιακές αξίες, λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία του σύγχρονου πολιτισμού (Κιουμουρτζόγλου, Θεοδωράκης, Αυγερινός, Κέλλης, Παπαχαρίσης, & Χασάνδρα, 2001). Η ενημέρωση, η ευαισθητοποίηση και η εκπαίδευση όλου του ανθρώπινου δυναμικού σύμφωνα με τις Ολυμπιακές αρχές και αξίες αποτελεί μια κληρονομιά στην Ελληνική κοινωνία. Το Πρόγραμμα Ολυμπιακής Παιδείας περιλαμβάνει ένα σύνολο δράσεων που αφορούν σε γνώσεις, αθλητικές και κοινωνικές, δεξιότητες, αξίες, στάσεις και συμπεριφορές και αναδεικνύουν την μορφωτική και εκπαιδευτική αξία των Ολυμπιακών Αγώνων και του αθλητισμού. Αναφέρονται στο αθλητικό πνεύμα που αναπτύχθηκε διαμέσου των αιώνων και συνδέουν το παρελθόν με τις σύγχρονες εκπαιδευτικές και πολιτιστικές αξίες, συνδυάζοντας την παράλληλη καλλιέργεια σώματος και πνεύματος. Η εξοικείωση των μαθητών με διαχρονικές εκπαιδευτικές αξίες επιδιώκεται μέσα από παιχνίδια, εκδηλώσεις, βιωματικές διδασκαλίες και αθλητικές δραστηριότητες που υλοποιούνται σε ένα δημιουργικό εκπαιδευτικό περιβάλλον με μακροπρόθεσμο στόχο την κοινωνικοποίηση, την επικοινωνία, τις αρμονικές διαπροσωπικές σχέσεις, την ενεργό και έντιμη συμμετοχή στα σπορ. (Κιουμουρτζόγλου κ.α., 2001).

Παράλληλα το Πρόγραμμα, προωθεί την επίτευξη και κάποιων ειδικότερων στόχων:

- Ενθάρρυνση των σχολείων να υιοθετήσουν δραστήρια πολιτική για:

α) την προώθηση των Ολυμπιακών ιδεωδών, β) την προαγωγή της γνώσης σε θέματα που σχετίζονται με τους Αγώνες, την αποφυγή της βίας στα γήπεδα, την τιμιότητα και το δικαίωμα του μη αποκλεισμού, γ) την ανάπτυξη και προώθηση της ιδέας του εθελοντισμού.

- Ενθάρρυνση των μαθητών, των εκπαιδευτικών και των γονέων ώστε να αναγνωρίσουν τους Ολυμπιακούς και Παραολυμπιακούς Αγώνες του 2004 ως εθνική υπόθεση συλλογικής ευθύνης.
- Ενθάρρυνση των διδασκόντων όλων των ειδικοτήτων να εμπλακούν ενεργά στις δραστηριότητες του Προγράμματος, ώστε οι μαθητές να αντιληφθούν την εμβέλεια των Ολυμπιακών Αγώνων και των ιδεωδών που συνδέονται με αυτούς μέσα από το πρίσμα και άλλων μαθημάτων.
- Σύνδεση των σχολικών μονάδων με φορείς του ευρύτερου κοινωνικού περιβάλλοντος που σχετίζονται με τον αθλητισμό και την υγεία, με στόχο τη δημιουργία προϋποθέσεων συνεχούς συνεργασίας.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, ο μαθητής που συμμετείχε στις δραστηριότητες

Ολυμπιακής Παιδείας θα μπορεί να:

- κατανοεί τις βασικές αρχές και τις αξίες του Ολυμπισμού (τίμιο παιχνίδι, σεβασμός των κανόνων κ.λπ.)
- έχει αναπτύξει κριτική ικανότητα ως προς ένα πλήθος ζητημάτων σχετικών με τους αρχαίους και τους σύγχρονους Ολυμπιακούς Αγώνες (γιγαντισμός των Αγώνων, η πολιτιστική και πολιτική τους διάσταση κ.ά).
- κατανοεί τι σημαίνει για τη χώρα μας η ανάληψη των Ολυμπιακών και Παραολυμπιακών Αγώνων
- έχει αναγνωρίσει ότι η διαφορά είναι μέρος της φύσης και δικαίωμα των ανθρώπων
- αναγνωρίζει ότι η επιτυχία των Ολυμπιακών και Παραολυμπιακών Αγώνων του 2004 ήταν αποτέλεσμα συλλογικής προσπάθειας
- αντιμετωπίζει τον εθελοντισμό ως διάσταση της ανθρώπινης δραστηριότητας
- υιοθετεί ένα δραστήριο τρόπο ζωής που του επιτρέπει να αποδώσει το μέγιστο των ικανοτήτων του
- εκτιμά τις διαπροσωπικές σχέσεις που μπορεί να προκύψουν από τη συμμετοχή του στη φυσική δραστηριότητα και τα συναισθήματα που αποκομίζει
- κατανοεί τη σημασία της τακτικής φυσικής δραστηριότητας στην κατεύθυνση της δια βίου υγείας και ευεξίας

- διαπιστώνει την ικανότητά του σε διάφορους τύπους φυσικής δραστηριότητας
- έχει μάθει πώς να αναπτύσσει νέες δεξιότητες που θα μπορεί να αξιοποιήσει στη μετέπειτα ζωή του.

Από τα παραπάνω γίνεται σαφές ότι κατά τον σχεδιασμό του Προγράμματος Ολυμπιακής Παιδείας επιχειρήθηκε το περιεχόμενό της να καλύπτει στόχους συνθετότερους από την απλή μετάδοση γνώσεων ή την ανάπτυξη κριτικής σκέψης. Επεκτάθηκε σε απόκτηση γνώσεων που έχουν σχέση με την κοινωνική ανάπτυξη, τη διαμόρφωση συμπεριφορών, την άσκηση για υγεία, την διαπολιτισμικότητα, τις δεξιότητες ζωής μέσα από το πρίσμα των Ολυμπιακών αξιών. Μπορούμε λοιπόν να πούμε ότι μέσα από την εμπειρία της καθημερινότητας και παράλληλα με τη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων από τη χώρα μας, το Πρόγραμμα λειτούργησε, με στόχο την πολύπλευρη καλλιέργεια των μαθητών /τριών και την παροχή σύγχρονης και επίκαιρης γνώσης που ανταποκρίνεται στις ατομικές ανάγκες τους διαμορφώνοντας θετικές στάσεις και συμπεριφορές και βελτιώνοντας την κοινωνική τους δράση.

Από την αρχική μορφή εισαγωγής του στο εκπαιδευτικό μας σύστημα (πilotικά), το Πρόγραμμα εξελίχθηκε και όπως φαίνεται στη συνέχεια, υλοποιείται σήμερα τόσο στην πρωτοβάθμια όσο και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Τρόπος ένταξης του Προγράμματος.

Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση: Στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση το Πρόγραμμα υλοποιείται εντός ωρολογίου προγράμματος στις τάξεις Ε΄ και ΣΤ΄ μια ώρα την εβδομάδα. Όπου υπάρχει δυνατότητα το Πρόγραμμα επεκτείνεται και σε μικρότερες τάξεις. Ανάλογα με τη δυναμικότητα του σχολείου το Πρόγραμμα υλοποιείται και εκτός ωρών σχολείου από 2-6 ώρες ανά σχολείο, κατανεμημένες σε μια ή δυο μέρες.

Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση: Στα Γυμνάσια το Πρόγραμμα Ολυμπιακής Παιδείας εντός ωρολογίου προγράμματος καλύπτεται με μια ώρα ανά τμήμα το δεκαπενθήμερο και για όλες τις τάξεις. Οι ώρες που καλύπτονται εκτός ωρολογίου προγράμματος είναι 2-4 ανά σχολική μονάδα, κατανεμημένες σε μια ή δυο μέρες ανάλογα με τη δυναμικότητα του σχολείου. Στα Λύκεια και στα ΤΕΕ το Πρόγραμμα προβλέπεται για τους μαθητές της Α΄ Λυκείου εντός ωρολογίου προγράμματος με μια ώρα την εβδομάδα ανά τμήμα. Στις σχολικές μονάδες Ειδικής Αγωγής (ΣΜΕΑ) το Πρόγραμμα γίνεται εντός ωρολογίου προγράμματος μια ώρα την εβδομάδα και για όλες τις βαθμίδες (Υπ.Ε.Π.Θ., Ιανουάριος 2003).

Σταδιακά και κατά την εξέλιξη του Προγράμματος ισχύει πλέον η εισαγωγή σε όλα ανεξαιρέτα τα Τμήματα Φυσικής Αγωγής της χώρας του «μαθήματος» της Ολυμπιακής Παιδείας. Έτσι, η πανεπιστημιακή κοινότητα ασχολείται με την ανάπτυξη του γνωστικού αυτού αντικειμένου, οι δε φοιτητές εισάγονται στο περιεχόμενό του. Επιπλέον, μεγάλος αριθμός ερευνών, διπλωματικών εργασιών, αλλά και ορισμένα διδακτορικά ολοκληρώθηκαν ή θα ολοκληρωθούν σύντομα. Επιπλέον στα περισσότερα επιστημονικά συνέδρια της χώρας αφιερώνονται ξεχωριστές ενότητες για την Ολυμπιακή Παιδεία (Θεοδωράκης, Γραμματικόπουλος & Γούδας, 2003).

Σχολικό αναλυτικό Πρόγραμμα Φυσικής Αγωγής

Η φιλοσοφία του αναλυτικού σχολικού προγράμματος αναφέρεται στην σωματική, ψυχική, πνευματική ανάπτυξη και την κοινωνικοποίηση του μαθητή μέσα από το μάθημα της Φυσικής Αγωγής. Την άποψη αυτή υποστηρίζει και η Σακελαρίου (1985), που επισημαίνει ότι οι σκοποί της Φυσικής Αγωγής, προσπαθούν να αναπτύξουν τις ηθικές, πνευματικές και φυσικές ικανότητες του ανθρώπου και διευκολύνουν την διαδικασία του αυτό-σχηματισμού μιας προσωπικότητας αρμονικής και τέλει. Ο νόμος 1566/85 ορίζει ότι: *«Σκοπός της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι να συμβάλει (το σχολείο) στην ολόπλευρη, αρμονική και ισόρροπη ανάπτυξη των διανοητικών και ψυχοσωματικών δυνάμεων των μαθητών, ώστε ανεξάρτητα από φύλλο και καταγωγή, να έχουν τη δυνατότητα να εξελιχθούν σε ολοκληρωμένες προσωπικότητες και να ζήσουν δημιουργικά»*, (Υπ.Ε.Π.Θ., 1996).

Η Φυσική Αγωγή δηλαδή, αποσκοπεί με τις γυμναστικές, αθλητικές και άλλες κινητικές δραστηριότητες να αναπτύξει ισόρροπα κι αρμονικά τις σωματικές, ψυχικές και πνευματικές δυνάμεις των μαθητών και να τους καταστήσει ικανούς να ενταχθούν αρμονικά και ωφέλιμα στο κοινωνικό σύνολο. Οι επιμέρους στόχοι της Φυσικής Αγωγής είναι: 1. Κινητικός – Εκφραστικός, 2. Βιολογικός – Υγιεινός, 3. Βιωματικός, 4. Κοινωνικός – Ηθικός, 5. Πνευματικός – Γνωστικός. Ο πρώτος στόχος αποβλέπει α) στην εκμάθηση της βασικής τεχνικής ορισμένων αθλημάτων και άλλων φυσικών δραστηριοτήτων, καθώς και τη δυνατότητα συμμετοχής σε αθλητικούς αγώνες, β) την καλλιέργεια του ρυθμού και της κινητικής έκφρασης, γ) τη διατήρηση της λαϊκής κινητικής παράδοσης (παραδοσιακοί χοροί, λαϊκά παιχνίδια και αγωνίσματα) και αποτελεί τον κυρίαρχο στόχο της Φυσικής Αγωγής.

Τα μέσα για την επίτευξη του σκοπού της Φυσικής Αγωγής είναι: α) οι ελεύθερες κινητικές δραστηριότητες με ή χωρίς μουσική, β) τα αναγνωρισμένα στη χώρα μας αθλήματα και αγωνίσματα για τα οποία υπάρχουν δυνατότητες να διδαχθούν στα σχολεία, γ) οι ελληνικοί παραδοσιακοί λαϊκοί χοροί και δ) η κολύμβηση, όπου υπάρχουν οι δυνατότητες. Το γνωστικό αντικείμενο της Φυσικής Αγωγής εφαρμόζεται στο δημοτικό σχολείο 2 ώρες εβδομαδιαίως και για όλες τις τάξεις, στο γυμνάσιο 3 ώρες εβδομαδιαίως (Α΄, Β΄ τάξη), 2 ώρες εβδομαδιαίως για την Γ΄ τάξη και στο λύκειο 2 ώρες εβδομαδιαίως για τις δύο πρώτες τάξεις και 1 ώρα για την Γ΄ Λυκείου. Στα ΤΕΕ οι ώρες είναι 2 και 1 για τις δύο πρώτες τάξεις και την Τρίτη τάξη αντίστοιχα.

Ο Κιουμουρτζόγλου (2005), επισημαίνει ότι σήμερα η κυρίαρχη επιδίωξη της Φυσικής Αγωγής είναι όχι απλά να καταστούν οι μαθητές /τριες εκπαιδευμένοι «καταναλωτές» της φυσικής δραστηριότητας και του υγιεινού τρόπου ζωής, αλλά και να ενστερνιστούν αξίες και να αναπτύξουν συμπεριφορές που θα τους επιτρέψουν να ενταχθούν αρμονικά και να λειτουργήσουν παραγωγικά στη σύγχρονη κοινωνία.

Από την εξέταση των στόχων της Ολυμπιακής Παιδείας και της Φυσικής Αγωγής, καθίσταται σαφές ότι παρόλο που υπάρχουν κοινά σημεία μεταξύ τους, εν τούτοις πρόκειται για δύο διαφορετικά γνωστικά αντικείμενα. Με την άποψη αυτή συμφωνούν και οι Πρόεδροι των Τ.Ε.Φ.Α.Α. της χώρας που με επιστολή τους προς τον αρμόδιο Υφυπουργό Παιδείας το 2003, τονίζουν: *«Το Πρόγραμμα Ολυμπιακής Παιδείας, δεν είναι μια ευκαιριακή εκπαιδευτική προσπάθεια εντυπωσιασμού, εν όψει των Αγώνων του 2004. Είναι βασικά μια φιλοσοφία, την οποία δεν έχει τη δυνατότητα να διδάξει από μόνο του το συγγενές μάθημα της φυσικής αγωγής αλλά ούτε και να προσφέρει το εκπαιδευτικό μας σύστημα γενικότερα. Η μετάδοση της φιλοσοφίας των Ολυμπιακών και αθλητικών αξιών, των ιστορικών και κοινωνιολογικών ζητημάτων του αθλητισμού, η καλλιέργεια του τίμιου παιγνιδιού και του σεβασμού των κανόνων ή των αντιπάλων, η μύηση στα νέα σπορ, η σπουδαία ιδέα του εθελοντισμού, όπως επίσης και η μετάδοση αυτών, μέσω πρωτοποριακών μεθόδων, εργασιών, εκδηλώσεων, ομαδικών πρωτοβουλιών και κυρίως κινητικών δραστηριοτήτων, απουσιάζουν από το μάθημα της φυσικής αγωγής, ή το μάθημα της φυσικής αγωγής δεν έχει το διαθέσιμο χρόνο να τα καλύψει».*

Η σύγχρονη εκπαιδευτική έρευνα υποστηρίζει ότι οι μαθητές /τριες για να είναι ικανοί να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις από το περιβάλλον στο οποίο ζουν θα πρέπει να έχουν αναπτύξει ικανότητες επεξεργασίας πολλαπλών πληροφοριών,

επικοινωνίας και προσαρμογής σε διαφορετικά εκπαιδευτικά και εργασιακά περιβάλλοντα ώστε να μαθαίνουν πώς να μαθαίνουν (Task Force on Education of Young Adolescents, 1989). Είναι σαφές ότι η Φυσική Αγωγή και η Ολυμπιακή Παιδεία αποτελούν επέκταση η μία της άλλης. Ακολουθώντας τις νέες εκπαιδευτικές τάσεις, οφείλουν να συνδυαστούν και να εντάξουν στο περιεχόμενό τους τη διδασκαλία δεξιοτήτων ζωής.

Προγράμματα δεξιοτήτων ζωής

Η Φυσική Αγωγή όπως διδάσκεται στα σημερινά σχολεία στην Ελλάδα επικεντρώνεται στην διδασκαλία αθλημάτων και θεωρεί ότι αναπτύσσοντας τις κινητικές δεξιότητες ταυτόχρονα αναπτύσσονται και άλλοι τομείς όπως ο ψυχολογικός και ο κοινωνικός (Υπ.Ε.Π.Θ., 1997). Σύμφωνα με τον Melograno (1997), η εκπαίδευση μέσα από τη φυσική αγωγή και μέσα από προγράμματα αθλητικών δραστηριοτήτων με γενικότερους εκπαιδευτικούς σκοπούς είναι κυρίαρχη στην ανάπτυξη των αναλυτικών προγραμμάτων. Οι μαθητές /τριες μέσα από το μάθημα της Φυσικής Αγωγής έχουν την ευκαιρία να γνωρίσουν και να αφομοιώσουν πολλές από τις αξίες που μεταδίδει ο αθλητισμός κατά την περίοδο της διαμόρφωσης του χαρακτήρα τους. Για αυτό το λόγο, θα πρέπει ο σχεδιασμός των μαθημάτων Φυσικής Αγωγής να δίνει έμφαση σε χρήσιμες δεξιότητες και στάσεις και στον τρόπο με τον οποίο μαθαίνονται, για να μπορούν να εφαρμοστούν στην καθημερινή ζωή. Θα πρέπει δηλαδή τα μαθήματα της Φυσικής Αγωγής να καλλιεργούν δεξιότητες ζωής.

Οι Danish και Nellen (1997), το διατυπώνουν με τους παρακάτω όρους: «Οι δεξιότητες της ζωής (εκείνες οι δεξιότητες που μας διευκολύνουν στο να πετύχουμε στο περιβάλλον που ζούμε) και αυτές της άθλησης έχουν διάφορες ομοιότητες. Κάποιες από αυτές είναι οι ικανότητες του να μπορεί να αποδίδει κανείς υπό συνθήκες πίεσης, να επιλύει προβλήματα, να αντιμετωπίζει προθεσμίες και προκλήσεις, να θέτει στόχους, να επικοινωνεί, να χειρίζεται τόσο την επιτυχία όσο και την αποτυχία, να εργάζεται με μια ομάδα με σύστημα και να λαμβάνει ενθάρρυνση και όφελος από αυτό. Η άθληση μπορεί να αποτελέσει ένα σημαντικό όχημα για να διδάξει κανείς τα προσόντα της ζωής». Μερικές από αυτές τις δεξιότητες και στάσεις που μπορούν να διδαχθούν οι μαθητές /τριες σύμφωνα με τους Danish, Petitpas & Hale (1995), είναι να μπορούν να αποδίδουν υπό πίεση, να επιλύουν προβλήματα, να καθορίζουν στόχους, να επικοινωνούν αποτελεσματικά, να χειρίζονται αποτελεσματικά την επιτυχία και την

αποτυχία, να συμμετέχουν δημιουργικά σε ομαδικό περιβάλλον, να αποδέχονται τις αξίες και τις πεποιθήσεις των άλλων, να αξιοποιούν τις δυνατότητές τους, να αποκτούν υπευθυνότητα και να αποδέχονται την θετική ή αρνητική κριτική για τις πράξεις τους με στόχο τη βελτίωση.

Η διδασκαλία δεξιοτήτων ζωής συμβαδίζει με τις σύγχρονες εκπαιδευτικές τάσεις. Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (World Health Organization, 1999) πολλές χώρες αναπτύσσουν προγράμματα για την εκπαίδευση δεξιοτήτων ζωής για την ανανέωση του παραδοσιακού συστήματος της εκπαίδευσής τους. Οι μαθητές μπορούν εύκολα να διδαχτούν, ποικιλία σωματικών – ψυχολογικών δεξιοτήτων, όπως νοερή εξάσκηση, καθορισμό στόχων, σωματική χαλάρωση, αυτοσυγκέντρωση και να τις χρησιμοποιήσουν σε πολλές καταστάσεις στο παιχνίδι, στον αθλητισμό, στο σχολείο, στη μουσική, στο χορό, στις τέχνες, στο σπίτι, στις συγκρούσεις τους, σε καταστάσεις που προκαλούν φόβο, σε ασθένειες ή σε τραυματισμούς (Θεοδωράκης, 1999). Όπως εξάλλου φαίνεται και από τις δραστηριότητες της UNICEF (2002), η οποία σε συνεργασία με τις κυβερνήσεις πολλών χωρών εφαρμόζει προγράμματα δεξιοτήτων ζωής, η διδασκαλία των δεξιοτήτων ζωής μπορεί να αναπτυχθεί μέσα από ένα πλήθος ενεργειών, μαθημάτων και προγραμμάτων.

Το περιβάλλον του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής και γενικώς τα αθλήματα παρουσιάζουν ορισμένα πλεονεκτήματα σε σχέση με τη διδασκαλία των δεξιοτήτων ζωής και μπορούν να αποτελέσουν το μέσο για τέτοιου είδους διδασκαλία. Αυτό συμβαίνει κατά κύριο λόγο επειδή οι μαθητές/τριες μαθαίνουν σε ένα περιβάλλον που τους αρέσει και επειδή υπάρχουν πολλές ομοιότητες στον τρόπο διδασκαλίας μεταξύ δεξιοτήτων ζωής και αθλητικών δεξιοτήτων (Danish, 1996). Ο αριθμός των δεξιοτήτων ζωής που απαιτείται να αποκτήσει ένας νέος/α είναι πολύ μεγάλος και φυσικά η διαδικασία εκμάθησής τους δύσκολη. Από την άλλη πλευρά όμως, φαίνεται να αποτελούν βασικές δεξιότητες του ατόμου για εξέλιξη, προσαρμογή, επιτυχία, επιβίωση.

Η Φυσική Αγωγή στο σύγχρονο σχολείο καλείται να παίξει σημαντικό ρόλο προς αυτήν την κατεύθυνση χρησιμοποιώντας τα ευρήματα τόσο της αθλητικής όσο και της εκπαιδευτικής ψυχολογίας. Παρόλα αυτά η λειτουργική δομή του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής στο εκπαιδευτικό μας σύστημα δεν διευκολύνει την εφαρμογή τέτοιων παρεμβάσεων, κάτι που πιθανόν θα ήταν εφικτό σε προγράμματα με την

ευελιξία και τους ευρύτερους εκπαιδευτικούς στόχους, όπως αυτό της Ολυμπιακής Παιδείας. Τα τελευταία χρόνια αναπτύχθηκε μια σειρά από προκαταρκτικές εφαρμογές προγραμμάτων εξάσκησης δεξιοτήτων ζωής από το Εργαστήριο Ψυχολογίας της Άσκησης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας με στόχο την ποιοτική βελτίωση των σχολικών προγραμμάτων (Φυσικής Αγωγής, Ολυμπιακής Παιδείας). Τα προγράμματα αυτά υλοποιήθηκαν στο σχολείο αλλά και σε οργανωμένες εξωσχολικές αθλητικές δραστηριότητες (βόλεϊ, ποδόσφαιρο) και συνδύαζαν τη διδασκαλία αθλητικών δεξιοτήτων με τις δεξιότητες ζωής.

Σε έρευνα που έγινε σε σχολείο, στο μάθημα της Ολυμπιακής Παιδείας, πήραν μέρος 97 μαθητές/τριες ηλικίας 10-12 ετών. Από αυτούς 48 αποτέλεσαν την ομάδα παρέμβασης και 49 την ομάδα ελέγχου. Τα αποτελέσματα ήταν θετικά σε όλες τις μεταβλητές που επιλέχτηκε να αξιολογηθούν (κινητικά τεστ, τεστ γνώσεων για τις δεξιότητες ζωής, εσωτερικά κίνητρα για συμμετοχή κ.ά.) και απολύτως ενθαρρυντικά για τη μελλοντική εφαρμογή τέτοιων παρεμβάσεων. Όπως αναφέρουν στα συμπεράσματά τους οι Παπαχαρίσης και Γούδας (2003), η ανάπτυξη δεξιοτήτων ζωής μέσα από εκπαιδευτικά προγράμματα, εφοδιάζει τους νέους με γνώσεις και δεξιότητες που είναι απαραίτητες για να αντεπεξέλθουν με επιτυχία σε μια σύνθετη και πολύπλοκη πραγματικότητα και αποτελεί μια πρόκληση για εκπαιδευτικούς που θέλουν να δώσουν μια νέα διάσταση στη διδασκαλία τους.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, με αυτή τη μορφή η διδασκαλία δεξιοτήτων ζωής μπορεί να ενταχθεί τόσο στη Φυσική Αγωγή και την Ολυμπιακή Παιδεία, όσο και στο πρόγραμμα του ολοήμερου σχολείου.

Ολοήμερο σχολείο

Ο θεσμός του ολοήμερου σχολείου αποτελεί θεμελιώδη κατεύθυνση της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης που επικυρώθηκε από τη Βουλή των Ελλήνων με σχετική διάταξη του Ν. 2525/98. Το Ολοήμερο Δημοτικό Σχολείο: α) αντιπροσωπεύει μια ριζική αλλαγή στον τρόπο που αντιλαμβανόμαστε το ρόλο του σχολείου, β) αποτελεί νέο τρόπο στην οργάνωση και λειτουργία της κάθε σχολικής μονάδας, που συνεπάγεται αλλαγή όσον αφορά τις προσδοκίες μιας από την μαθητεία, τις δυνατότητες και τα αποτελέσματά της, γ) συνιστά διερεύνηση, ουσιαστικοποίηση του ρόλου και της προσφοράς του εκπαιδευτικού αλλά και των προσδοκιών του μαθητή από το σχολείο και το δάσκαλο.

Σκοπός του είναι η βελτίωση και η αναβάθμιση του εκπαιδευτικού έργου σε σχολεία της Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης της χώρας μέσα από την αναδιοργάνωση του σχολικού χώρου, τον εμπλουτισμό του προγράμματος σπουδών και τη διεύρυνση του ωρολογίου προγράμματος στο πλαίσιο της ενίσχυσης του μορφωτικού, πολιτιστικού και κοινωνικού ρόλου του σχολείου και το άνοιγμα του σχολείου στην κοινωνία (Υπ.Ε.Π.Θ., & Παιδαγωγικό Ινστιτούτο 2002).

Το Ολοήμερο σχολείο στοχεύει :

- Να είναι ένας χώρος, όπου οι μαθητές θα αναπτύσσουν δεξιότητες γνωστικές, ερευνητικές, κατασκευαστικές και πολιτιστικές,
- Να διαφοροποιήσει τη διδασκαλία των παραδοσιακών ακαδημαϊκών μαθημάτων μέσα από μια πολλαπλότητα προσεγγίσεων, οι οποίες θα ενισχύουν αμφίδρομα την προσωπικότητα του μαθητή,
- Να βοηθήσει στην κατά το δυνατόν καλύτερη ανάπτυξη της προσωπικότητας των μαθητών, στην καλύτερη ένταξή τους στο εκπαιδευτικό σύστημα,
- Να δομήσει με νέα στοιχεία την εξελικτική πορεία των μαθητών, ώστε να ανταποκριθούν στις ανάγκες και τις επιταγές της νέας τεχνολογικής κοινωνίας και της Κοινωνίας της Γνώσης,
- Να εξασφαλίσει την προστασία των μαθητών από παραμέληση, κακή μεταχείριση και ενδεχόμενους κινδύνους που μπορεί να ελλοχεύουν στο οικογενειακό και το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον, προσφέροντας ταυτόχρονα δημιουργική επιτήρηση,
- Να εμπλουτίσει τη γλωσσική τους δυνατότητα και να αναπτύξει την φανταστική - συμβολική τους ικανότητα μέσα από μια αποτελεσματική πολιτιστική παρέμβαση, καθώς και να στηρίξει ή να συμβουλεύει το παιδί στα προβλήματά του,
- Να συμβάλλει με τη συνεχή ενισχυτική διδακτική παρέμβαση, την παιδαγωγική φροντίδα, και την αμφίδρομη διαδικασία αξιολόγησης στην ενίσχυση του μαθησιακού αποτελέσματος και στη μείωση των υπάρχουσών εκπαιδευτικών ανισοτήτων,
- Να συμβάλλει στην ανακούφιση της οικογένειας του μαθητή, όταν και οι δύο γονείς είναι εργαζόμενοι ή όταν ο μαθητής προέρχεται από μονογονική οικογένεια και δεν υπάρχει άλλος τρόπος προστασίας του,
- Να ευαισθητοποιήσει τους γονείς και να ενεργοποιήσει τους φορείς της τοπικής κοινωνίας επιδιώκοντας το άνοιγμα του σχολείου στην κοινωνία,

- Να υπερασπιστεί το δημόσιο χαρακτήρα της εκπαίδευσης και να πείσει για την αξιοπιστία του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος και της ελληνικής πολιτείας.

Το ελληνικό δημοτικό σχολείο, ως ένας κατεξοχήν κοινωνικά προσδιορισμένος πολιτειακός θεσμός, δεν μπορεί να παραμένει αναλλοίωτο, καθώς η κοινωνική δομή και λειτουργία εξελίσσεται ραγδαία σε ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο κόσμο. (Υπ.Ε.Π.Θ., & Παιδαγωγικό Ινστιτούτο 2002). Η φιλοσοφία αυτού του σχολείου, απορρέουσα από την αναγκαιότητα της σύγχρονης κοινωνικής δυναμικής, υποχρεώνει την εκπαιδύουσα πολιτική κοινωνία σε μια διαφορετική αντίληψη οργάνωσης και λειτουργίας του σχολείου, όπως επίσης και σε μια νέα θεώρηση της σχολικής πράξης, η οποία συνίσταται από, α) την αλλαγή στην αντίληψή μας για το ρόλο του σχολείου, επομένως αλλαγή στον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας του. β) την εγκατάλειψη του ρόλου του δασκάλου ως υλοποιητή / αξιολογητή της «ταϊστικής» (nutritive) εκπαίδευσης, γ) την εγκατάλειψη της λαθεμένης αντίληψης για το ρόλο της οικογένειας στην Αγωγή και Εκπαίδευση των παιδιών. Μια αντίληψη που επιβάλλει στην οικογένεια να λειτουργεί ως «φροντιστήριο», ή για την αναπλήρωση κενών, όπως και να αγοράζει γνώσεις και καλλιέργεια δεξιοτήτων από την αγορά.

Το Ολοήμερο σχολείο δίνει ιδιαίτερη σημασία στην εισαγωγή καινοτόμων μεθόδων και τεχνικών διδασκαλίας, και ιδιαίτερα στη χρήση νέων τεχνολογιών (H/Y, πολυμέσα) και τη χρήση πολλαπλών διδακτικών πηγών (βιβλίων, αρχείων, υλικών κ.ά) και λαμβάνει υπόψη του τις ανάγκες της εκπαίδευσης και τις προσδοκίες της ελληνικής κοινωνίας γενικώς. Συμπεριλαμβάνει στα προγράμματά του όλα εκείνα τα μαθήματα, που δίνουν χαρά στο παιδί και του προσφέρουν τη δυνατότητα για εσωτερική καλλιέργεια, για προσωπική έκφραση και αυτοπραγμάτωση. Εισάγει νέα γνωστικά αντικείμενα επιλογής τα οποία έχουν ήδη εφαρμοστεί εκτός σχολικού προγράμματος σε μεγάλο αριθμό σχολείων τα προηγούμενα χρόνια, με πρωτοβουλία του Υπ.Ε.Π.Θ., του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, άλλων εθνικών φορέων ή της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα περισσότερα από τα προγράμματα αυτά έχουν αξιολογηθεί θετικά, έχουν παραγάγει και σχετικό διδακτικό ή εκπαιδευτικό υλικό και μπορούν να εμπλουτίσουν το διευρυμένο πρόγραμμα του ολοήμερου σχολείου. Τέτοια προγράμματα θεωρούνται, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα: Προγράμματα Ενισχυτικής διδασκαλίας, Πρόγραμμα «Μελίνα», Αγωγή του Καταναλωτή, Αγωγή Υγείας,

Περιβαλλοντική εκπαίδευση, Ευρωπαϊκή Διάσταση στην εκπαίδευση, Διαπολιτισμική εκπαίδευση, Θεατρική Παιδεία, Πληροφορική στην Α/θμια εκπαίδευση, Τεχνολογία στην Α/θμια εκπαίδευση, Ολυμπιακή Παιδεία κ.ά. Συνεπώς η φιλοσοφία του ολοήμερου σχολείου συνάδει με τη φιλοσοφία του Προγράμματος Ολυμπιακής Παιδείας και μπορεί να συνδυάσει και τη διδασκαλία δεξιοτήτων ζωής.

Ο αθλητισμός στο ολοήμερο δημοτικό σχολείο έχει σαν στόχο μέσα από ποικίλες κινητικές και αθλητικές δραστηριότητες να συμβάλλει στη σωματική ανάπτυξη των μαθητών /τριών και να βοηθήσει στην ψυχική και πνευματική τους καλλιέργεια καθώς και στην αρμονική τους ένταξη στην κοινωνία (Εφημερίς της Κυβερνήσεως, 2002). Στα παραπάνω γενικά πλαίσια εντάσσονται οι ειδικότεροι στόχοι του αθλητισμού που αποτελούν και στόχους του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής. Στο ωρολόγιο πρόγραμμα των ολοήμερων σχολείων ο αθλητισμός αποτελεί υποχρεωτική δραστηριότητα για τμήματα με μαθητές/τριες Α΄, Β΄, Γ΄ τάξης και για 4 ώρες εβδομαδιαίως με τη δυνατότητα επιλογής και μαθημάτων χορού για 2 ώρες εβδομαδιαίως. Για τους μαθητές/τριες των Δ΄, Ε΄ και ΣΤ΄ τάξεων και ανάλογα με τον αριθμό των τμημάτων του σχολείου οι αντίστοιχες ώρες αθλητισμού εβδομαδιαίως ανέρχονται στις 2 με τη δυνατότητα και σε αυτή την περίπτωση επιλογής μαθημάτων χορού για 2 ώρες εβδομαδιαίως. Σημειωτέον ότι αν και ο θεσμός του ολοήμερου δημοτικού σχολείου επεκτείνεται χρόνο με το χρόνο, εν τούτοις για το γνωστικό αντικείμενο του αθλητισμού και του χορού δεν υπάρχει ακόμα μόνιμο προσωπικό και οι ανάγκες καλύπτονται από ωρομίσθιους ή αναπληρωτές εκπαιδευτικούς.

Ευρωπαϊκά Προγράμματα Εκπαίδευσης μέσω του Αθλητισμού

Η Ευρωπαϊκή Ένωση είχε ανακηρύξει το 2004, Ευρωπαϊκό Έτος για την Παιδεία μέσω Άθλησης, προσβλέποντας στην προαγωγή της παιδευτικής αξίας του αθλητισμού και την αξιοποίησή της ιδιαίτερα για τη νεολαία και στο να αυξήσει τη δημόσια γνώση σχετικά με τη σημασία που έχει η άθληση για την εκπαίδευση στην Ευρώπη. Μεταξύ και άλλων πραγμάτων, διατυπώθηκαν οι παρακάτω στόχοι για το Ευρωπαϊκό Έτος: 1) να χρησιμοποιηθούν αξίες που μεταδίδονται από το κάθε άθλημα, για να παράσχουν στους νέους τη γνώση και τις ικανότητες που είναι απαραίτητες, όχι μόνο για να αναπτύξουν περαιτέρω τη σωματική τους ικανότητα και τη θέληση για να ασκηθούν, αλλά επίσης και για να αυξήσουν τις κοινωνικές ικανότητες μέσα σε ένα πολυπολιτισμικό πλαίσιο, 2) να ενθαρρύνουν την αλληλεπίδραση της «θετικής πρακτικής» με σεβασμό στη συμβολή της άθλησης στην

κοινωνική ενσωμάτωση μη προνομιούχων ομάδων βασισμένη σε μια μεγάλη ποικιλία αξιών όπως, την υγεία, την αποδοχή της διαφορετικότητας, την αλληλεγγύη, την ανοχή και το δίκαιο παιχνίδι μέσα σε ένα πολυπολιτισμικό πλαίσιο, 3) να προάγουν την εκπαιδευτική αξία της κινητικότητας και των ανταλλαγών μαθητών, ιδίως σε ένα πολυπολιτισμικό περιβάλλον, μέσω της οργάνωσης αθλητικών και πολιτιστικών συναντήσεων στο πλαίσιο σχολικών δραστηριοτήτων, 4) να εξετάσουν τα προβλήματα που συνδέονται με την εκπαίδευση των νέων αθλητών και αθλητριών που κάνουν πρωταθλητισμό, 5) να ευαισθητοποιήσουν στη θετική συμβολή του εθελοντισμού στην άτυπη εκπαίδευση ιδίως των νέων (European Communities, 2004).

Ανάλογα με το εκπαιδευτικό σύστημα κάθε χώρας και βασισμένα στους παραπάνω στόχους υλοποιήθηκαν διάφορα προγράμματα μικρότερης ή μεγαλύτερης εμβέλειας μερικά εκ των οποίων παρουσιάζονται συνοπτικά στον Πίνακα 15 που ακολουθεί. Σύμφωνα με τον Janssens et al., (2004), το συμπέρασμα στο οποίο μπορούμε να καταλήξουμε από τα προγράμματα που αναπτύχθηκαν, είναι ότι η αγωγή (εκπαίδευση) μέσω της άθλησης, μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο στις αθλητικές δραστηριότητες που αναπτύσσουν πολλές παιδαγωγικές δεξιότητες, στοχεύουν στην παροχή αναπτυξιακών δυνατοτήτων για τα παιδιά και τους νέους /ες και, προσβλέπουν στην πρόοδο της κοινωνίας ποιοτικά.

Πίνακας 15. Προγράμματα Ευρωπαϊκού έτους Εκπαίδευσης μέσω του αθλητισμού.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ – ΧΩΡΑ	ΣΤΟΧΟΣ			ΟΜΑΔΕΣ ΣΤΟΧΟΙ				ΧΩΡΟΣ				ΚΛΙΜΑΚΑ				ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ										
																ΑΝΘΡΩΠΟΙ				ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ						
	Σωματικός	Πνευματικός	Κοινωνικός	Παιδιά (6-12)	Έφηβοι (12-18)	Ενήλικες (18-24)	Ενδιάμεσοι	Αθλητικοί χώροι	Σχολεία (Δημ./Γυμν.)	Γειτονιά	Υπαίθριος	Γυμναστήριο	Τοπική	Εθνική	Διεθνής	<100	100-500	500-1000	1000-10,000	>10,000	<10	10-50	50-100	100-1000	>1000	
Αθλητικό μοντέλο Groningen (Ολλανδία)	•	•		•				•	•					•			•						•			
	•			•	•				•					•					•							
	•			•	•			•	•					•												
	•		•		•			•	•					•												
	•				•				•					•												
	•				•				•					•												
	•				•				•					•												
	•				•				•					•												
	•				•				•					•												
Αθλητικό πρόγραμμα πόλης (Νορβηγία)	•		•		•			•	•				•											•		
Αθλήματα στη γειτονιά (Βέλγιο)	•	•	•	•	•	•							•										•			
Icehearts of Vantaa (Όλοι παίζουν) (Φινλανδία)	•	•	•	•	•			•					•									•				
Μαθαίνοντας μέσω του ποδοσφαίρου (Ιρλανδία)	•	•	•		•			•	•				•			•					•					
Παίζοντας για την επιτυχία (Ηνωμένο Βασίλειο)		•		•	•	•		•	•					•						•					•	
Πένταθλο - Άθληση, Ανεκτικότητα, Ευ αγωνίζεσθαι (Σλοβακία, Ρουμανία, Αυστρία, Γερμανία, Τσεχοσλαβική	•	•	•		•				•																•	

Ανακεφαλαιώνοντας τις αναφορές στο Θεωρητικό πλαίσιο της Ολυμπιακής Παιδείας, στη σχολική Φυσική Αγωγή, στα προγράμματα δεξιοτήτων ζωής και στο θεσμό του ολοήμερου σχολείου γίνεται αντιληπτό ότι υπάρχει κοινό πεδίο μεταξύ των παραπάνω.

Κατά τον σχεδιασμό του Προγράμματος Ολυμπιακής Παιδείας επιχειρήθηκε το περιεχόμενό της να καλύπτει στόχους συνθετότερους από την απλή μετάδοση γνώσεων ή την ανάπτυξη κριτικής σκέψης. Επεκτάθηκε σε απόκτηση γνώσεων που έχουν σχέση με την κοινωνική ανάπτυξη, τη διαμόρφωση συμπεριφορών, την άσκηση για υγεία, την διαπολιτισμικότητα, τις δεξιότητες ζωής μέσα από το πρίσμα των Ολυμπιακών αξιών. Βασίστηκε δηλαδή στην πολύπλευρη καλλιέργεια των μαθητών /τριών και την παροχή σύγχρονης και επίκαιρης γνώσης που ανταποκρίνεται στις ατομικές ανάγκες τους διαμορφώνοντας θετικές στάσεις και συμπεριφορές και βελτιώνοντας την κοινωνική τους δράση. Παράλληλα οι μαθητές /τριες μέσα από το μάθημα της Φυσικής Αγωγής και πέρα από τη σωματική και πνευματική ανάπτυξή τους, μέσα από κινητικές δραστηριότητες, πρέπει να έχουν την ευκαιρία να γνωρίσουν και να αφομοιώσουν πολλές από τις αξίες που μεταδίδει ο αθλητισμός κατά την περίοδο της διαμόρφωσης του χαρακτήρα τους. Για αυτό το λόγο, θα πρέπει ο σχεδιασμός των μαθημάτων Φυσικής Αγωγής να δίνει έμφαση σε χρήσιμες δεξιότητες και στάσεις και στον τρόπο με τον οποίο μαθαίνονται, για να μπορούν να εφαρμοστούν στην καθημερινή ζωή.

Το περιβάλλον του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής και γενικώς τα αθλήματα παρουσιάζουν πλεονεκτήματα σε σχέση με τη διδασκαλία των δεξιοτήτων ζωής και μπορούν να αποτελέσουν το μέσο για τέτοιου είδους διδασκαλία. Η Φυσική Αγωγή στο σύγχρονο σχολείο καλείται να παίζει σημαντικό ρόλο προς αυτήν την κατεύθυνση χρησιμοποιώντας τα ευρήματα τόσο της αθλητικής όσο και της εκπαιδευτικής ψυχολογίας. Προς την κατεύθυνση αυτή μπορεί να ενισχυθεί τόσο από την Ολυμπιακή Παιδεία όσο και από την εισαγωγή και διδασκαλία των δεξιοτήτων ζωής. Έτσι λειτούργησαν και αναπτύχθηκαν και τα Ευρωπαϊκά Προγράμματα Εκπαίδευσης μέσω του αθλητισμού το 2004. Λειτουργικά, ο απαιτούμενος χρόνος και χώρος φαίνεται να διατίθεται ήδη μέσα στο σχολικό ωρολόγιο πρόγραμμα της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, ενώ με μικρές παρεμβάσεις κάτι ανάλογο μπορεί να ισχύσει και για το ολοήμερο σχολείο.

Ο καινοτόμος θεσμός του ολοήμερου σχολείου με το νέο τρόπο στην οργάνωση και λειτουργία της κάθε σχολικής μονάδας, τον εμπλουτισμό του

προγράμματος σπουδών και τη διεύρυνση του ωρολογίου προγράμματος στο πλαίσιο της ενίσχυσης του μορφωτικού, πολιτιστικού και κοινωνικού ρόλου του σχολείου και το άνοιγμα του σχολείου στην κοινωνία, μπορεί να αποτελέσει τον χώρο στον οποίο θα καλλιεργηθούν όλα εκείνα τα μαθήματα, που δίνουν χαρά στο παιδί και του προσφέρουν τη δυνατότητα για εσωτερική καλλιέργεια, για προσωπική έκφραση και αυτοπραγμάτωση.

Συμπερασματικά, η αγωγή (εκπαίδευση) μέσω της άθλησης, μπορεί να πραγματοποιηθεί ουσιαστικότερα, μόνο μέσα από τις αθλητικές δραστηριότητες που αναπτύσσουν πολλές παιδαγωγικές δεξιότητες, στοχεύουν στην παροχή αναπτυξιακών δυνατοτήτων για τα παιδιά και τους νέους /ες και, προσβλέπουν στην πρόοδο της κοινωνίας ποιοτικά. Το περιβάλλον της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης αλλά και του ολοήμερου σχολείου φαίνεται να παρέχουν αυτή τη δυνατότητα.

Κεφάλαιο V

Συνεντεύξεις

Για την κάλυψη του κριτηρίου (Πολιτική και ακαδημαϊκή -εκπαιδευτική βούληση) η συλλογή των δεδομένων έγινε χρησιμοποιώντας ποιοτικές μεθόδους. Σύμφωνα με τους Χασσάνδρα & Γούδα (2003), η συλλογή δεδομένων με ποιοτικές μεθόδους είναι μια πολύπλευρη διαδικασία η οποία σκοπεύει σε μια όσο το δυνατόν πλουσιότερη περιγραφή του πλαισίου της έρευνας χωρίς προκαθορισμένο τύπο δεδομένων που θα συλλεχθούν. Το ερευνητικό εργαλείο της έρευνας είναι ο ίδιος ο ερευνητής (Ball, 1990), ο οποίος ουσιαστικά διαμορφώνει τόσο τις μεθόδους όσο τη διαδικασία και το αποτέλεσμα των ευρημάτων της έρευνας.

Στην παρούσα έρευνα η συλλογή δεδομένων έγινε, α) με τη μέθοδο της μη τυποποιημένης συνέντευξης και β) με την ανάλυση αρχειακού υλικού (τις εκθέσεις αξιολόγησης Προγράμματος του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, τις θέσεις – προτάσεις των Προέδρων των Πανεπιστημιακών Τμημάτων Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού της χώρας). Η συνέντευξη είναι η πιο διαδεδομένη μέθοδος συλλογής δεδομένων στις ποιοτικές έρευνες και μπορεί να είναι τυποποιημένη (δομημένη ή ημιδομημένη) ή μη τυποποιημένη. Ο τύπος της μη τυποποιημένης συνέντευξης που χρησιμοποιήθηκε είχε σαν στόχο τη συλλογή όσο το δυνατόν περισσότερων πληροφοριών - απόψεων από τους συμμετέχοντες. Με βάση μια συγκεκριμένη δομή που υπήρχε για τα θέματα που έπρεπε να αντληθεί πληροφορόρηση (κριτική για την επίτευξη των στόχων του Προγράμματος, παιδαγωγική αξία, δυνατότητα συνέχισής του και τρόπος ένταξής του στην εκπαίδευση), ο ερωτώμενος είχε την εντύπωση ότι συμμετείχε σε μια απλή συζήτηση. Έγιναν συνολικά είκοσι δύο (22) συνεντεύξεις στις οποίες συμμετείχαν η Προϊσταμένη του Γραφείου Ολυμπιακής Παιδείας, οι Διευθυντές Σπουδών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, ο Διευθυντής Φυσικής Αγωγής, ο Σύμβουλος Φυσικής Αγωγής του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, Σχολικοί Σύμβουλοι (2), Εκπαιδευτικοί (2 Φυσικής Αγωγής, 2 Ολυμπιακής Παιδείας που εργάζονται ως αναπληρωτές, 2 Ολυμπιακής Παιδείας που έχουν ήδη διοριστεί ως καθηγητές Φυσικής Αγωγής, 2 δάσκαλοι, 3 εκπαιδευτικοί ειδικοτήτων) και τέσσερις (4) Νομαρχιακοί Υπεύθυνοι.

Η συντριπτική πλειοψηφία όσων συμμετείχαν στις συνεντεύξεις ήταν σύμφωνη για την ικανοποιητική πορεία του Προγράμματος, την παιδαγωγική του αξία και την

επίτευξη των στόχων που είχαν τεθεί. Αν και αναφέρθηκε το γεγονός ότι αφορμή για την εφαρμογή του Προγράμματος αποτέλεσε η διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων από τη χώρα μας, η πλειοψηφία των συμμετεχόντων συμφωνεί ότι η μεθοδολογία ανάπτυξής του και οι καινοτομίες που εισήγαγε (πλούσια θεματολογία, διαθεματική προσέγγιση, χρήση τεχνολογίας, εφαρμογή εντός και εκτός ωρολογίου σχολικού προγράμματος) συντελούν στη θετική κριτική για τη μέχρι σήμερα πορεία του.

«Αν κάποιος μετά από μερικά χρόνια, ρωτήσει τι έκαναν οι Έλληνες διαφορετικό σε αυτούς τους Ολυμπιακούς Αγώνες που δεν είχε γίνει από κανένα κράτος που οργάνωσε Ολυμπιακούς Αγώνες μέχρι σήμερα η απάντηση θα είναι: Η εισαγωγή της Ολυμπιακής Παιδείας σε όλα τα σχολεία της Α/Βάθμιας και Β/Βάθμιας εκπαίδευσης. Όλα τα άλλα, τα στάδια, οι δρόμοι, οι τελετές έναρξης και λήξης έχουν γίνει και από τα άλλα κράτη πριν από εμάς και θα γίνουν βέβαια και από τα επόμενα. Εμείς όμως είμαστε οι πρώτοι που εισαγάγαμε στην εκπαίδευση αυτό το Πρόγραμμα. Ίσως αυτό να αποτελεί τη σοβαρότερη διεθνή προσφορά της χώρας μας στο Ολυμπιακό Κίνημα και τη διεθνή εκπαιδευτική κοινότητα.

Η μακροχρόνια εφαρμογή του Προγράμματος στα σχολεία θα συμβάλλει στη δημιουργία υπεύθυνων πολιτών, τους οποίους θα διακρίνει το φίλαθλο πνεύμα, το ευ αγωνίζεσθαι και γενικότερα οι αρχές που διέπουν τον Ολυμπισμό και τον Αθλητισμό. Η μεθοδολογία ανάπτυξης του Προγράμματος και η ελκυστικότητα του περιεχομένου ικανοποιεί σε μεγάλο βαθμό τα ενδιαφέροντα των μαθητών».

Από το σύνολο των 22 συμμετεχόντων, μόνο τρεις είχαν επιφυλάξεις για την επίτευξη των στόχων του Προγράμματος και κατέθεσαν τον προβληματισμό για τους λόγους ύπαρξής του.

«Μπορεί ένα τόσο μεγάλοπνοο εκπαιδευτικό πρόγραμμα να κριθεί σε ένα χρονικό διάστημα 4 χρόνων; Κι αν κριθεί ανεπιτυχές, θα οφείλεται σε μία γενικότερη τάση και αδυναμία της κοινωνίας να το ενσωματώσει ή θα είναι αποτέλεσμα της δυσαναλογίας των μακροπρόθεσμων στόχων που θέτει σε σχέση με τα λιγοστά χρονικά περιθώρια της ύπαρξης και εφαρμογής του; Τελικά η γέννηση και η τύχη του εκπαιδευτικού προγράμματος της Ολυμπιακής Παιδείας είναι αποτέλεσμα κοινωνικής ανάγκης ή έρμαιο των ανώτατων διοικητικών κέντρων;»

Από το σύνολο των συμμετεχόντων αν και αναγνωριζόταν η συνάφεια του Προγράμματος με τη Φυσική Αγωγή, σχολιάσθηκε, ότι αυτό το γεγονός δεν

λειτούργησε περιοριστικά στην ανάπτυξη και λειτουργία του Προγράμματος αλλά αντίθετα έδωσε την ευκαιρία δραστηριοποίησης και συνεργασίας μεταξύ εκπαιδευτικών διαφορετικών ειδικοτήτων και μεγάλου αριθμού μαθητών.

«Χάρηκα ιδιαίτερα τη συνεργασία με το συνάδελφο της Ολυμπιακής Παιδείας. Η προσέγγιση της ιστορικής ενότητας του αθλητισμού σε συνδυασμό με την κινητική και εικαστική προσέγγιση του όλου θέματος, ενίσχυσε την ολοκληρωμένη παρουσίαση του θέματος και αύξησε το ποσοστό συμμετοχής και ενδιαφέροντος των μαθητών. Ο καθένας από τη δική του σκοπιά έβαλε ένα λιθαράκι σε μια ενδιαφέρουσα ομαδική δουλειά».

Αξίζει επίσης να αναφερθεί ότι το σύνολο των εκπαιδευτικών Φυσικής Αγωγής που συνεργάστηκαν με τους εκπαιδευτικούς Ολυμπιακής Παιδείας, αλλά και οι εκπαιδευτικοί Ο.Π. που διορίστηκαν, επισήμαναν ότι έχουν εντάξει με δική τους πρωτοβουλία στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής δραστηριότητες Ολυμπιακής Παιδείας και ότι επιδιώκουν όλο και περισσότερο πλέον την ανάπτυξη συνεργασιών και κοινές δράσεις με τους εκπαιδευτικούς των άλλων ειδικοτήτων.

Τέλος στο ερώτημα σχετικά με τον τρόπο ένταξης του Προγράμματος η απόλυτη πλειοψηφία συμφωνεί γενικά, ότι το περιβάλλον της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι το πλέον κατάλληλο. Όλοι συμφωνούν ότι η Ολυμπιακή Παιδεία μπορεί να λειτουργήσει ως επέκταση της Φυσικής Αγωγής τόσο στο υπάρχον αναλυτικό πρόγραμμα όσο και στο πλαίσιο του ολοήμερου σχολείου στο οποίο όπως σχολιάζουν το έδαφος είναι ακόμα προσφορότερο για την ένταξη του Προγράμματος. Συγκεκριμένες όμως προτάσεις, αντίστοιχες αυτών που ακολουθούν στο επόμενο κεφάλαιο, εξέφρασαν μόνο ο Διευθυντής Φυσικής Αγωγής, η Προϊσταμένη του Γραφείου Ολυμπιακής Παιδείας και ο Σύμβουλος Φυσικής Αγωγής του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου.

Ανάλυση αρχείων

Εκτός των συνεντεύξεων, το αρχειακό υλικό που αξιολογήθηκε (εκθέσεις αξιολόγησης Προγράμματος από το Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, θέσεις – προτάσεις των Προέδρων των Πανεπιστημιακών Τμημάτων Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού της χώρας), επιβεβαίωσε τη θετική εικόνα της πλειοψηφίας της εκπαιδευτικής κοινότητας για το Πρόγραμμα. Σύμφωνα με τους Θεοδωράκη, Γούδα, & Γραμματικόπουλο (2002), το Πρόγραμμα Ολυμπιακής Παιδείας σχεδιάστηκε βάσει ανάλογων σύγχρονων εκπαιδευτικών μοντέλων και, ως τέτοιο, αποδίδει μεγάλη

σημασία στη φάση της αξιολόγησης. Η αξιολόγηση του Προγράμματος δεν αφορούσε στον έλεγχο των εκπαιδευτικών που συμμετέχουν. Έγινε για να διαπιστώσει την αξία του Προγράμματος συνολικά, να καταγράψει τις πρωτοβουλίες και τις ιδέες που αναπτύχθηκαν σε κάθε σχολείο, πόλη ή νομό και να τις διαδώσει, για να προσφέρει αξιοποιήσιμη ανατροφοδότηση σε Εκπαιδευτικούς, Διευθύνσεις εκπαίδευσης, Προϊσταμένους σχολείων και νομών, καθώς και Σχολικούς Συμβούλους κι ακόμη, για να εντοπίσει τις αδυναμίες ή τα ισχυρά σημεία του προγράμματος, ώστε να γίνουν βελτιώσεις τις επόμενες χρονιές. Η εφαρμογή του Προγράμματος σε εθνική κλίμακα αποτελεί καινοτομία τόσο για την ελληνική όσο και για τη διεθνή πραγματικότητα. Η συστηματική επιστημονική παρακολούθηση και η διαρκής του αξιολόγηση έγιναν για να διαπιστωθεί η αξία του Προγράμματος συνολικά και για να καταγραφούν πρωτοβουλίες και ιδέες που αναπτύσσονται κατά την διάρκεια της εφαρμογής του. Επιπλέον η αξιολόγηση του Προγράμματος κρίθηκε απαραίτητη λόγω της ευελιξίας που παρέχει η δομή του Προγράμματος στους εκπαιδευτικούς και λόγω των περιεχομένων των δραστηριοτήτων που είναι ποικίλα και πρωτότυπα.

Δυο μορφές αξιολόγησης έγιναν. Μια εσωτερική και μια εξωτερική. Η εσωτερική αξιολόγηση έγινε από καθηγητές Φυσικής Αγωγής που δίδαξαν το «μάθημα» και στις δύο πρώτες βαθμίδες της εκπαίδευσης, από μαθητές που παρακολούθησαν το Πρόγραμμα. Εξωτερική αξιολόγηση έγινε από τους Νομαρχιακούς Υπεύθυνους του Προγράμματος (Θεοδωράκης κ.α., 2002). Ένα γενικό συμπέρασμα που εξήχθη από τα αποτελέσματα της αξιολόγησης τόσο του σχολικού έτους 2000-2001 όσο και του έτους 2001-2002 είναι ότι η εφαρμογή του Προγράμματος της Ολυμπιακής Παιδείας στα ελληνικά σχολεία είχε θετικά αποτελέσματα. Αυτό συνεπάγεται τόσο από τις απόψεις των καθηγητών ΦΑ που αξιολόγησαν το Πρόγραμμα, όσο και από τις απόψεις των μαθητών που συμμετείχαν στην αξιολόγηση. Οι περισσότεροι δείκτες που χρησιμοποιήθηκαν για την αξιολόγηση του Προγράμματος είχαν βαθμολογία σημαντικά υψηλότερη από το μέσο όρο. Πρέπει να τονιστεί ότι όλα τα στοιχεία που αναλύθηκαν εστάλησαν μέσω του διαδικτύου. Σε μία εποχή όπου κυρίαρχο ρόλο στον εκσυγχρονισμό της εκπαίδευσης παίζει η χρήση της νέας τεχνολογίας το Πρόγραμμα της Ολυμπιακής Παιδείας πρωτοπορεί. Είναι το μοναδικό Πρόγραμμα στην ελληνική εκπαίδευση που αξιολογείται συστηματικά, αλλά αυτό γίνεται αποκλειστικά με τη χρήση νέων τεχνολογιών, που και χρόνο και χρήμα εξοικονομούν.

Το πρώτο ενδεικτικό στοιχείο της απήχησης του Προγράμματος ήταν η εξαιρετικά υψηλή συμμετοχή των μαθητών (73%) σε ώρες εκτός σχολικού ωραρίου. Αυτό φάνηκε όχι μόνο από τα στοιχεία που έδωσαν οι καθηγητές, αλλά και από τον πολύ μεγάλο αριθμό των τελικών εκδηλώσεων (521) που πραγματοποιήθηκαν στα πλαίσια του Προγράμματος έξω από το σχολείο. Περνώντας στα ιδιαίτερα στοιχεία του Προγράμματος φάνηκε ότι ο πλουραλισμός της Ολυμπιακής Παιδείας με εικαστικές προσεγγίσεις αθλητικών και άλλων θεμάτων παρουσιάζει πολύ ενδιαφέρον για τους μαθητές. Το κομμάτι του Προγράμματος που άρεσε περισσότερο στους μαθητές ήταν το εικαστικό, ενώ και για τους καθηγητές το κομμάτι αυτό λειτούργησε πολύ ικανοποιητικά. Από τους δείκτες που χρησιμοποιήθηκαν για την αξιολόγηση του Προγράμματος όλοι είχαν βαθμολογία υψηλότερη του μέσου όρου. Οι δείκτες που είχαν την υψηλότερη βαθμολογία σύμφωνα με τη γνώμη των καθηγητών ήταν η επιστημονική υποστήριξη που δόθηκε προς αυτούς μέσω σεμιναρίων, οδηγιών και εκπαιδευτικού υλικού, η διοίκηση (Διευθυντές, Νομαρχιακοί Υπεύθυνοι, Προϊστάμενοι Γραφείων) και τέλος η πεποίθηση πως τελικά επιτυγχάνονται οι στόχοι του Προγράμματος. Με το τελευταίο αυτό συμπέρασμα συμφωνούν και οι απόψεις των μαθητών. Γενικά οι μαθητές έμειναν ευχαριστημένοι από τα περιεχόμενα του Προγράμματος της ΟΠ και αυτό συμπίπτει με τη γνώμη των καθηγητών για την καλή εφαρμογή του θεωρητικού, εικαστικού και κινητικού περιεχομένου του Προγράμματος. Οι μαθητές είχαν πολύ θετική στάση απέναντι στο Πρόγραμμα βρίσκοντας την ΟΠ πολύ καλή, πολύ ευχάριστη αλλά και πολύ χρήσιμη.

Στη γενική εικόνα που απορρέει από την αξιολόγηση του σχολικού έτους 2000-2001 και 2001-2002 σημαντικό ρόλο έπαιξε και η αποδοχή εκ μέρους του Υπουργείου Παιδείας των περισσότερων από τις προτάσεις που διατύπωσε η ομάδα αξιολόγησης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Έξι από τις οκτώ προτάσεις που διατυπώθηκαν στην πρώτη έκθεση βελτιώθηκαν σε σημαντικό βαθμό. Η πρώτη πρόταση αφορούσε την εφαρμογή του Προγράμματος σε όλα τα σχολεία της χώρας, που με την πρόσληψη 1000 νέων καθηγητών ΦΑ σχεδόν καλύφθηκε όλη η επικράτεια. Η δεύτερη αφορούσε την καλύτερη κατανομή των δραστηριοτήτων του Προγράμματος με αύξηση των κινητικών και εικαστικών δραστηριοτήτων σε βάρος των θεωρητικών, κάτι που βελτιώθηκε το 2001-2002. Η τρίτη αφορούσε την ύπαρξη θεσμοθετημένης ρύθμισης για τη λειτουργία του Προγράμματος εκτός του σχολικού ωραρίου, που επίσης υλοποιήθηκε. Τέλος οι υπόλοιπες προτάσεις αφορούσαν την υποστήριξη των διδασκόντων με περισσότερο εκπαιδευτικό υλικό (κάτι που έγινε και

μάλιστα απέσπασε τα κολακευτικότερα σχόλια των καθηγητών), την έγκαιρη διανομή του υλικού αυτού και τέλος στην εφαρμογή μίας συνεχούς διαδικασίας επιμόρφωσης μέσω σεμιναρίων σε περιφερειακό επίπεδο. Η τελευταία αυτή πρόταση δεν υλοποιήθηκε (Θεοδωράκης, Ι., Γούδας, Μ. & Γραμματικόπουλος, Β., 2002).

Η διαδικασία αξιολόγησης συνεχίστηκε και τη σχολική χρονιά 2002-2003. Για την αξιολόγηση του προγράμματος της Ολυμπιακής Παιδείας έχει υιοθετηθεί από την αρχή η δυναμικής μορφή αξιολόγηση η οποία εμπλουτίστηκε με νέες διαδικασίες. Οι διαδικασίες αυτές περιελάμβαναν επισκέψεις εξωτερικών αξιολογητών σε σχολικές μονάδες για την αξιολόγηση του προγράμματος, αλλά και των χρηματοδοτούμενων δράσεων ειδικότερα. Χρησιμοποιήθηκε μάλιστα για πρώτη φορά και ποιοτική μέθοδος συλλογής δεδομένων. Οι διαδικασίες εσωτερικής αξιολόγησης εμπλουτίστηκαν από την αξιολόγηση των χρηματοδοτούμενων δράσεων από τους υπευθύνους των δράσεων κάθε σχολείου μέσω ενός ερωτηματολογίου που αναπτύχθηκε ειδικά για αυτόν το σκοπό. Εδώ θα πρέπει να σημειωθεί ότι δυστυχώς σε αυτόν τον τομέα η συμμετοχή των υπευθύνων των δράσεων δεν ήταν η αναμενόμενη (31%) ενώ αντίθετα η συντριπτική πλειοψηφία των καθηγητών ανταποκρίθηκε (1850 εκπαιδευτικοί δηλαδή ποσοστό 92.5%) στις διαδικασίες της αξιολόγησης (Θεοδωράκης, Γραμματικόπουλος, & Γούδας, 2003).

Τα συμπεράσματα των αξιολογήσεων που έλαβαν χώρα στα πλαίσια του προγράμματος της Ολυμπιακής Παιδείας τη σχολική χρονιά 2002-2003 ήταν πολλά και ιδιαίτερα χρήσιμα. Τα πιο ουσιαστικά γενικά θετικά συμπεράσματα των αξιολογήσεων της τρίτης χρονιάς εφαρμογής του προγράμματος σε πανελλαδικό επίπεδο ήταν ότι:

- Η Ολυμπιακή Παιδεία έχει γίνει πλέον ένας αποδεκτός θεσμός στην εκπαίδευση.
- Η Ολυμπιακή Παιδεία συμβάλλει στο άνοιγμα του σχολείου στην κοινωνία περισσότερο ίσως από κάθε άλλη σχολική δραστηριότητα.
- Η Ολυμπιακή Παιδεία με τις εκπαιδευτικές καινοτομίες της (διαθεματική, βιωματική προσέγγιση) συμβάλλει στη συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών στη σχολική μονάδα.

Οι αξιολογήσεις έδειξαν ότι πλέον το Πρόγραμμα της Ολυμπιακής Παιδείας έχει γίνει αποδεκτό από σημαντικό τμήμα της εκπαιδευτικής κοινότητας σαν ένα

πρόγραμμα καινοτόμο που έχει πολλά να προσφέρει στην εκπαίδευση. Πιστεύεται ότι η Ολυμπιακή Παιδεία θα μπορέσει να καθιερωθεί στη συνείδηση της εκπαιδευτικής κοινότητας (εκπαιδευτικοί, μαθητές, γονείς, τοπική κοινωνία) ως αναγκαίο στοιχείο της σύγχρονης εκπαίδευσης, που έχει πολλά να προσφέρει ακόμα και μετά το 2004 (Θεοδωράκης, Γραμματικόπουλος, & Γούδας, 2003). Με την άποψη αυτή, συμφωνούν και οι Πρόεδροι των Τμημάτων Φυσικής Αγωγής της χώρας (Τ.Ε.Φ.Α.Α. Αθηνών, Θεσσαλονίκης, Σερρών, Θράκης, Θεσσαλίας), οι οποίοι με επιστολή τους στην ηγεσία του Υπ.Ε.Π.Θ. (Ιούλιος 2003) επισημαίνουν την αναγκαιότητα συνέχισης του Προγράμματος τονίζοντας πως δεν πρόκειται για μια ευκαιριακή εκπαιδευτική προσπάθεια εντυπωσιασμού αλλά για μια ολόκληρη φιλοσοφία. Προς αυτή την κατεύθυνση τέλος φαίνεται να συνηγορούν και οι κοινοβουλευτικοί μας εκπρόσωποι οι οποίοι στη Δ΄ Σύνοδο της Βουλής (συνεδρίαση ΜΗ΄ / 17-12-2003), εξέφρασαν την αναγκαιότητα της μόνιμης θεσμοθέτησης της Ολυμπιακής Παιδείας στο εκπαιδευτικό μας σύστημα αλλά και η ηγεσία του Υπ.Ε.Π.Θ. αφού με σχετικό δελτίο Τύπου στις 5 Αυγούστου 2004, ανακοίνωσε την ένταξη θεματικών ενοτήτων που αφορούν την ισότητα των δύο φύλων και την εφαρμογή του Προγράμματος για τα δύο επόμενα χρόνια.

Κεφάλαιο VI

Παράγοντες διαμόρφωσης προτάσεων

Η πρόθεση της πολιτικής ηγεσίας για τη συνέχεια του Προγράμματος και τη μετατροπή του σε μάθημα, ο τρόπος εφαρμογής και λειτουργίας του μέχρι σήμερα, η συνάφεια της Ολυμπιακής Παιδείας με τη Φυσική Αγωγή, τα οικονομοτεχνικά στοιχεία που συλλέχθηκαν, τα αποτελέσματα των αξιολογήσεων, η υπάρχουσα δομή του εκπαιδευτικού συστήματος της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σε συνδυασμό με τις αλλαγές που θα ισχύσουν τα προσεχή χρόνια και το υπάρχον εργασιακό καθεστώς των εκπαιδευτικών που υπηρετούν στο Πρόγραμμα, ήταν οι παράγοντες βάσει των οποίων αναπτύχθηκαν οι παρακάτω προτάσεις για τον τρόπο ένταξης και συνέχειας του Προγράμματος Ολυμπιακής Παιδείας.

Αναλυτικότερα από τη συλλογή, μελέτη και ανάλυση των στοιχείων συμπεραίνουμε ότι:

- Το Πρόγραμμα της Ολυμπιακής Παιδείας με την εισαγωγή καινοτόμων μεθόδων και τεχνικών διδασκαλίας, και ιδιαίτερα τη χρήση νέων τεχνολογιών (H/Y, πολυμέσα) και τη χρήση πολλαπλών διδακτικών πηγών (βιβλίων, αρχείων, υλικών) αλλά και τη διαρκή αξιολόγηση, απέτελεσε το πλέον σύγχρονο Πρόγραμμα της ελληνικής εκπαίδευσης,
- Το Πρόγραμμα έχει καθιερωθεί στη συνείδηση της εκπαιδευτικής κοινότητας (εκπαιδευτικοί, μαθητές, γονείς, τοπική κοινωνία), μπορεί να λειτουργήσει συμπληρωματικά / προσθετικά προς τη Φυσική Αγωγή και να καλύψει τη μετάδοση της φιλοσοφίας των Ολυμπιακών και αθλητικών αξιών, των ιστορικών και κοινωνιολογικών ζητημάτων του αθλητισμού, την καλλιέργεια του τίμιου παιγνιδιού και του σεβασμού των κανόνων ή των αντιπάλων, τη μύηση στα νέα σπορ, την σπουδαία ιδέα του εθελοντισμού, στοιχεία που απουσιάζουν από το μάθημα της Φυσικής Αγωγής, ή το μάθημα της Φυσικής Αγωγής δεν έχει το διαθέσιμο χρόνο να τα καλύψει,
- Τα οικονομικά στοιχεία του Προγράμματος και το σύνολο των βασικών και υποστηρικτικών ενεργειών, πιστοποιήσαν την τεράστια κρατική επένδυση η οποία πρέπει να διαφυλαχθεί, ενώ από ότι φαίνεται κάθε απαιτούμενη επιπλέον οικονομική δαπάνη μπορεί, μέσα από ένα συνδυασμό σωστών επιλογών και προγραμματισμού, να κυμανθεί σε λογικά μεγέθη,

- Η λειτουργική δομή του ελληνικού σχολείου με το μεγάλο αριθμό των γνωστικών αντικειμένων που περιέχει, προσφέρει προς το παρόν πρόσφορο έδαφος για την μόνιμη ενσωμάτωση της Ολυμπιακής Παιδείας, μόνο σε επίπεδο πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και ολοήμερου σχολείου, αφού σε αυτό το επίπεδο δεν απαιτείται προσπάθεια ανεύρεσης ώρας διεξαγωγής της,
- Οι σύγχρονες εκπαιδευτικές τάσεις για ανάπτυξη δεξιοτήτων ζωής μπορούν να υλοποιηθούν μέσα από το συνδυασμό της Φυσικής Αγωγής και της Ολυμπιακής Παιδείας,
- Υπάρχουν τρόποι διατήρησης και αξιοποίησης των εκπαιδευτικών Ολυμπιακής Παιδείας και παράλληλα μετάδοσης των εμπειριών τους στους μόνιμους εκπαιδευτικούς Φυσικής Αγωγής,
- Η δέσμευση της πολιτικής ηγεσίας του Υπ.Ε.Π.Θ. για τη συνέχιση του Προγράμματος τα δύο επόμενα σχολικά έτη, επιτρέπει την ομαλή απορρόφηση των εκπαιδευτικών Ολυμπιακής Παιδείας σε μόνιμες θέσεις και παρέχει τον απαιτούμενο χρόνο προετοιμασίας για την επιμόρφωση των υπολοίπων (μόνιμων ήδη) εκπαιδευτικών Φυσικής Αγωγής.

Αξίζει επίσης να αναφερθούν και τα αποτελέσματα του 1^{ου} Ευρωπαϊκού Συμποσίου Ολυμπιακής Παιδείας (SYMBOL) που διοργανώθηκε στην Αθήνα τον Οκτώβριο 2003 με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής τα οποία αναφέρουν *«Τονίζουμε τη σημασία της εισαγωγής στο πρόγραμμα των επίσημων εκπαιδευτικών συστημάτων της διδασκαλίας των Ολυμπιακών Αξιών ως ένα αποτελεσματικό τρόπο για την οικοδόμηση της ειρήνης στον κόσμο και στην εκπαίδευση των νέων, με γνώμονα τα ιδανικά της δημοκρατίας, της ανεκτικότητας και της ενεργής συνείδησης της ιδιότητας του πολίτη».*

Οι δύο προτάσεις που ακολουθούν, α) *Ένταξη/ ενσωμάτωση της Ολυμπιακής Παιδείας στο γνωστικό αντικείμενο της Φυσικής Αγωγής στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση και παράλληλη αύξηση των ωρών διδασκαλίας της Φυσικής Αγωγής,* β) *Ένταξη της Ολυμπιακής Παιδείας στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση στο ολοήμερο σχολείο,* αφορούν την μόνιμη ένταξη της Ολυμπιακής Παιδείας στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση αφού όπως φαίνεται, με τον τρόπο αυτό δημιουργούνται τα λιγότερα προβλήματα και είναι σχεδόν άμεσα εφαρμόσιμες, σε αντίθεση με την δευτεροβάθμια εκπαίδευση που η πιθανή μόνιμη εφαρμογή της Ολυμπιακής Παιδείας προαπαιτεί την προσθήκη μιας επιπλέον ώρας διδασκαλίας, στο ήδη φορτωμένο ωράριο των

μαθητών /τριών (8^η ώρα), ενώ το χρηματικό κόστος που θα απαιτηθεί για την επιμόρφωση των 6.000 περίπου εκπαιδευτικών Φυσικής Αγωγής, που υπηρετούν στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση, θα είναι αρκετά υψηλό, παράμετροι που καθιστούν αρκετά δύσκολη τη λήψη μιας τέτοιας απόφασης. Ωστόσο θα μπορούσε να εξετασθεί η περίπτωση στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση το Πρόγραμμα να λειτουργήσει σύμφωνα με τα πρότυπα λειτουργίας των Προγραμμάτων Αγωγής Υγείας και Περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, λαμβάνοντας υπόψη ότι σε αυτή την περίπτωση ελλοχεύει πάντα ο κίνδυνος εκφυλισμού του, αφού η υλοποίησή του θα ανατίθεται σε εκπαιδευτικούς διαφόρων ειδικοτήτων και η συμμετοχή των μαθητών δεν μπορεί να προβλεφθεί.

1^η Πρόταση

Ένταξη/ ενσωμάτωση της Ολυμπιακής Παιδείας στο γνωστικό αντικείμενο της Φυσικής Αγωγής στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση και παράλληλη αύξηση των ωρών διδασκαλίας της Φυσικής Αγωγής.

Η συγκεκριμένη πρόταση μπορεί να υλοποιηθεί με την προσθήκη μιας επιπλέον ώρας διδασκαλίας εβδομαδιαίως στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Η ανάληψη των καθηκόντων διδασκαλίας μπορεί να ανατεθεί στους ήδη διορισμένους εκπαιδευτικούς Φυσικής Αγωγής και στους εκπαιδευτικούς Ολυμπιακής Παιδείας οι οποίοι μπορούν άμεσα να απορροφηθούν. Η προσθήκη μιας επιπλέον ώρας διδασκαλίας στη Φυσική Αγωγή επιτρέπει την άμεση μόνιμη πρόσληψη του συνόλου σχεδόν των εκπαιδευτικών Ολυμπιακής Παιδείας και δεν παρουσιάζει προβλήματα στην ανεύρεση της επιπλέον αυτής ώρας αφού ήδη το Πρόγραμμα υλοποιείται τα τελευταία χρόνια στο σύνολο σχεδόν των σχολικών μονάδων της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης μία ώρα εβδομαδιαίως και για όλες τις τάξεις του δημοτικού σχολείου.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Γενικής Διεύθυνσης Διοίκησης Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης του Υπ.Ε.Π.Θ. για τον αριθμό των σχολικών μονάδων της Πρωτοβάθμιας που λειτουργούν στην επικράτεια με δυναμικότητα μαθητικών τμημάτων από 6-12 (Πίνακας 16), ο αριθμός των ωρών διδασκαλίας που προκύπτει, καλύπτεται με την πρόσληψη των 1.765 εκπαιδευτικών Ολυμπιακής Παιδείας που μέχρι σήμερα απασχολούνται ετησίως ως αναπληρωτές. Από τις 29.462 ώρες, που προκύπτουν από την εφαρμογή της Ολυμπιακής Παιδείας (ή επιπλέον ώρα Φυσικής Αγωγής) για όλα τα 6 θέσια – 12 θέσια σχολεία της Πρωτοβάθμιας, για κάθε

εκπαιδευτικό Ο.Π αναλογούν 17 ώρες εβδομαδιαίως ($29.462 : 1.765 = 16,7$). Για την συμπλήρωση του απαιτούμενου ωραρίου των 21 ωρών, οι εκπαιδευτικοί θα αξιοποιήσουν τις επιπλέον ώρες που προκύπτουν από τη δυνατότητα εφαρμογής του Προγράμματος Ολυμπιακής Παιδείας εκτός ωρολογίου προγράμματος και ανέρχονται σε 2-6 ανά σχολική μονάδα εβδομαδιαίως.

Πίνακας 16: Σχολικές μονάδες Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης 6-12 θέσεων, τμήματα σχολικών μονάδων 6-12 θέσεων, ώρες διδασκαλίας Φυσικής Αγωγής και Ολυμπιακής Παιδείας εβδομαδιαίως.

Σχολικές μονάδες	Αριθμός σχολικών μονάδων	Αριθμός σχολικών τμημάτων	Φυσική Αγωγή (2 ώρες)	Ολυμπιακή Παιδεία (1 ώρα)
6 θέσεις	1.387	8.322	16.664	8.322
7 θέσεις	190	1.330	2.660	1.330
8 θέσεις	216	1.728	3.456	1.728
9 θέσεις	107	963	1.926	963
10 θέσεις	253	2.530	5.060	2.530
11 θέσεις	39	429	858	429
12 θέσεις	1.180	14.160	28.320	14.160
Σύνολο	3.372	29.462	58.944	29.462

Προέλευση στοιχείων: Γενική Διεύθυνση Διοίκησης Π.Ε & Δ.Ε, Υπ.Ε.Π.Θ.

Αυτός ο τρόπος εφαρμογής θα δώσει την ευκαιρία και στους υπόλοιπους εκπαιδευτικούς Φυσικής Αγωγής να διδάξουν θέματα Ολυμπιακής Παιδείας και παράλληλα να ανανεώσουν το ενδιαφέρον τους για το μάθημα της Φυσικής Αγωγής αξιοποιώντας την πλούσια θεματολογία της Ολυμπιακής Παιδείας και παράλληλα θα εξαλείψει το πρόβλημα που είχε δημιουργηθεί μεταξύ συναδέλφων του ιδίου κλάδου με τη στέρηση του δικαιώματος συμμετοχής και διδασκαλίας της Ολυμπιακής Παιδείας από τους ήδη μόνιμους και με μεγαλύτερη εκπαιδευτική εμπειρία εκπαιδευτικούς Φυσικής Αγωγής. Επίσης θα εντάξει τους εκπαιδευτικούς Ολυμπιακής Παιδείας στην Φυσική Αγωγή που αποτελεί και τον εκπαιδευτικό χώρο από τον οποίο προέρχονται.

Μέχρι σήμερα ο τρόπος υλοποίησης του Προγράμματος Ολυμπιακής Παιδείας εξαιτίας του μεγάλου εύρους της θεματολογίας του αλλά και της πολλαπλότητας των

μεθόδων διδασκαλίας απαίτησε ειδικά επιμορφωμένους εκπαιδευτικούς. Για το λόγο αυτό οι καθηγητές Φυσικής Αγωγής που απεφασίσθη να υλοποιήσουν το Πρόγραμμα και προσελήφθησαν γι αυτό το σκοπό, συμμετείχαν σε επιμορφωτικά σεμινάρια και απέκτησαν επιπλέον ειδίκευση. Όπως είναι φυσικό, πιθανή απόφαση ενσωμάτωσης των θεματικών εννοιών της Ολυμπιακής Παιδείας στο γνωστικό αντικείμενο της Φυσικής Αγωγής προϋποθέτει την επιμόρφωση και των μόνιμων εκπαιδευτικών στα σχετικά θέματα και μεθόδους διδασκαλίας αλλά ταυτόχρονα και την ένταξη του νέου αυτού γνωστικού αντικείμενου στην ύλη των προγραμμάτων σπουδών των Τμημάτων Φυσικής Αγωγής. Παράλληλα με τον τρόπο αυτό επιλύεται το πρόβλημα της μετακίνησης των εκπαιδευτικών που διδάσκουν Ολυμπιακή Παιδεία οι οποίοι αναγκάζονται για λόγους συμπλήρωσης ωραρίου να μετακινούνται σε περισσότερα των δύο σχολείων. Από την άλλη πλευρά βέβαια με την συγκεκριμένη πρόταση καταργείται η αυτοτέλεια και η αυτονομία της Ολυμπιακής Παιδείας και ελλοχεύει ο κίνδυνος της μετατροπής της αποκλειστικά σε Φυσική Αγωγή με τον τρόπο που αυτή εφαρμόζεται σήμερα. Ο κίνδυνος αυτός μπορεί να αντιμετωπισθεί με την έγκαιρη και ουσιώδη επιμόρφωση των εκπαιδευτικών.

Πλεονεκτήματα:

- Αύξηση των ωρών διδασκαλίας της Φυσικής Αγωγής,
- Ενίσχυση του γνωστικού αντικείμενου της Φυσικής Αγωγής με την ένταξη σύγχρονης θεματολογίας,
- Επιμόρφωση / αναβάθμιση εκπαιδευτικών Φυσικής Αγωγής σε σύγχρονες μεθόδους διδασκαλίας,
- Ανανέωση ενδιαφέροντος εκπαιδευτικών Φυσικής Αγωγής,
- Δυνατότητα πλήρους εφαρμογής (σε βάθος δύο χρόνων),
- Μικρή οικονομική επιβάρυνση: Η οικονομική επιβάρυνση που θα προκύψει από την επιλογή αυτής της πρότασης αφορά δύο κυρίως τομείς: α) τη μισθοδοσία των εκπαιδευτικών που θα προσληφθούν και β) τη δαπάνη επιμόρφωσης των ήδη διορισμένων εκπαιδευτικών Φυσικής Αγωγής στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ο αριθμός των οποίων ανέρχεται στους 2.900 περίπου. Αναλυτικότερα:
α) Η οικονομική επιβάρυνση που προκύπτει από τη συγκεκριμένη πρόταση είναι συγκριτικά μικρού μεγέθους. Όπως προκύπτει από τον πίνακα 5 της οικονομικής αποζημίωσης των εκπαιδευτικών του Προγράμματος, η επιβάρυνση αυτή αφορά ουσιαστικά την καταβολή δύο επιπλέον μισθών ετησίως για κάθε ένα από τους

εκπαιδευτικούς που θα προσληφθούν. Σε σχέση με τα έξοδα μισθοδοσίας των εκπαιδευτικών του προγράμματος (115.163.400 €) για την τετραετία 2000-2004 που ανέρχονται σε ποσοστό 89% επί της συνολικής οικονομικής δαπάνης (πίνακας 14), η επιπλέον δαπάνη για τους εκπαιδευτικούς που απαιτείται να προσληφθούν δεν είναι απαγορευτική. Η επιπλέον δαπάνη ετησίως υπολογίζεται σε 5.775.000 € περίπου για τους 1750 εκπαιδευτικούς Ολυμπιακής Παιδείας που αυτή τη στιγμή καλύπτουν τις ανάγκες εκπαιδευτικού προσωπικού του Προγράμματος ως αναπληρωτές. Λαμβάνοντας δε υπόψη τη νομοθετική ρύθμιση για το διορισμό όλων των εκπαιδευτικών που έχουν συμπληρώσει 30 μήνες προϋπηρεσίας, κατηγορία στην οποία υπολογίζεται ότι συμπεριλαμβάνονται περίπου 1000 από τους αδιόριστους εκπαιδευτικούς Ολυμπιακής Παιδείας, η απαιτούμενη ετησίως επιπλέον οικονομική δαπάνη θα είναι μικρότερη.

β) Σύμφωνα με τα στοιχεία του πίνακα 10 φαίνεται ότι ο αριθμός των εκπαιδευτικών που συμμετείχαν σε επιμορφωτικά σεμινάρια Ολυμπιακής Παιδείας είναι 2.671, ήτοι πολύ κοντά στον αριθμό των εκπαιδευτικών Φυσικής Αγωγής που υπηρετούν στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση και για τους οποίους θα απαιτηθεί επιμόρφωση κυρίως σε θέματα μεθοδολογίας και περιεχομένου. Λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία του πίνακα 11, συμπεραίνεται ότι το κόστος της απαιτούμενης δαπάνης επιμόρφωσης για τους εκπαιδευτικούς Φυσικής Αγωγής της πρωτοβάθμιας θα κυμανθεί στο ίδιο ύψος (1.200.000 € περίπου). Το ποσό αυτό, σε σχέση με το μεγάλο αριθμό των υπό επιμόρφωση εκπαιδευτικών (2.900 περίπου), δεν μπορεί να θεωρηθεί μεγάλο. Επιπλέον τυχόν διαφορετική επιλογή στο λειτουργικό σχεδιασμό των επιμορφωτικών σεμιναρίων (ταχύρρυθμη επιμόρφωση με μικρότερη συμμετοχή, ανάπτυξη ανά Νομαρχιακό διαμέρισμα με μείωση μετακινήσεων και εξόδων διαμονής), θα έδινε τη δυνατότητα περαιτέρω μείωσης της σχετικής δαπάνης.

- Τέλος αβεβαιότητας και μετακινήσεων των εκπαιδευτικών,
- Ισονομία για τους εκπαιδευτικούς ίδιου κλάδου και βαθμίδας,
- Διατήρηση ανθρωποκεντρικών στοιχείων,
- Συνέχεια δραστηριοποίησης Φορέων – σύνδεση σχολείου με το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον,
- Διατήρηση της ικανοποίησης των ενδιαφερόντων των μαθητών /τριών.

Μειονεκτήματα:

- Αναγκαιότητα επιμόρφωσης: Όπως φαίνεται από την παραπάνω σχετική αναφορά, η οικονομική αποτίμηση της απαιτούμενης επιμόρφωσης δεν μπορεί με απόλυτο τρόπο να ενταχθεί στα μειονεκτήματα της επιλογής της συγκεκριμένης πρότασης. Ωστόσο ο μεγάλος αριθμός των εκπαιδευτικών που θα πρέπει να επιμορφωθούν απαιτεί σχεδιασμό που θα ελαχιστοποιήσει αφενός το μέγεθος της δαπάνης, αφετέρου δε θα εξασφαλίσει την απαιτούμενη ποιότητα αλλά και την έγκαιρη επιμόρφωση των εκπαιδευτικών για την σύγχρονη εφαρμογή της θεματολογίας της Ολυμπιακής Παιδείας από το σύνολο των εκπαιδευτικών και την εύρυθμη λειτουργία της Φυσικής Αγωγής.
- Κατάργηση αυτοτέλειας του προγράμματος με κίνδυνο να απορροφηθεί από το περιεχόμενο της Φυσικής Αγωγής.
- Καθυστέρηση στη λήψη αποφάσεων με πιθανές επιβαρύνσεις στη λειτουργικότητα της πρότασης.

2^η Πρόταση

Ένταξη της Ολυμπιακής Παιδείας στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση στο ολοήμερο σχολείο.

Για την επιλογή της συγκεκριμένης πρότασης προαπαιτείται η υποχρεωτική λειτουργία του ολοήμερου σχολείου για όλους τους μαθητές. Με βάση τα ισχύοντα στο απογευματινό ολοήμερο σχολείο για τη Φυσική Αγωγή ο διατιθέμενος χρόνος διδασκαλίας ανέρχεται σε έξι ώρες για τις Α΄, Β΄, Γ΄ τάξεις και τέσσερις ώρες για τις Δ΄, Ε΄ και ΣΤ΄ τάξεις. Εξ΄ αυτών για τις τρεις πρώτες τάξεις (Α΄, Β΄, Γ΄), προβλέπονται τέσσερις ώρες για αθλητισμό και δύο ώρες για χορό ως επιλογή και για τις τρεις τελευταίες τάξεις (Δ΄, Ε΄, ΣΤ΄), δύο ώρες για αθλητισμό και δύο ώρες για χορό ως επιλογή αντίστοιχα. Δεν απαιτείται δηλαδή προσπάθεια ανεύρεσης ώρας διδασκαλίας αφού με σχετική ρύθμιση θα μπορούσε εβδομαδιαίως να διατεθεί 1 ώρα κάθε κύκλου για τη διδασκαλία της Ολυμπιακής Παιδείας. Όπως εξάλλου επισημαίνουν οι Pease & Anderson (1986) οι ηλικίες αυτές είναι οι καταλληλότερες για τη διαμόρφωση των στάσεων και των συμπεριφορών των μαθητών /τριών σε σχέση με τη συμμετοχή τους στα σπορ.

Στη συγκεκριμένη πρόταση οι εκπαιδευτικοί που θα διδάσκουν Φυσική Αγωγή - Ολυμπιακή Παιδεία στο ολοήμερο σχολείο μπορεί να προέρχονται από το σύνολο

των εκπαιδευτικών Φυσικής Αγωγής που εργάζονται στα ολοήμερα ως ωρομίσθιοι, αφού λάβουν την κατάλληλη επιμόρφωση, αλλά και μόνο από το υπάρχον δυναμικό των εκπαιδευτικών Ολυμπιακής Παιδείας οι οποίοι θα καλύψουν και τις ώρες Φυσικής Αγωγής. Σε αυτή την περίπτωση διατηρείται η αυτοτέλεια και αυτονομία του νέου αυτού γνωστικού αντικειμένου, ενώ οι υπάρχοντες εκπαιδευτικοί Ολυμπιακής Παιδείας παραμένουν ως μια συμπαγής και καλά επιμορφωμένη εκπαιδευτική ομάδα στο χώρο της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης με δυνατότητα κάλυψης των αναγκών ανθρώπινου δυναμικού για πολλά χρόνια αφού όλοι τους είναι νέο-εισερχόμενοι στον εκπαιδευτικό κλάδο με αρκετά εργασιακά χρόνια μπροστά τους.

Επιπλέον τα ολοήμερα σχολεία θα αποκτήσουν μόνιμο προσωπικό για την ειδικότητα της Φυσικής Αγωγής και θα σταματήσει η διαδικασία κάλυψης των αναγκών από αναπληρωτές, ωρομίσθιους ή υπερωριακά απασχολούμενους εκπαιδευτικούς. Από την άλλη διατηρείται το πρόβλημα της μετακίνησης των εκπαιδευτικών για την συμπλήρωση του ωραρίου τους και παραμένουν τα διοικητικά και οργανωτικά προβλήματα στην εφαρμογή του Προγράμματος ενώ άλυτο θα παραμείνει μέχρι την θεσμοθέτηση της υποχρεωτικής λειτουργίας του ολοήμερου σχολείου για όλους τους μαθητές και το θέμα της ομοιογένειας του μαθητικού πληθυσμού που θα παρακολουθεί το Πρόγραμμα. Επιπλέον η ώρα που μπορεί να διατεθεί στην Ολυμπιακή Παιδεία θα μειώσει κατά μία και σε κάθε κύκλο του απογευματινού ολοήμερου σχολείου τις ώρες εξάσκησης σε συγκεκριμένα αθλήματα και συμμετοχής σε αθλητικές ομάδες των μαθητών /τριών.

Πλεονεκτήματα:

- Μικρή οικονομική επιβάρυνση με παράλληλη εξοικονόμηση πόρων: Η οικονομική επιβάρυνση με την επιλογή της συγκεκριμένης πρότασης περιορίζει την οικονομική δαπάνη στην καταβολή δύο επιπλέον μισθών ετησίως για κάθε ένα από τους εκπαιδευτικούς που θα προσληφθούν. Σε σχέση με τα έξοδα μισθοδοσίας των εκπαιδευτικών του προγράμματος (115.163.400 €) για την τετραετία 2000-2004 που ανέρχονται σε ποσοστό 89% επί της συνολικής οικονομικής δαπάνης (πίνακας 14), η επιπλέον δαπάνη για τους εκπαιδευτικούς που θα προσληφθούν δεν είναι απαγορευτική. Η επιπλέον δαπάνη ετησίως υπολογίζεται σε 5.775.000 € περίπου για τους 1750 εκπαιδευτικούς Ολυμπιακής Παιδείας που αυτή τη στιγμή καλύπτουν τις ανάγκες εκπαιδευτικού προσωπικού του Προγράμματος ως αναπληρωτές. Παράλληλα η επιλογή της συγκεκριμένης

πρότασης απαλλάσσει τον κυβερνητικό προϋπολογισμό από τα έξοδα που επιβαρύνεται με την πρόσληψη ωρομισθίων καθηγητών Φυσικής Αγωγής για την κάλυψη των αναγκών του ολοήμερου σχολείου,

- Μόνιμο προσωπικό: Εξασφαλίζεται η εύρυθμη λειτουργία των ολοήμερων σχολικών μονάδων και παράλληλα επιλύεται το εργασιακό πρόβλημα των αναπληρωτών εκπαιδευτικών Ολυμπιακής Παιδείας. Δίνεται με την επιλογή αυτή τέλος στην αβεβαιότητα που διακατέχει τους συγκεκριμένους εργαζόμενους, μειώνονται εν μέρει οι μετακινήσεις τους αφού θα καλύπτουν το ωράριό τους σε δύο μόνο σχολεία και επιπλέον τηρούνται οι κυβερνητικές δεσμεύσεις σχετικά με το μέλλον της Ολυμπιακής Παιδείας,
- Ελάχιστες απαιτήσεις τροποποιήσεων στο αναλυτικό πρόγραμμα,
- Διατήρηση αυτοτέλειας προγράμματος και διατήρηση της κατηγορίας των εκπαιδευτικών Ολυμπιακής Παιδείας,
- Δυνατότητα διαθεματικής προσέγγισης και αμεσότερης συνεργασίας με εκπαιδευτικούς άλλων ειδικοτήτων.

Μειονεκτήματα:

- Προϋπόθεση αναγκαστικής λειτουργίας του ολοήμερου για όλους τους μαθητές,
- Μείωση του χρόνου εξάσκησης των μαθητών σε διάφορα αθλήματα,
- Απαίτηση μετακίνησης εκπαιδευτικών σε δύο τουλάχιστον σχολικές μονάδες για συμπλήρωση ωραρίου,
- Ανάγκη επιμόρφωσης όσων επιπλέον εκπαιδευτικών Φυσικής Αγωγής απαιτηθούν για την κάλυψη των ωρών διδασκαλίας της Φυσικής Αγωγής στο ολοήμερο σχολείο σε θέματα και μεθόδους διδασκαλίας Ολυμπιακής Παιδείας (η απαιτούμενη σχετική δαπάνη δεν μπορεί να υπολογισθεί. Απαιτείται περαιτέρω πληροφόρηση για τον αριθμό των κενών θέσεων που θα απαιτηθεί να καλυφθούν).

Κεφάλαιο VII

Συμπεράσματα

Από την καταγραφή των πεπραγμένων στα πλαίσια του Προγράμματος Ολυμπιακής Παιδείας και τη διερεύνηση των απόψεων εκείνων που διαμορφώνουν και αποφασίζουν για την εκπαιδευτική πολιτική και την εισαγωγή καινοτόμων εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων στο ελληνικό σχολείο συνάγεται ότι:

1. Η συνεκτίμηση όλων των παραμέτρων πιστοποίησε την άποψη ότι το Πρόγραμμα της Ολυμπιακής Παιδείας με τον τρόπο που υλοποιείται αποτελεί το πιο καινοτόμο Πρόγραμμα του εκπαιδευτικού μας συστήματος και ίσως τη σοβαρότερη διεθνή προσφορά της χώρας μας στο Ολυμπιακό κίνημα και στη διεθνή εκπαιδευτική κοινότητα. Μας δείχνει τον τρόπο για μελλοντικές ιδέες στα εκπαιδευτικά μας δρώμενα και πρέπει με κάθε τρόπο να συνεχιστεί.
2. Η εφαρμογή του Προγράμματος αποτελεί μια τεράστια παιδαγωγική και οικονομική κρατική επένδυση η τεχνογνωσία και η εμπειρία της οποίας θα πρέπει να αξιοποιηθεί με τη διάχυσή της και τη μόνιμη ένταξή της στο εκπαιδευτικό μας σύστημα.
3. Η μόνιμη ένταξη του Προγράμματος στο εκπαιδευτικό σύστημα καλύπτει λόγους α) Ιστορικούς: με την παιδαγωγική συνεισφορά της χώρας μας στο Ολυμπιακό Κίνημα, β) Παιδαγωγικούς: με τη δημιουργία μαθητών /τριών που τους διακρίνει το φίλαθλο πνεύμα, ο σεβασμός και η αποδοχή του άλλου, η ομαδικότητα και η ανάπτυξη συνεργασιών, γ) Κοινωνικούς: με τη δραστηριοποίηση Φορέων, Οργανισμών, Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Γονέων και άλλων προσώπων και το άνοιγμα του σχολείου στο ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον, δ) Εργασιακούς: με τη λήξη της αβεβαιότητας του εργασιακού καθεστώτος των εκπαιδευτικών Ολυμπιακής Παιδείας και την αξιοποίηση μιας δυναμικής και ικανοποιητικά καταρτισμένης κατηγορίας εκπαιδευτικών, ε) Καινοτομίας: με τη διατήρηση όλων των σύγχρονων διαδικασιών που είχαν ενταχθεί στο Πρόγραμμα (διαρκής αξιολόγηση, χρήση τεχνολογίας, διαθεματικότητα, υποστηρικτικές χρηματοδοτούμενες δράσεις κ.ά).

Προτείνεται:

- α) Ένταξη/ ενσωμάτωση της Ολυμπιακής Παιδείας στο γνωστικό αντικείμενο της Φυσικής Αγωγής στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση και παράλληλη αύξηση των ωρών διδασκαλίας της Φυσικής Αγωγής ή,

β) Ένταξη της Ολυμπιακής Παιδείας στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση στο ολοήμερο σχολείο.

Οι προτεινόμενοι δύο τρόποι ένταξης του Προγράμματος δεν είναι και οι μόνοι δυνατοί. Πολλοί διαφορετικοί συνδυασμοί μπορούν να γίνουν. Χρειάζεται περισσότερη έρευνα πάνω σε αυτό το θέμα με κύριο στόχο την ομαλή ένταξη του Προγράμματος και πέραν της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και την παράλληλη διατήρηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών και της αυτοτέλειάς του. Σε κάθε περίπτωση η οικονομική επιβάρυνση που απαιτείται δεν είναι απαγορευτική.

Συμπερασματικά λοιπόν, μπορούμε να πούμε ότι η συνέχιση του Προγράμματος Ολυμπιακής Παιδείας κρίνεται όχι μόνο απαραίτητη αλλά και εφικτή. Περαιτέρω μελέτες και προβληματισμός για την ορθότερη επιλογή του τρόπου ένταξής του θα πρέπει να γίνουν. Εξ' άλλου η δέσμευση της κυβέρνησης για εφαρμογή του Προγράμματος για τις δύο επόμενες σχολικές χρονιές (2005-2006, 2006-2007) παρέχει τα χρονικά περιθώρια για κάθε απαιτούμενη σχετική ενέργεια.

Βιβλιογραφία

- Ball, S. (1990). Self and soft data: Social and technical trajectories in ethnographic fieldwork. *International Journal of Qualitative Studies in Education*, 3, 157-170.
- Βερναδάκης, Ν., Τσίτσικαρη, Ε., Κέλλης, Η., Τζέτζης, Γ. & Κιουμουρτζόγλου, Ε. (2003). Δημιουργία ερωτηματολογίου για την αξιολόγηση του εκπαιδευτικού ιστοτόπου «Youth 2004». Εξετάζοντας τις Αντιλήψεις Μαθητών Λυκείου. *Αναζητήσεις στη Φυσική Αγωγή & τον Αθλητισμό*, 1, 252 – 262.
- Binder, D., (2001). “Olympism”. Revisited as context for global education: Implications for physical education. *Quest*, 53, 14-34.
- Γεωργιάδης, Κ., (2002). *Πρακτικά τριήμερου σεμιναρίου επιμόρφωσης εκπαιδευτικών ολυμπιακής παιδείας*. Αθήνα.
- Γκιόσος, Ι. (2000). *Ολυμπιακή και αθλητική παιδεία*. Αθήνα: Προπομπός.
- Danish, S. J., (1996). Learning life skills through sports. *The APA Monitor*, 27, 10.
- Danish, S. J., & Nellen, C. V. (1997). New roles for sport psychologists: Teaching life skills through sport to at-risk youth. *Quest*, 49, 100-113.
- Danish, S., Petitpas, A., & Hale, B. (1995). Psychological innervations: A life development model. In S. M. Murphy (Ed.), *Sport psychology interventions* (pp. 11-38). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Δ.Ο.Α. (1991). *Ο Αθλητισμός για όλους και η ολυμπιακή φιλοσοφία*. Λεύκωμα της 35^{ης} Συνόδου. Αρχαία Ολυμπία: Διεθνής Ολυμπιακή Ακαδημία.
- Δημητρόπουλος, Ε., (2002). *Εκπαιδευτική αξιολόγηση. Η αξιολόγηση της εκπαίδευσης και του εκπαιδευτικού έργου*. Αθήνα: Γρηγόρη.
- European Communities (2004). *The European year of education through sport 2004*. Retrieved February 9, 2005, from <http://www.eyes-2004.info/261.0.html>
- Θεοδωράκης, Γ. (1999). Ψυχολογικές στρατηγικές μάθησης στο σχολείο (Νοερή εξάσκηση, αυτοδιάλογος, αυτοσυγκέντρωση και ρουτίνες). *Φυσική Αγωγή–Αθλητισμός–Υγεία*, 6-7, 19-34.
- Θεοδωράκης, Ι., Γούδας, Μ., Παπαχαρίσης, Β. & Γραμματικόπουλος, Β. (2001). *Έκθεση Αξιολόγησης Προγράμματος Ολυμπιακής Παιδείας*. Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.
- Θεοδωράκης, Ι., Γούδας, Μ. & Γραμματικόπουλος, Β. (2002). *Έκθεση Αξιολόγησης Προγράμματος Ολυμπιακής Παιδείας*. Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

- Θεοδωράκης, Ι., Γραμματικόπουλος, Β. & Γούδας, Μ. (2003). *Εκθεση Αξιολόγησης Προγράμματος Ολυμπιακής Παιδείας*. Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.
- Janssens, J., et al. (2004). *Education through sport. An overview of good practices in Europe*. Nieuwegein, The Netherlands: Arko Sports Media.
- Joint Committee on Standards for Educational Evaluation. (1994). *The Program Evaluation Standards* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Joint Committee on Standards for educational evaluation. (2003). *The Student Evaluation Standards*. Thousand Oaks, CA: Corwin.
- Κέλλης Η., Βερναδάκης, Ν. & Κιουμουρτζόγλου Ε. (2002). Το εκπαιδευτικό υλικό ΑΘΗΝΑ 2004. 10^ο Διεθνές Συνέδριο Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού, Κομοτηνή, Ελλάδα. *Άθληση και Κοινωνία*, 173, 117.
- Κιουμουρτζόγλου, Ε. (2005). Ηλεκτρονικά βιβλία Φυσικής Αγωγής: Τι είναι και τι περιέχουν. *Εκηβόλος*, 3, 25.
- Κιουμουρτζόγλου, Ε., Θεοδωράκης, Ι., Αυγερινός, Α., Κέλλης, Η., Παπαχαρίσης, Β. & Χασάνδρα, Μ. (2001). *Ολυμπιακή Παιδεία από τη θεωρία στην πράξη*. Αθήνα: Λιβάνη.
- Μάστορα, Ι., (2000). Η εισαγωγή της Ολυμπιακής και αθλητικής παιδείας στην εκπαίδευση. *Ολυμπιακή και Αθλητική Παιδεία*. Αθήνα: Προπομπός.
- Melograno, V. J. (1997). *Designing the physical education curriculum* (3rd edition). Champaign IL: Human Kinetics.
- Νάσκου-Περράκη, Π., & Παναγιωτόπουλος, Δ. (1993). *Αθλητισμός και φυσική αγωγή*. Αθήνα: Σάκουλα.
- Οργανωτική Επιτροπή Ολυμπιακών Αγώνων ΑΘΗΝΑ 2004 (2003). *Πρακτικά ευρωπαϊκού συμποσίου Ολυμπιακής Παιδείας*. Αθήνα.
- Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (1999). *Εισαγωγή της Ολυμπιακής και αθλητικής παιδείας στα σχολεία*. *Εκθεση αξιολόγησης*. Αθήνα
- Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2000). *Εισαγωγή της Ολυμπιακής και αθλητικής παιδείας στα σχολεία*. *Εκθεση αξιολόγησης*. Αθήνα.
- Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2004). *Ολοήμερο σχολείο*. Ανακτήθηκε στις 9 Μαΐου 2004, από <http://www.pi-schools.gr/programs/oloimero/>
- Παπαϊωάννου, Α. (2003). Το μέλλον του προγράμματος της Ολυμπιακής Παιδείας. *Εκηβόλος*, 1, 8-9.

- Παπαϊωάννου, Α., Θεοδωράκης Ι., & Γούδας Μ. (2003). *Για μια καλύτερη φυσική αγωγή*. Θεσσαλονίκη: Χριστοδουλίδη.
- Παπαχαρίσης, Β., & Γούδας, Μ. (2003). Η διδασκαλία δεξιοτήτων ζωής στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής. *Επιστημονική Επετηρίδα Ψυχολογικής Εταιρείας Βορείου Ελλάδος*, 1, 123-140.
- Pease, D.G., & Anderson, D.F. (1896). Longitudinal analysis of children's attitudes toward sport team involvement. *Journal of Sport Behaviour*, 9, 3-10.
- Σακελαρίου, Κ. (1985). *Παιδαγωγική της Φυσικής Αγωγής και του Αθλητισμού*. Αθήνα: ΑΩ γραφικές τέχνες & Αφοι Σπύρου.
- Shadish, W. R., Newman, D. L., Scheirer, M. A., & Wye, C. (Eds.). (1995). *Guiding Principles for Evaluators*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Stufflebeam, D. L. (2002). *CIPP Evaluation Model Checklist*. Retrieved April 14, 2005, from Western Michigan University, Evaluation Center Web Site: <http://www.wmich.edu/evalctr/checklists/>
- Stufflebeam, D. L. (2003). The CIPP model for evaluation. In T. Kellaghan & D. L. Stufflebeam (Eds.), *International Handbook of Educational Evaluation* (pp. 31-62). Doortrecht: Kluwer Academic Publishers.
- Stufflebeam D.L. (2003). *The CIPP Model for Evaluation: An update, a review of the model's development, a checklist to guide implementation*. Retrieved May 24, 2005, from <http://www.wmich.edu/evalctr/pubs/CIPP-ModelOregon10-03.pdf>
- Stufflebeam, D. L., Foley, W. J., Gephart, W. J., Guba, E. G., Hammond, R. L., Merriman, H. O., & Provus, M. M.. (1971). *Educational Evaluation and Decision making*. Itasca, IL: Peacock.
- Task Force on Education of Young Adolescents. (1989). *Turning points: Preparing American youth for the 21st century*. New York: Carnegie Corporation.
- UNICEF, (2002). *Adolescence. A time that matters*. New York: UNICEF.
- Vernadakis, N., Tsitskari, E., Tzetzis, G., Giannousi, M. & Kioumourtzoglou, E. (2004). Students' attitudes and perceptions toward the web credibility of "Youth 2004" in Greek Australian schools: The development of a psychometric questionnaire. *International Journal of Computer Science in Sport*, 3, 29-42.
- Weiler, R.M., Pigg, R.M., Jr., McDermott, R.J. (2003). Evaluation of the Florida coordinated school health program pilot schools project. *Journal of School Health*, 73, 3-8.

- World Health Organization. (1999). *Partners in life skills education*. Geneva, Switzerland: World Health Organization, Department of Mental Health.
- Υπ.Ε.Π.Θ., Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, (1996) *Η Φυσική Αγωγή στο δημοτικό σχολείο, Βιβλίο για τον δάσκαλο*, Αθήνα: Ο.Ε.Δ.Β.
- Υπ.Ε.Π.Θ. (1997). *Η φυσική αγωγή στο δημοτικό σχολείο*. Αθήνα: Ο.Ε.Δ.Β.
- Υπ.Ε.Π.Θ. & Ο.Ε.Ο.Α. ΑΘΗΝΑ 2004 (2002). *Πρακτικά τριήμερου σεμιναρίου επιμόρφωσης εκπαιδευτικών Ολυμπιακής παιδείας*. Αθήνα.
- Υπ.Ε.Π.Θ. & Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2002). *Ολοήμερο Σχολείο - Ζώνη Δημιουργικής Απασχόλησης*. Ανακτήθηκε στις 23 Απριλίου 2004, από http://www.pi-schools.gr/programs/oloimero/oloimero_01_03/
- Υπ.Ε.Π.Θ. (2003). *Η Εφαρμογή του Προγράμματος «Ολυμπιακή Παιδεία»*. Υπουργείο Εθνικής Παιδείας & Θρησκευμάτων, Αθήνα.
- Χασάνδρα, Μ., & Γούδας, Μ. (2003). Κριτήρια εγκυρότητας και αξιοπιστίας στην ποιοτική - ερμηνευτική έρευνα. *Επιστημονική Επετηρίδα Ψυχολογικής Εταιρείας Βορείου Ελλάδας*, 2, 31-47.